

การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
มิถุนายน 2555

การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

มิถุนายน 2555

บุรินทร์ พิมมงคล. (2555). การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร. ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.อชิษฐ์ วิจิตสถิตรัตน์.

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น ก กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร.

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนราชินี กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากเลือกห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นจำนวน 4 แผน แบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่น แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อ หลักสูตรท้องถิ่น แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนเอง ใช้เวลาทดลอง 20 ชั่วโมง แบบแผนการวิจัยเป็นแบบกลุ่ม ตัวอย่างกลุ่มเดียวมีการสอบก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ค่าสถิติดังนี้ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่

ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.27

COMPARATIVE STUDY ON LEARNING ACHIEVEMENT OF THE STUDENTS
IN GRADE 11 IN THE LOCAL STUDY CURRICULUM
ON VISUAL ARTS IN WAT PHRA CHETUPHON WIMONMANGKHALARAM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Art Education
at Srinakharinwirot University

June 2012

Burin Pimmongla. (2012). *Comparative Study on Learning Achievement of The Students in Grade 11 in The Local Study Curriculum on Visual Arts in Wat Phra Chetuphon WimonMangkhalararn*. Master thesis , M.Ed. (Art Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Atipat Vijitsatitrat.

This study aims to design the local study curriculum on Visual Arts in Wat Phra Chetuphon Wimonmangkhalararn for the students in grade 11 at Rajini School, to compare their learning achievement: pre and post-learning achievement and to study the satisfaction of the students in grade 11 towards the local study curriculum on Visual Arts in Wat Phra Chetuphon Wimonmangkhalararn.

The Simple Random Sampling was used in this study by drawing one classroom as the sample group. The sample group was consisted of 40 students in grade 11 who studied in the second 2 term of the academic year 2011 at Rajini School. The tools used in this study were the questionnaire of the sample group's opinions on developing the local study curriculum, the lesson plan of the local study, the evaluation form of the local study curriculum, the evaluation form of the satisfaction of the sample group towards the local study curriculum, the questionnaire of the sample group's opinions on learning process of Visual Arts in Wat Phra Chetuphon Wimonmangkhalararn and the achievement test of the local study curriculum. The researcher, also, was in charge of teaching and 20 hours of studying. The sample group had the pre and post- test that were calculated by statistic method: mean, standard deviation and T- score.

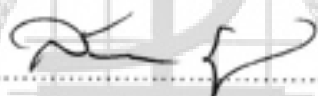
The result shows that average point of post learning's achievement of the students is higher than pre-learning's with a significant statistic relation of .01. Besides, the result of the satisfaction of the students is very high with average mean 4.27.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
เรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ของ
บุรินทร์ พิมมงละ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ ... ๗ ... เดือน ... มิถุนายน ... พ.ศ. 2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ วิจิตสถิตรัตน์)

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ วิจิตสถิตรัตน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชาติชาย อนุกุล)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ เรื่อง การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร .อิทธิพร วิจิตสถิตรัตน์ ที่ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ แนวคิดและข้อสังเกตอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิจัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าอาวาส คณะสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ที่ให้ข้อมูลและเอื้อเฟื้อสถานที่ในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนราชินี ที่สนับสนุนทุนการศึกษาและคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียนราชินี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครอบครัวและเพื่อนๆ ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

บุรินทร์ พิมมงคล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
สมมติฐานของการวิจัย	7
นิยามคำศัพท์	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542	8
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา	14
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	14
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	24
วัดโพธิ์	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	49
3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	53
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
การสร้างและการหาประสิทธิภาพเครื่องมือ	54
การดำเนินการทดลอง	62
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	63
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	64
ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น	74
ผลการประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความพึงพอใจ	75

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	79
ความมุ่งหมายของการวิจัย	79
ความสำคัญของการวิจัย	79
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	79
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	80
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	80
การเก็บรวบรวมข้อมูล	81
การกระทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล	81
สรุปผลการวิจัย	82
อภิปรายผล	82
ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	91
ภาคผนวก ก	92
ภาคผนวก ข	94
ภาคผนวก ค	98
ภาคผนวก ง	170
ภาคผนวก จ	179
ประวัติย่อผู้วิจัย	182

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องาน ศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	56
2 มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์กับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล.....	56
3 หน่วยการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร.....	58
4 จำนวนและร้อยละของสถานภาพทั่วไปของคุณ.....	64
5 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคุณ.....	65
6 จำนวนและร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ปกครอง.....	68
7 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครอง.....	69
8 จำนวนและร้อยละของช่วงชั้นของนักเรียน.....	71
9 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของนักเรียน.....	71
10 ความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร.....	74
11 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและ หลังเรียน.....	76
12 ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น.....	76
13 ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	172
14 ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	175
15 คะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	177

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กระบวนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น.....	6
2 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร.....	36

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา ในมาตรา 81 ไว้ว่า “รัฐต้องการจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวินิจฉัยและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ “รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของชาติซึ่ง ความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีผลทำให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ขึ้นและได้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) เพื่อเป็นแผนในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาของชาติให้บรรลุถึงเป้าหมายที่จะให้คนไทยและประเทศก้าวทันกับนานาชาติในด้านต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 2-3)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้ มีคุณธรรม และมีความรอบรู้ อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549: 10) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดสาระสำคัญที่มุ่งให้มีการปฏิรูประบบบริหารและจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ทางการศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะมาตราที่ 27 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และในมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2542: 12 - 15) ฉะนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ คู่คุณธรรม (กรมวิชาการ, 2543: 20) ดังนั้นการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงงามได้นั้น ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้การแก้ปัญหา การทำงานกับผู้อื่น ตลอดจนการรู้จักปรับตัวและดำรงชีวิตให้มีความสุขต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างมีความสุข

มาตรฐานการศึกษา ชาติมีอุดมการณ์ในการจัดการศึกษา คือ จัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม วัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นอกจากนี้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานปฏิบัติที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของผู้เรียน เป็นฐานในการบริหารและจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมในท้องถิ่นที่สถานศึกษาดำเนินอยู่ เพราะสถานศึกษามีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด รับรู้ปัญหาและความต้องการของผู้เรียน และชุมชนเป็นอย่างดี

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเป้าหมายที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ จึงได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของแต่ละกลุ่ม มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคน

ส่วนมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ให้สถานศึกษา พัฒนาเพิ่มเติมได้

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหนทางสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษามรรลุดีตามประสงค์ ตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ถึงแม้ว่ามีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก แต่เนื่องจากหลักสูตรแม่บทไม่อาจประมวลรายละเอียดสาระความรู้ท้องถิ่นได้ทั้งหมด หลักสูตรท้องถิ่น จะสามารถปรับเฉพาะผลกระทบที่มีต่อท้องถิ่น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากชีวิตจริงใกล้ตัวก่อนที่จะ เรียนรู้สภาพไกลตัว รู้จักและเข้าใจท้องถิ่นของตน ซึ่งทำให้เกิดความรัก ความผูกพัน ความห่วงแหน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน รวมทั้งยังสามารถบูรณาการทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิด ประโยชน์และคงรักษาวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมเอาไว้ได้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539: 15)

นักวิชาการหลายท่านได้แสดง ทิศนะเกี่ยวกับความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ บุญมี เณรยอด (ม.ป.ป.: 49) วิรัตน์ บัวขาว (2535: 6) และพนม พงษ์ไพบูลย์ (2537: 18) กล่าว สอดคล้องกันว่า การพัฒนาหลักสูตรที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศได้คือ การพัฒนาและ ปรับปรุง หลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ที่สำคัญคือด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และอาชีพของแต่ละท้องถิ่น เช่นเดียวกับกรมวิชาการ (2540: 3) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

“การจัดการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงนั้น ต้องเป็นการจัดการศึกษาที่ สอดคล้องกับภูมิ วัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมแต่ละท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการจึงเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะต่างๆ ให้ สอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น”

โรงเรียนราชินี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในเขตพระนคร ซึ่งเป็นพื้นที่ในเกาะรัตนโกสินทร์ เป็นชุมชนบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีความหลากหลายในวิถีชีวิต วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อดีตชุมชน บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ประกอบด้วย 11 ชุมชนที่เป็นตัวอย่างชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครที่ยังคงรักษาศิลปวัฒนธรรมอันเป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมชุมชนที่แท้จริง หรือปัจจุบันเรียกว่าเขต พระนครที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ การปกครองและศิลปวัฒนธรรม เป็นที่ตั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลป วัฒนธรรมที่สำคัญของ ชาติที่บ่งบอกเอกลักษณ์ ศิลปะประจำชาติ จนเป็นที่มาของ คำขวัญของเขตที่ว่า “กรุงรัตนโกสินทร์ วัด วัฒนธรรมล้ำค่า ศูนย์กลางสนามหลวง กระทรวงศาล ป้อมประตู คูคลองของโบราณ แหล่งสถาบันการศึกษาประชาธิปไตย รวมดวงใจไทยทั้งประเทศเขต พระนคร”

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารหรือวัดโพธิ์ เป็นปูชนียสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์ และเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของคนไทยมาทุกสมัย เนื่องจากในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้จารึกตำราลงในแผ่นหินอ่อนประดับไว้ตามผนังโบสถ์และศาลารายใน วัดนี้ ทำให้วัดโพธิ์ได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของคนไทย เป็นแหล่งรวมสรรพวิชาแขนงต่างๆ ทั้งวิชาการเฉพาะสาขาและการศึกษาแบบบูรณาการ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นความสามารถของคนไทยที่คิดค้นและสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าจนกลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญาไทยที่ควรค่าแก่การนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตและเหมาะสมต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

การจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องจัดให้เหมาะสมและครอบคลุมจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้สอนต้องศึกษาเป้าหมายและปรัชญาของการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการและผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แล้วพิจารณาเลือกนำไปใช้ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับ เนื้อหาสาระ เหมาะกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน แหล่งความรู้ของท้องถิ่น และที่สำคัญคือสื่อการเรียนรู้ เนื่องจากสื่อการเรียนรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนรู้ มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะเป็นหัวใจที่จะไปสู่เป้าหมายทางการศึกษา โดยสร้างหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะของการสร้างหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ ศิลปะหัตถกรรมในวัด วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ตลอดจนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะหัตถกรรมในท้องถิ่นของตน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชินี กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียน กับหลังเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะให้เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ต่อไป

2. เป็นแนวทางในการ สร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสถานศึกษาและท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชินี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 ห้องเรียน รวม 220 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนราชินี กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการเจาะจง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น

การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

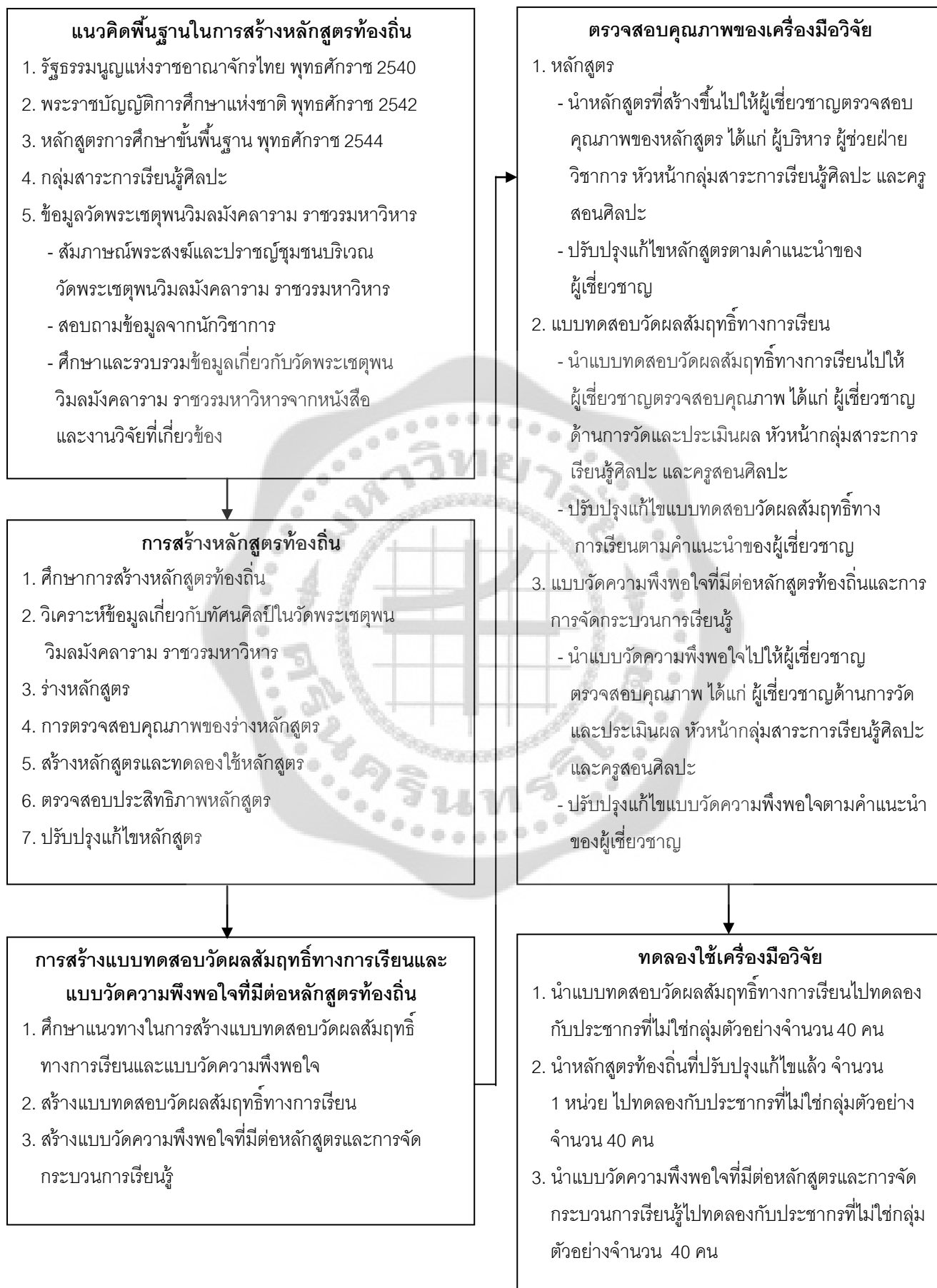
2. ตัวแปรตาม

2.1 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่ง สร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กระบวนการ สร้างหลักสูตรสามารถแสดงเป็นแผนภาพที่ 1 ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กระบวนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มีความพึงพอใจในระดับสูง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร หมายถึง หลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษา เกี่ยวกับสถาปัตยกรรม ภูมิกรรมและจิตรกรรมใน วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม ภูมิกรรมและจิตรกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

1.2 ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร

1.3 ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของร่างหลักสูตร

1.4 ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร

1.5 ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร

1.6 ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้รับการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ความพึงพอใจ หมายถึง ความชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 6.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการศึกษากับศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสภาพแวดล้อมในชุมชน ดังสรุปได้ต่อไปนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย การกตัญญู ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้ อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 23 หลักการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม ก ะบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบอบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมการกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย

มาตรา 29 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งการหาวิถี แลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

จะเห็นว่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติ การศึกษา พุทธศักราช 2542 มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลให้เต็มตาม ศักยภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตน ตามหลักธรรมของ พ ระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง ไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุขมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความ สุข ดังนั้นเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพจึงต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเพื่อให้ หลักสูตรนั้นมีความสอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่นมากที่สุด

กรมวิชาการ (2545: 4-8) ได้เสนอเนื้อหาสาระ โครงสร้างและรายละเอียดของ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ดังนี้

1. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการ เรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐาน ของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

1.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่าง เสมอภาค และมีคุณภาพ

1.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

1.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

1.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

2.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

2.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

3.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่ง เน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้

1. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

1.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่าง มีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

1.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง

6. มุ่งมั่นในการทำงาน

7. รักความเป็นไทย

8. มีจิตสาธารณะ

3. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุ -
 ปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
 ดังนี้

1. ภาษาไทย

2. คณิตศาสตร์

3. วิทยาศาสตร์

4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5. สุขศึกษาและพลศึกษา

6. ศิลปะ

7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี

8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการ
 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และ
 ค่านิยมที่พึงประสงค์ เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ
 ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการ
 อะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกัน
 คุณภาพการศึกษาได้ ใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่ง
 รวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกัน
 คุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มี
 คุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

4. ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียน พึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียน ในในแต่ละ
 ระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการ
 การกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัด
 ประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีใน ระดับการศึกษาภาค บังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

2. สารและมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา

สาระที่ 1 ทศศิลป์ ประกอบด้วยมาตรฐาน 2 ข้อ

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

3.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้
สุนทร สุนันท์ชัย (2518: 5) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า "หมายถึง หลักสูตรที่ท้องถิ่นขยาย ตัด หรือเพิ่มเนื้อหากิจกรรมโดยยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นแม่บท และไม่ขัดต่อเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่น หรือศึกษาหลักสูตร ที่ท้องถิ่นจัดทำขึ้นบางส่วน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความ ต้องการของท้องถิ่น"

สุมิตร คุณานุกร (2523: 97) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ ว่า "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหมายถึงการขยายและปรับปรุงหลักสูตรระดับชาติ คำว่าขยายหมายถึง การนำเอาทั้งจุดมุ่งหมายและเนื้อหาขยายความคือขยายเนื้อหาให้เพิ่ม มีรายละเอียดที่ครูจะนำไป สอนได้ ส่วนปรับก็คือการนำเอาจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชามาปรับให้ในแต่ละเขตการศึกษา

อรสา ปราชญ์นคร (2525: 121) ได้กล่าวว่า "เป็นการนำเอาหลักสูตรระดับชาติ มาใช้ โดยพิจารณาถึงลักษณะท้องถิ่นเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อเน้นให้เหมาะสมกับลักษณะพิเศษของแต่ละท้องถิ่น และลักษณะของผู้เรียนและเป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ในชีวิตรจริง"

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2527: 28-29) ได้กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรระดับชาติมาพิจารณา ศึกษาวิเคราะห์ เพื่อปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระบางอย่างให้สัมพันธ์สอดคล้องกับท้องถิ่น

กรมวิชาการ (2542: 61) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชาติบ้านเมือง

วิชัย ประสิทธิ์เวชช์ (2542: 124) ได้กล่าวถึงความหมายหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรแกนกลางทั้งเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ที่พัฒนามาจากส่วนกลาง มาปรับขยาย หรือเพิ่มหรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ และการอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น

ลำลี ทองธิว (2543: 18) ได้ว่าหลักสูตรท้องถิ่นมีความหมายสรุปได้ดังนี้

1. เนื้อหาสาระ โครงสร้าง การจัดเวลา การบริหารหลักสูตร ซึ่งมาจากความต้องการของคนในท้องถิ่นเป็นสาระ แนวคิด หลักการที่คนในท้องถิ่นให้ความสำคัญ และมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดและการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นนั้น
2. เป็นหลักสูตรที่คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสร้างอย่างเท่าเทียมกับครูและผู้บริหารโรงเรียน
3. เป็นหลักสูตรที่คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินนักเรียน หรือค้นหาความรู้ทักษะของการเป็นคนในชุมชน
4. เป็นหลักสูตรที่ผสมผสานวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความเป็นท้องถิ่นกับความสามารถที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้เป็นการพัฒนาท้องถิ่นในลักษณะพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของท้องถิ่นนั้นๆ

สุขวสา ยอดกลมม (2551: 144) ได้กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นคือการจัดประสบการณ์ การเรียนและเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียนในท้องถิ่นหนึ่งใด โดยเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงทางสังคม วัฒนธรรมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นนั้นๆ

จากความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นสรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น เป็นมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้กับผู้เรียนในท้องถิ่นที่หนึ่งใดโดยเฉพาะ โดยมีครูและบุคคลในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและประเมินหลักสูตร

3.2 เหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 109-110) ได้กล่าวถึงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา สาระ และกิจกรรมอย่างกว้างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่วไป ไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้ทั้งหมด จึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด
2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี มีผลโดยตรงต่อทัศนคติ และการดำเนินชีวิตของคนไทย ทั้งในเมืองและชนบทจึงต้องมีหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ดังกล่าว โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นตลอดจนดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนอย่างมีความสุข
3. การเรียนรู้ที่ดีควรเป็นการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปยังสิ่งที่อยู่ไกลตัว เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้เร็วกว่า ดังนั้นควรมีหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริง ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นตน แทนการเรียนรู้เรื่องไกลตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักตัวเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจ และไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมของตนเอง นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ยังช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน
4. ทรัพยากรท้องถิ่นโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านในชนบทของไทยมีอยู่มากมาย และมีค่าบ่งบอกถึงความเจริญมาเป็นเวลานาน หลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางไม่สามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลายมาใช้ในการเรียนการสอนไม่ว่าด้านอาชีพ หัตถกรรม เกษตรกรรม ดนตรี วรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตน และสามารถนำทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพได้

สังัด อุทรานันท์ (2532: 311) ได้กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องกา รมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 2 ประการ

1. ตามหลักการของหลักสูตรนั้น หลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้นๆ โดยเหตุนี้หากหลักสูตร ที่สร้างขึ้นมีจุดมุ่งหมายสำหรับใช้ในชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ ย่อมตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้มากที่สุด

2. การพัฒนาหลักสูตรได้มีการยอมรับความสำคัญของผู้ใช้หลักสูตรเป็นอย่างมากและได้มีการยอมรับว่าสมควรให้ผู้ใช้หลักสูตรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยในทางปฏิบัติถ้าหากหลักสูตรได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในระดับชุมชนที่ไม่ กว้างขวางมากนัก ย่อมสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรได้

นอกจากนี้ สุพร บำรุง (2544: 32) สาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพราะการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับ สภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมแล ะวิถีชีวิตที่แท้จริงของผู้เรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพราะการจัดการศึกษาต้องใช้หลักสูตรที่พัฒนามาจากส่วนกลาง และมีการบังคับใช้เหมือนกันทั่วประเทศ ทำให้นักเรียนไม่รู้จักชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

3.3 ประเภทของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาโดยท้องถิ่นเองทั้งหมด แต่ต้องเป็นไปตามนโยบายที่ส่วนกลางได้กำหนดไว้ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาแต่ละรัฐสามารถจัดทำหลักสูตรของตนเองตามความต้องการของรัฐนั้นๆ ได้ แต่ต้องไม่ขัดกับนโยบายของรัฐบาลส่วนกลาง (Federal Government) ที่ได้กำหนดไว้อย่างกว้างๆ

2. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นจากหลักสูตรแม่บทที่ส่วนกลางจัดทำ กล่าวคือ ส่วนกลาง ของรัฐจัดทำหลักสูตรแม่บท และเว้นที่ว่างให้ท้องถิ่นมีเสรีภาพในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น เช่น หลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533 ในประเทศไทย เป็นต้น หลักสูตรท้องถิ่นประเภทนี้จะพัฒนาได้เป็น 2 กรณี คือ

ก. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาโดยปรับบางส่วนของหลักสูตรแม่บท กล่าวคือ เป็นการปรับองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรแม่บท เช่น ปรับรายละเอียดของเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น

ข. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นเป็นรายวิชาใหม่ หรือการสร้างหลักสูตรย่อย เพื่อเสริมหลักสูตรแม่บท โดยให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

3. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาสำหรับท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นหลักสูตรที่หน่วยงานในท้องถิ่นพัฒนาเป็นห ักสูตรเฉพาะกิจและเป็นหลักสูตรระยะสั้นๆ เพื่อใช้กับชุมชนหรือท้องถิ่นตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งความสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น อาชีพ หลักสูตรซ่อมมอเตอร์ไซด์ หลักสูตรตัดเย็บเสื้อผ้า ที่จัดโดยกรมศึกษานอกโรงเรียนหรือกรมอาชีวศึกษาในประเทศไทย เป็นต้น (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539: 118-119)

3.4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีกระบวนการและขั้นตอนที่แตกต่างกันตามแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการ ดังนี้

สังัด อุทรานันท์ (2532: 24) กล่าวว่า การปรับหลักสูตรให้เข้ากับสภาพสังคมของท้องถิ่นอาจจะดำเนินในระดับเขตการศึกษา ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด หรือระดับโรงเรียนก็ได้ การดำเนินการควรทำอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะทำงาน เลือกบุคคลที่มีความสามารถและมีความตั้งใจจริงในการทำงาน

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่แท้จริงภายในสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น

ขั้นที่ 3 กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่นว่าจะทำการพัฒนาโดยการปรับหลักสูตรกลางหรือการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมาเสริมเน้นควรให้บรรลุเป้าหมายอะไรบ้าง

ขั้นที่ 4 ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระที่มีอยู่ในหลักสูตรกลางที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นและจัดสร้างกระบวนการวิชาขึ้นมาใหม่

ขั้นที่ 5 ดำเนินการใช้หลักสูตรตามที่ได้ปรับขยายไว้แล้ว โดยมีการนิเทศติดตามผลการใช้อย่างใกล้ชิด

ขั้นที่ 6 ประเมินผลการใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นที่มีความสำคัญมากเพราะจะทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

ขั้นที่ 7 ทำการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งเป็นขั้นตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าสมควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขตรงจุดไหน จึงจะทำให้หลักสูตรเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาในสังคมส่วนรวมและสังคมท้องถิ่นให้มากที่สุด

มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539: 21) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การขยายหรือปรับหลักสูตร แม่บท โดยจัดการทำเนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการสอน ซึ่งจัดทำโดยโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด หรือเขตการศึกษา

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 123 -133) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในลักษณะที่เป็นการจัดทำหรือสร้างขึ้นมาใหม่ โดยมีกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น คณะทำงานควรมีประมาณ 5-8 คน และคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ

2. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นขั้นตอนที่คณะทำงานต้องดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

- 2.1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ
- 2.2 สำรวจสภาพความต้องการของผู้เรียน
- 2.3 ศึกษาทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บท
- 2.4 วิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน

3. กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร ระดับท้องถิ่น เป็นการกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนจบ

4. การกำหนดเนื้อหา คณะทำงานต้องกำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และสภาพของท้องถิ่น

5. กำหนดกิจกรรม เป็นการกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเน้นผู้เรียนลงมือทำกิจกรรม โดยครูเป็นผู้ประสานกิจกรรมและชี้แนะ

6. การกำหนดคาบเวลาเรียน การดำเนินการในขั้นตอนนี้มักถือเอาตามโครงสร้างของหลักสูตรแม่บทเป็นแนวทางในการกำหนดคาบเวลาเรียน

นิคม ชมพูลง (2542: 13) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหมายถึง การที่ท้องถิ่นปรับปรุงขยายหรือเพิ่มรายละเอียด เนื้อหาสาระแผนการสอน สื่อการเรียนการสอนกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะท้องถิ่นโดยยึดหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทไม่ขัดต่อเจตนารมณ์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่น

กรมวิชาการ (2545: 55-57) ได้ให้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเป็น 5 ลักษณะดังนี้

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม เป็นการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมที่เหมาะสมกับสภาพและความเป็นไปของท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ เนื้อหา และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไป ท้องถิ่นสามารถกระทำได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา และในรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชาและทุกกลุ่มวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม คณะทำงานหรือผู้ใช้หลักสูตรจะต้องศึกษาคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรแม่บท ซึ่งในส่วนของกิจกรรมจะระบุถึงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนกว้างๆ เช่น ใช้คำว่า "ศึกษา" ซึ่งคณะทำงานจะต้องกำหนดกิจกรรมหรือวิธีการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน เช่น เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาบรรยาย ให้ผู้เรียนออกไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ให้ผู้เรียนออกไปทัศนศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ควรจะมีมุ่งเน้นกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นทักษะกระบวนการด้วย

2. ปรับรายละเอียดของเนื้อหา เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการปรับ ลด หรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของทุกกลุ่มประสบการณ์หรือในคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยไม่ทำให้จุดประสงค์หัวข้อหรือขอบข่ายเนื้อหาและคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป การปรับรายละเอียดของเนื้อหาที่ท้องถิ่นสามารถทำได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ในระดับประถมศึกษาหรือรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย สำหรับการพัฒนาคู่มือหลักสูตรลักษณะนี้มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

- 1) ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และคาบเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรแม่บท
- 2) กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะเพิ่มหรือปรับ สำหรับนำมาให้เรียนรู้หรือฝึกทักษะ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น
- 3) นำเอารายละเอียดที่ได้ตามข้อ 2 ไปปรับเข้าในโครงสร้างขอบข่ายของเนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์/รายวิชาที่สอน แล้วนำไปจัดทำเป็นแผนการสอนต่อไป
- 4) พิจารณาปรับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ปรับ เพิ่มเติม หรือลดนั้น

3. จัดทำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เป็นการพัฒนาคู่มือหลักสูตรของท้องถิ่นด้วยการจัดทำเนื้อหาวิชาหรือรายวิชาขึ้นใหม่เพิ่มเติมจากที่มีปรากฏในหลักสูตร โดยให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับท้องถิ่นและจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ ระดับประถมศึกษา ท้องถิ่นสามารถจัดทำคำอธิบายในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ เพิ่มเติมขึ้นมาได้ในกรณีที่พบว่าเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ยังไม่ปรากฏในหลักสูตร โดยเฉพาะในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ซึ่งการเพิ่มเติมคำอธิบายดังกล่าวนั้นจะต้องไม่ทำให้จุดประสงค์และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไป ส่วนในระดับมัธยมศึกษาท้องถิ่นสามารถจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมได้เฉพาะส่วนที่เป็นวิชาบังคับเลือกและวิชาเลือกเสรีทุกกลุ่มวิชา โดยรายวิชาที่เพิ่มเติมนี้จะต้องไม่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับรายวิชาบังคับแกน บังคับเลือกและเลือกเสรีที่มีอยู่แล้วในหลักสูตรแม่บท

4. ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นลักษณะนี้เป็นการเลือกใช้ ปรับปรุง เพิ่มเติมหรือตัดทอนเนื้อหาในสื่อต่างๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาของทุกกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่างๆ และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ได้แก่

- 1) สื่อการเรียนการสอนที่ท้องถิ่นสามารถพัฒนาเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย

2) หนังสือเรียน หมายถึง หนังสือที่กำหนดให้ใช้สำหรับ การเรียนการสอน รายวิชาใดรายวิชาหนึ่งโดยเฉพาะมีเนื้อหาตรงตามที่ระบุไว้ในรายวิชานั้นๆ อาจจะมีลักษณะเป็นเล่ม หรือเป็นชุดก็ได้

3) แบบฝึกหัด หมายถึง สื่อที่ใช้สำหรับให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยเสริมให้เกิดทักษะและความแตกฉานในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

4) หนังสือเสริมประสบการณ์ หมายถึง หนังสือเสริมการเรียนการสอนตาม หลักสูตร มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องก็ได้สำหรับให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ ด้วยตนเอง หนังสือเสริมประสบการณ์แยกเป็น 4 ประเภทคือ

4.1 หนังสืออ่านนอกเวลา เป็นหนังสือที่กำหนดให้ใช้การเรีย นวิชาใดวิชา หนึ่งตามหลักสูตรนอกเหนือจากหนังสือเรียน สำหรับให้ผู้เรียนอ่านนอกเวลาเรียน โดยถือกิจกรรม เกี่ยวกับหนังสือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนตามหลักสูตร

4.2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาหมองหลักสูตร ซึ่งมีความ เหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของผู้เรียน สำหรับให้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

4.3 หนังสืออุเทศ เป็นหนังสือสำหรับค้นคว้า อ้างอิง เกี่ยวกับการเรียนการ สอน โดยมีการเรียบเรียงเป็นเชิงวิชาการ

4.4 หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป ไม่ ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีและศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติและมีสาระประโยชน์ มุ่งส่งเสริมให้ ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเริ่มต้นจากการ จัดตั้งคณะทำงาน การศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์ กิจกรรม คาบเรียน ตลอดจนจัดทำคำอธิบายรายวิชา

3.5 การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาทบทวน เกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรโดยใช้ผล จากการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน เช่น ตัวเอกสารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ตัวผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรและความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ในชุมชนและสังคม เป็นต้น

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 191 -192) ได้สรุปความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ถัดมาข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจหาข้อบกพร่องหรือปัญหาเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขส่วนประกอบทุก ส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น หรือตัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้นๆ

ชมพันธุ์ ฤกษ์ธร ณ อยุธา (2540: 39 - 40) ได้สรุปว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบของหลักสูตรในด้านต่างๆ เช่น จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์สื่อการเรียน เพื่อดูว่าหลักสูตรนั้นได้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด และจะปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ดีที่สุดอย่างไร

ฐานิยา คล้ายทอง (2551: 39) ได้สรุปความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า หมายถึงกระบวนการดำเนินงาน เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงไรและนำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการประเมินหลักสูตร สรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการในการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรเพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรนั้นบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่

จุดมุ่งหมายในการประเมินหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 217) ได้ระบุจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่มีอยู่ 2 ประการ คือ

1. การประเมินเพื่อปรับปรุงหลักสูตรคือ การประเมินในระหว่างการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผลการประเมินนั้น ให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

2. การประเมินเพื่อสรุปผลว่าคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรได้สนองความต้องการของผู้เรียนของสังคมเพียงใด ควรใช้ต่อไปหรือควรยกเลิกเพียงบางส่วนและปรับแก้ในส่วนใด

ส่วนใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 192 – 193) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ 4 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบ ในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร การประเมินในลักษณะนี้เป็นการดำเนินการในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่

2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินในลักษณะนี้เป็นการดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่า ควรใช้หลักสูตรต่อไป หรือควรยกเลิก การใช้หลักสูตรเพียงบางส่วนหรือยกเลิกทั้งหมด การประเมินผลในลักษณะนี้เป็นการดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไประยะหนึ่งแล้วจึงทำการประเมิน

4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร หลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษาแล้วหรือไม่อย่างไร การประเมินในลักษณะนี้ ดำเนินการในขณะที่นำหลักสูตรไปใช้ หรือหลังจากที่ได้ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่งก็ได้

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพหลักสูตร ซึ่งสามารถประเมินได้ในขณะที่นำหลักสูตรไปใช้หรือหลังจากที่ได้ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่ง

ระยะของการประเมินหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 217) ได้กล่าวถึง แนวการประเมินหลักสูตรว่าสามารถทำได้เป็น 3 ระยะด้วยกันคือ

1. ระยะก่อนโครงการ คือ การสร้างและการพัฒนาหลักสูตร
2. ระยะระหว่างโครงการ คือ การนำหลักสูตรไปใช้
3. ระยะหลังโครงการ คือ การติดตามประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

ซึ่งสอดคล้องกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 193 – 194) ได้แบ่งระยะการประเมินหลักสูตรว่า แบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ

1. การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้
2. การประเมินหลักสูตรระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร
3. การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร

ลักษณะการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบ คุณภาพของหลักสูตร ล้วนนำข้อมูลจากการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาหลักสูตรต่อไป ดังนั้นการประเมินหลักสูตร จึงควรประเมินในสิ่งต่อไปนี้

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพ ขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร การประเมินเอกสารหลักสูตรมักใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และใช้วิธีให้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการประเมิน นอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีการอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถามโดย กำหนดรายการและระดับที่ต้องการประเมิน เป็นต้น

2. การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไป ใช้ได้ดีกับสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทำอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรในการใช้หลักสูตร เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และสามารถนำหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการประเมินอาจใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และส่งแบบสอบถามให้ผู้เกี่ยวข้อง คือ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น

3. การประเมินสัมฤทธิ์ของหลักสูตร เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยผลทางวิชาการ (Academic achievement) ได้แก่ ความรู้ ความสามารถทางวิชาการต่างๆ ที่เรียนและผลสัมฤทธิ์ ผลที่ไม่ใช่ทางวิชาการ (Non – academic achievement) ได้แก่ บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ เป็นต้น วิธีการประเมินอาจใช้การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การส่งแบบสอบถาม เป็นต้น

4. การประเมินระบบหลักสูตร การประเมินหลักสูตรควรประเมินหลักสูตรทั้งระบบพร้อมกันไป เพราะการประเมินการใช้หลักสูตร และการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ซึ่งเป็นรูปแบบของการประเมินหลักสูตรทั้งระบบมีหลายรูปแบบ ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป (สังัด อุทรานันท์, 2532: 279 – 280; ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539: 195 – 197)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีขั้นตอนคือขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบประสิทธิภาพ

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.1 ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

สุรชัย ขวัญเมือง (2522: 232) ได้กล่าวไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ทักษะและสมรรถภาพสมองต่างๆ ที่เด็กได้รับจากประสบการณ์ทั้งปวงจากทางโรงเรียนและจากที่บ้าน ยกเว้นการวัดทางร่างกาย ความถนัดและทางบุคคล สังคม

ไพศาล หวังพานิช (2526: 89) กล่าวว่าไว้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ และความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝน อบรม หรือจากการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถ หรือถามสัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่าเรียนแล้วรู้เท่าใด

อัจฉรา สุขารมณีย์ และ อรพินทร์ ชูชม (2530: 3) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับความสำเร็จที่ได้รับจากการเรียน ซึ่งได้ประเมินผลจากกระบวนการที่ได้จาก แบบทดสอบ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไป และกระบวนการที่ได้จาก เกรดเฉลี่ยของโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อนและช่วงเวลายาวนาน

ภัทรา นิคมานนท์ (2534: 23) ได้กล่าวไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับ ด้านวิชาการที่เด็กได้เรียนรู้มาในอดีตว่ารับรู้ได้มากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปแล้วมัก ใช้หลังจากทำ กิจกรรมเรียบร้อยแล้ว เพื่อประเมินการเรียนการสอนว่าได้ผลเพียงใด

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538: 218) และพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543: 96) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทำนองเดียวกันว่า หมายถึง แบบทดสอบที่วัด ความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอกับ ให้นักเรียนปฏิบัติจริง

จากความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงแบบทดสอบที่วัดความรู้ความสามารถทางการเรียน ด้านเนื้อหา ด้านวิชาการและทักษะของวิชาต่างๆ

4.2 ชนิดของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งชนิดของแบบทดสอบ ไว้ดังนี้

ชวาล แพร์ตกุล (2516: 112-115) แบ่งแบบทดสอบออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ๆ คือ

1. แบบทดสอบที่ผู้สอนสร้างขึ้นเอง แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือภาษา เป็นต้น โดยแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ แบบให้ตอบสั้นและแบบ จำกัดคำตอบ ซึ่งคุณประโยชน์ของแบบทดสอบชนิดนี้อยู่ที่สามารถพลิกแพลงให้เหมาะกับสภาพและ เหตุการณ์ได้

2. แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบมาตรฐานเป็นตัวอย่างของการกระทำหรือ ความรู้ของบุคคลแต่ละคนของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งรับมาภายใต้สภาพการณ์ที่กำหนด การให้คะแนน เป็นไปตามกฎเกณฑ์และการตีความหมายก็เป็นไปตามตารางเกณฑ์ปกติ แบบทดสอบมาตรฐาน ผู้สอนใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือรายห้องได้อย่างมั่นใจและประหยัด

ถูกต้องตามหลักวิชามากกว่าการวัดด้วยวิธีอื่นๆ ใช้สำหรับวัดพิสัยความรู้ของผู้เรียนของแต่ละชั้นและแต่ละกลุ่มว่ามีระดับความรู้ที่เท่าเทียมกัน หรือแตกต่างกัน เพื่อจะได้ปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์นั้นๆ ได้ ใช้สำหรับแยกประเภทผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆ ตามความสามารถของเขา เพื่อจะได้เรียนอย่างมีความสุข ใช้ในการวินิจฉัยสมรรถภาพว่าแต่ละคน เก่ง - อ่อน ในวิชาใดบ้าง มากน้อยเพียงใดและเพราะสาเหตุใดใช้สำหรับเปรียบเทียบความมั่งคั่งของนักเรียนแต่ละคนแต่ละห้องว่า มีพัฒนาการขึ้นจากเดิมในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ มากน้อยเพียงใด ใช้ตรวจประสิทธิภาพของการเรียน ใช้พยากรณ์ความสำเร็จในการศึกษาว่ามีโอกาสจะประสบความสำเร็จในทางใดระดับใด ใช้ในการแนะนำโดยพิจารณาผลสอบจากแบบทดสอบมาตรฐานหลายฉบับว่า เขามีสมรรถภาพทางสมองหรือหัว ไหมเอียงหรือมีความถนัดในด้านใด เพื่อจะได้แนะนำอาชีพที่เหมาะสม ใช้ในการประเมินการศึกษาใช้ในการวิจัยในฐานะที่เป็นแบบทดสอบมาตรฐานมีประสิทธิภาพในการวัดสูงมาก การสำรวจค้นคว้าและการวิจัยต่างๆ จึงต้องอาศัยแบบทดสอบชนิดนี้เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเก็บข้อมูลในการทดลองและเปรียบเทียบความสามารถ

สมบุญ ภู่นวล (2525: 17 – 22) แบ่งแบบทดสอบออกเป็น 6 ชนิด ดังนี้

1. แบบทดสอบรายบุคคลและสอบเป็นกลุ่ม (individual and group tests) เป็นแบบทดสอบที่ให้นักเรียนตอบ ครั้งละคน เช่น ต้องการให้นักเรียนตอบปากเปล่า ผู้สอบถามตามแบบทดสอบ เมื่อนักเรียนตอบก็ให้คะแนนที่ละข้อคำถามทันที การสอบเป็นรายบุคคลนี้โดยทั่วไปผู้สอบต้องได้รับการฝึกหัดและมีประสบการณ์มาก ส่วนแบบทดสอบ เป็นกลุ่มครูทุกคนเคยมีประสบการณ์มาแล้วในชั้นเรียน ผู้กำกับการสอบได้รับการฝึกหัดเพียงเล็กน้อยก็ดำเนินการสอบได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินการสอบต้องมีทักษะและความรู้ในการดำเนินการสอบมากด้วย

2. แบบทดสอบปรนัย และอัตนัย (objective and subjective tests) ข้อสอบปรนัยเป็นข้อสอบที่ไม่ต้องใช้ความคิดเห็นของผู้ตรวจ แต่ให้ตามแบบหรือกฎเกณฑ์ที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้ คะแนนของแบบทดสอบปรนัยมีประโยชน์และจำเป็นมากในการวัดผลการศึกษา ข้อทดสอบที่มีโอกาสเป็นปรนัยได้ดี คือ ข้อทดสอบเลือกตอบถูก - ผิดและจับคู่ เพราะการให้คะแนนเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ได้พิจารณาไว้ก่อนแล้วแบบทดสอบอัตนัย ได้แก่ แบบทดสอบที่ให้ตอบยาว ๆ หรือแบบความเรียง ยากที่จะให้คะแนนได้ชัดเจน เทียงตรงและเที่ยงธรรม ผู้ตรวจมีอิสระในการให้คะแนน อย่างไรก็ตามการให้คะแนนโดยวิธีจัดอันดับคุณภาพ จะช่วยให้การให้คะแนนมีความเที่ยงธรรมดีขึ้นได้ในเนื้อหาวิชาจดหมาย เรียงความ แต่งความ เป็นต้น

3. แบบทดสอบไม่จำกัดเวลา และจำกัดเวลา (power and speed tests) แบบทดสอบไม่จำกัดเวลา ให้เวลาทำข้อสอบมาก เพื่อนักเรียนส่วนมากจะสามารถทำได้หมดทุกข้อ ซึ่งค่อนข้างยาก หรือมีความยาวมาก นักเรียนทำไปจนหมดแรงแล้วก็หยุดทำเอง ในทางตรงกันข้ามแบบทดสอบ

จำกัดเวลา กำหนดเวลาให้น้อย แต่ข้อสอบค่อนข้างง่าย นักเรียนส่วนน้อยจะทำผิด และเด็กเก่ง ๆ เท่านั้นที่จะทำได้ทันตามเวลาที่กำหนด แบบทดสอบไม่จำกัดเวลาต้องการทราบว่า นักเรียนแต่ละคนมีความรู้มากน้อยเพียงใด แบบทดสอบจำกัดเวลาต้องการทราบว่า นักเรียนสามารถทำได้รวดเร็วเพียงใดในเวลาที่กำหนดให้น้อย ๆ เช่น แบบทดสอบวัดการเป็นเสมียน จึงเน้นถึงความสามารถในการทำงานได้รวดเร็วเพียงใด เช่น การเขียนหนังสือ หรือพิมพ์ดีด

4. แบบทดสอบตัวหนังสือ ไม่เป็นตัวหนังสือ และไม่ใช้ภาษา (verbal, nonverbal, and nonlanguage tests) แบบทดสอบตัวหนังสือ เน้นการอ่าน การเขียน ใช้กันโดยทั่วไปเป็นส่วนมาก แบบทดสอบไม่เป็นตัวหนังสือ เน้นบทบาทของภาษาโดยใช้ภาพ ภาพร่าง หรือสัญลักษณ์ของสิ่งต่างๆ เช่น ให้นักเรียนเลือกภาพร่างหลายๆ ภาพที่เหมือนกับตัวอย่าง หรือให้นักเรียนคำนวณการบวกจำนวนจากภาพ โดยทั่วไปแบบทดสอบนี้ใช้กับผู้คนที่อ่านหนังสือไม่ได้หรือเด็กอนุบาล แบบทดสอบนี้อาจใช้วัดปัญญาของเด็กได้ เช่น ให้นักเรียนบอกลักษณะของสิ่งต่างๆ จากภาพ เช่น ภาพนกบิน ภาพนกหลับ นกคุยกัน ให้นักเรียนดูรูปภาพแล้วตอบการกระทำของนก เป็นต้น

แบบทดสอบที่ไม่เป็นตัวหนังสือ ครูจะต้องอ่านคำชี้แจงให้นักเรียนฟังทีละข้อเมื่อ นักเรียนทำเสร็จหมดทุกคน จึงอ่านคำชี้แจงข้อต่อไป คำชี้แจงควรเขียนไว้ในแบบทดสอบทุกตอนหรือทุกข้อ เพื่อว่าผู้กำกับการสอบจะสามารถให้ข้อความแก่นักเรียนได้ตรงกันในกรณีทดสอบหลายๆ ห้อง หรือหลายๆ โรงเรียน โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกัน

แบบทดสอบไม่ใช้ภาษา ผู้กำกับการสอบจะไม่สื่อความหมายกับผู้สอบโดยใช้การเขียน การอ่าน หรือการพูดใดๆ ทั้งสิ้น แต่จะใช้การเคลื่อนไหวของร่างกายและภาษาใบ้เป็นการบอกให้ทราบ นักเรียนตอบโดยการชี้หรือทำด้วยมือ ข้อสอบจะเป็นวัตถุทรงเหลี่ยม รูปภาพ หรือการเคลื่อนไหวที่เป็นปริศนา ข้อสอบนี้ใช้กับคนใบ้ หูหนวก หรือไม่อาจสื่อด้วยภาษาธรรมดาได้

5. แบบทดสอบการปฏิบัติจริงและข้อเขียน (performance and pencil – paper test) แบบทดสอบแบบปฏิบัติจริง เป็นการสอบที่ผู้สอบทำงานแทนการตอบคำถาม อาจจะสอบทีละคน หรือเป็นกลุ่มก็ได้ เช่น การสอบปฏิบัติร้องเพลง เล่นดนตรี พลศึกษา อาจสอบทีละคน สอบเขียนภาพ ทำงานหัตถะ อาจสอบเป็นกลุ่มก็ได้ เป็นต้น ผู้ตรวจจะนับจำนวนที่ทำผิด หรือพิจารณาคุณภาพทั้งหมดเป็นส่วนรวม แล้วนำมาจัดอันดับคุณภาพและสามารถวัดเวลาที่ผู้สอบใช้ในการปฏิบัติงานจนเสร็จแบบทดสอบการปฏิบัติจริงมีหลายชนิดหลายแบบ เนื้อหาวิชาแผนที่จะชี้ให้เห็นตำแหน่งของเมือง แหล่งทรัพยากร ใครจะชี้ได้ถูกและรวดเร็ว วิชาประวัติศาสตร์อาจให้เรียงภาพผู้นำของประเทศตามลำดับก่อนหลัง ให้ชี้ส่วนที่หายไปในการให้เขียนเรียงความ จดหมาย เป็นต้น ลักษณะทั่วไปของแบบทดสอบปฏิบัติจริง เป็นการเน้นความสามารถในเนื้อหาวิชาให้สามารถปฏิบัติได้จริง ๆ มากกว่าตอบคำถาม

แบบทดสอบข้อเขียนส่วนมากจะถามเนื้อหาวิชา ให้นักเรียนตอบในกระดาษ สามารถตอบได้ครั้งละหลายๆ คน ข้อสอบจะเป็นตัวหนังสือ หรือรูปภาพ สัญลักษณ์ก็ได้

6. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง และแบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเองใช้สำหรับทดสอบนักเรียนที่ครูสอนเอง แบบทดสอบจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับครูมีความรู้ในการสร้าง ข้อทดสอบหรือไม่ และมีทักษะเพียงใด แบบทดสอบมาตรฐานสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญในการทดสอบ ร่วมกับผู้อำนวยการหลักสูตรและครู แบบทดสอบนี้จะต้องมีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ คะแนนเป็นมาตรฐาน เป็นการทดสอบที่มีแบบแผนและสามารถนำแบบทดสอบนี้ไปใช้กับนักเรียนต่างห้องต่าง โรงเรียนได้

อำนาจ เลิศขยันดี (2533: 88 - 91) แบ่งแบบทดสอบออกเป็น 18 ชนิด ดังนี้

1. แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ (multiple choice) แบบทดสอบชนิดนี้มีลักษณะประกอบด้วยคำถาม 1 คำถาม มีตัวเลือก 4 – 5 ตัวเลือก ถ้าเป็นระดับประถมศึกษาควรมี 4 ตัวเลือกระดับ ป. 1 ควรสร้างให้มี 3 ตัวเลือก และควรมีรูปภาพประกอบหลายๆ ระดับมัธยมศึกษาจึงควรมี 5 ตัวเลือก
2. แบบทดสอบถูก-ผิด (true – false) แบบทดสอบชนิดนี้จัดว่าเป็นแบบเลือกตอบอีกอย่างหนึ่ง แต่มีเพียงถูกหรือผิด หรือมีสองตัวเลือก
3. แบบทดสอบแบบจับคู่(matching) ลักษณะของแบบทดสอบจัดว่าเป็นแบบเลือกตอบอีกชนิดหนึ่ง แต่มีตัวเลือกจำนวนคงที่และภายหลังการคัดเลือกตัวเลือกที่ถูกไปแล้วจำนวนตัวเลือกนี้จะลดน้อยลงไปเรื่อยๆ
4. แบบทดสอบให้เขียนตอบ (free response) แบบทดสอบชนิดนี้มีหลายลักษณะ เช่น ให้เป็นแบบเติมคำ หรือเติมข้อความสั้น ๆ หรือให้เขียนบรรยายแสดงความคิดเห็น
5. แบบทดสอบความเร็วในการคิด (speed test) ลักษณะของแบบทดสอบความเร็วจะประกอบด้วยข้อคำถามง่าย ๆ แต่มีข้อคำถามจำนวนมาก ๆ ให้เวลาในการทำข้อสอบน้อยมากคะแนนที่ได้จะเป็นตัวเลข ที่ชี้ให้เห็นถึงความเร็วในการคิด การทำข้อสอบ
6. แบบทดสอบแบบไม่จำกัดเวลา (power test) แบบทดสอบชนิดนี้ ประกอบด้วยข้อคำถามที่ค่อนข้างยาก ต้องใช้เวลาในการคิดทำข้อสอบเป็นเวลานาน ดังนั้นจะไม่จำกัดเวลาในการทำข้อสอบ ให้ผู้สอบคิดจนกว่าจะสำเร็จ
7. แบบทดสอบที่วัดความสามารถขั้นสูงสุด(maximum performance) แบบทดสอบลักษณะนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดความสามารถขั้นสูงสุดของผู้สอน ผู้สอนต้องพยายามคิดทำข้อสอบให้ได้คะแนนมากที่สุด คะแนนจะเป็นตัวชี้ถึงความสามารถขั้นสูงสุด เช่น การสอบวัดทางด้านสติปัญญา หรือการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

8. แบบทดสอบที่วัดคุณลักษณะเฉพาะอย่าง (typical performance) แบบทดสอบลักษณะนี้ มีจุดหมายวัดความสามารถบางอย่างบางประการ หรือคุณลักษณะที่ต้องการวัดเพียงบางลักษณะเท่านั้น เช่น แบบทดสอบวัดความสนใจในวิชาชีพ หรือแบบวัดบุคลิกภาพ เป็นต้น

9. แบบทดสอบแบบปรนัย(objective tests) แบบทดสอบแบบปรนัยเป็นแบบทดสอบที่ประกอบด้วยคุณลักษณะสามประการ คือ

ก. คำถามที่ใช้ถาม เป็นคำถามที่ชัดเจน ถามตรงจุด อ่านแล้วรู้ว่าถามอะไร

ข. เกณฑ์การตรวจให้คะแนน ได้กำหนดไว้ชัดเจน ใครๆ ตรวจก็ได้คะแนนตรงกันเท่ากัน

ค. การแปลผล ทุกคนที่แปลผลย่อมแปลได้ตรงกัน เช่น ใครทำข้อสอบได้ คือคนเก่ง ใครทำข้อสอบไม่ได้ คือคนเรียนอ่อน

10. แบบทดสอบแบบอัตนัย (subjective) แบบทดสอบแบบอัตนัย เน้นที่คนออกข้อสอบเป็นคนตรวจและให้คะแนน การให้คนตรวจก็ย่อมมีข้อยุ่งยากหลายๆ ประการเกี่ยวกับกิลล์ในตัวคน

11. การทดสอบที่ใช้การเขียน -ตอบ (paper-pencil test) การทดสอบลักษณะนี้อาจใช้เป็นแบบลักษณะของแบบทดสอบในข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 ดังที่กล่าวมา เรียกว่าแบบทดสอบที่เป็นการทดสอบที่ใช้เขียนตอบ

12. การทดสอบที่ไม่ใช้การเขียน (performance) การทดสอบลักษณะนี้ไม่ใช้การเขียนตอบ แต่เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมจากการกระทำโดยตรง เช่น การทดสอบพลศึกษาการทดสอบด้านการปฏิบัติในวิชาช่างประเภทต่างๆ

13. การทดสอบที่ใช้นักเรียนเป็นกลุ่ม (group tests) การทดสอบที่ใช้ลักษณะนักเรียนทดสอบเป็นกลุ่ม ส่วนมากมักใช้ paper - pencil test เพราะสามารถสอบนักเรียนได้พร้อมๆ กันถึงแม้นักเรียนจะมีจำนวนมาก

14. แบบทดสอบที่ต้องสอบครั้งละ 1คน (individual tests) การทดสอบที่สอบกับนักเรียนเพียง 1 คน มักเป็นแบบการสอบเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องทางการเรียน หรือเป็นการสอบความพร้อมทางการเรียน ความพร้อมด้านการฟัง ความพร้อมด้านการอ่าน และโดยเฉพาะการสอบด้านการปฏิบัติงาน ฯลฯ ซึ่งต้องดูพฤติกรรม อากัปกริยาของผู้เข้าสอบด้วยการสอบเป็นกลุ่มทำให้ไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยตรงได้

15. แบบทดสอบที่ใช้ภาษา (language) แบบทดสอบที่ใช้ภาษาเน้นที่การใช้ภาษาเป็นการสื่อความหมาย เหมาะสำหรับนักเรียนที่สามารถอ่านหนังสือได้เร็ว แบบทดสอบที่ใช้ภาษาจึงเหมาะสำหรับนักเรียนที่อ่านคล่อง เช่น ระดับชั้น ป. 4 ป. 5 ป. 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป

16. แบบทดสอบที่ไม่ใช้ภาษา (non - language) แบบทดสอบชุดนี้จะเหมาะกับเด็กเล็ก ๆ และเหมาะกับเด็กที่ไม่สามารถสื่อความหมายด้วยการพูดหรือเขียนได้

17. แบบทดสอบที่ต้องการเฉพาะกระบวนการคิดตอบ (process) แบบทดสอบลักษณะนี้ ผู้สอบไม่สนใจว่าใครคิดได้หรือไม่ แต่มีความสนใจที่ผู้เข้าสอบคิดอย่างไร

18. แบบทดสอบแบบการสร้างจินตภาพ (projective) ลักษณะแบบทดสอบการสร้างจินตภาพ เป็นการเน้นให้ผู้เข้าสอบแสดงความรู้ ความคิดต่อสิ่งเร้าต่างๆ (stimuli) ที่ตนได้พบเห็น ผู้เข้าสอบจะแสดงอาการตอบสนองออกมาเป็นความรู้สึกนึกคิด ทศนคติต่างๆ ต่อสิ่งเร้าที่ปรากฏอยู่ ตัวแบบทดสอบที่ใช้เป็นสิ่งเร้า จะมีลักษณะไม่ชัดเจน เพราะต้องการเป็นตัวการที่จะให้ผู้สอบแสดงพฤติกรรม ความรู้สึกในตนตอบสนองออกมาเท่านั้น เมื่อไรที่ตัวแบบทดสอบมีความชัดเจนไม่ถือว่าเป็นการสอบเพื่อวัดการสร้างจินตภาพ การสอบลักษณะนี้จึงเหมาะกับบุคคลที่มีจิตไม่สมประกอบ คนเหล่านี้เมื่อพบเห็นภาพสลัว ๆ ไม่ชัดเจน ก็จะระบายความรู้สึกนึกคิดที่เป็นปัญหาออกมา ผู้วัดผลก็จะแปลพฤติกรรมที่แสดงออกมานี้ ให้นิยามว่าเป็นคนอย่างไร มีปัญหาหรือไม่เห็นได้ว่าชนิดของแบบทดสอบมีหลายชนิดด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นแบบทดสอบปรนัยอัตนัย แบบเลือกตอบ แบบจำกัดเวลา ที่ผู้สอนสร้างขึ้นเอง หรือแบบทดสอบมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม การสร้างแบบทดสอบชนิดต่างๆ นั้น ผู้สร้างจะต้องสร้างให้เหมาะสม มกับเนื้อหาและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับผู้สอบด้วย

จากชนิดของแบบทดสอบสรุปได้ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำแนกตามรูปแบบคำถามและวิธีเขียนตอบ สามารถแบ่งได้เป็นสองประเภท คือ ประเภทเลือกคำตอบ เป็นแบบทดสอบที่ผู้ตอบไม่ต้องเขียนข้อความซึ่งเป็นคำตอบลงไป อาจเป็นการพิจารณาข้อความที่ให้มาว่าถูกหรือผิด หรือสัมพันธ์กับข้อความใด เมื่อเลือกได้แล้วก็เพียงทำเครื่องหมายอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป และประเภทเขียนคำตอบ เป็นแบบทดสอบที่ผู้ตอบจะต้องเขียนข้อความที่เป็นคำ ตอบลงไป ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภทเลือกคำตอบ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4.3 ลักษณะของแบบทดสอบที่ดี

ผลของการวัดจะต้องเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของแบบทดสอบนั้นคือแบบทดสอบนั้นต้องมีคุณสมบัติที่ดี ซึ่งมีดังนี้

1. ความตรงหรือความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึงแบบทดสอบนั้นให้ผลการวัดได้ตรงคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด

1.1 ความตรงตามเนื้อหา (Content validity) หมายถึงคุณลักษณะของแบบทดสอบที่สามารถวัดเนื้อหาครบถ้วนครอบคลุมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

1.2 ความตรงตามโครงสร้าง (Construct validity) หรือความตรงตามทฤษฎีของสิ่งที่วัดครั้งนั้น

1.3 ความตรงตามพยากรณ์ (Predictive) หมายถึงคุณลักษณะของแบบทดสอบที่สามารถทำนายความสามารถ หรือความสำเร็จในอนาคตได้

1.4 ความตรงตามสภาพ (Concurrent validity) หมายถึงคุณลักษณะของแบบทดสอบที่สามารถวัดความสามารถหรือคุณลักษณะต่าง ๆ (Traits) ได้ตามสภาพที่แท้จริงของบุคคล

2. ความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ลักษณะของแบบทดสอบที่สามารถวัดแล้วได้ผลคงเดิม ไม่ว่าจะนำมาใช้วัดกี่ครั้งก็ตาม

2.1 แบบสอบซ้ำ (Test retest)

2.2 แบบแบ่งครึ่งการทดสอบ (Split-half)

2.3 แบบคู่ขนาน (Parallel form)

2.4 แบบวัดสอดคล้องภายใน (Internal consistency)

3. ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึงคุณลักษณะของแบบทดสอบที่อ่านแล้วสามารถเข้าใจได้ตรงกัน ให้คะแนนได้ตรงกันและแปลความหมายของคะแนนได้ตรงกัน

4. ค่าอำนาจจำแนกเหมาะสม (Discrimination) หมายถึงคุณลักษณะของแบบทดสอบที่สามารถแสดงความแตกต่างของสิ่งที่ต้องการวัดได้ ซึ่งสามารถแยกนักเรียนเก่งและอ่อนได้

5. ค่าความยากง่ายเหมาะสม (Difficulty) หมายถึงคุณลักษณะข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายเหมาะสมกับเนื้อหา

6. มีความยุติธรรม (Fairness) หมายถึงแบบทดสอบนั้นต้องไม่ประกอบด้วยข้อสอบที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าสอบคนใดคนหนึ่งจะได้ถูก และต้องครอบคลุมหลักสูตรทั้งหมด

7. งามลึก (Searching) หมายถึงแบบทดสอบฉบับนั้นต้องไม่ประกอบด้วยข้อสอบถามพฤติกรรมความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

8. มีความจำเพาะเจาะจง (Deinite) หมายถึงแบบทดสอบนั้นต้องประกอบด้วยข้อสอบที่มีคำถามเฉพาะเจาะจง มีความหมายเดียว

9. มีลักษณะท้าทาย (Challenge) และเป็นตัวอย่างที่ดี (Exemplary) หมายถึงแบบทดสอบนั้นประกอบด้วยข้อสอบที่มีลักษณะท้าทายให้ยากทำข้อสอบและเป็นตัวอย่างที่ดี

10. มีประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึงแบบทดสอบนั้นสามารถนำไปใช้ได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก ไม่สิ้นเปลืองเวลาเงินและแรงงานมาก และสามารถนำผลการสอบไปใช้ได้อย่างคุ้มค่า

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะของแบบทดสอบที่ดีต้องมีความตรง ความเที่ยง ความเป็นปรนัย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความยากง่าย เหมาะสม มีความยุติธรรม ถ้ามลิก มีความจำเพาะเจาะจง มีลักษณะย่อยและมีประสิทธิภาพ

4.4 หลักเกณฑ์ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เยาวดี วิบูลย์ศรี (2528:82) และวิญญา วิศาลาภรณ์ (2522: 11) กล่าวถึงหลักเกณฑ์ไว้สอดคล้องกัน ดังนี้

1. เนื้อหาหรือทักษะที่ครอบคลุมในแบบทดสอบนั้น จะต้องเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้แบบทดสอบวัดนั้น ถ้านำไปเปรียบเทียบกันจะต้องให้ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้ครอบคลุมและเท่าเทียมกัน
3. วัดให้ตรงกับจุดประสงค์ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะวัดตามวัตถุประสงค์ทุกอย่างของการสอน และจะต้องมั่นใจว่าได้วัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้จริง
4. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดความเจริญงอกงามของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าไปสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้น ครูควรจะทราบมาก่อนเรียนนักเรียนมีความรู้ความสามารถอย่างไร เมื่อเรียนเสร็จแล้วมีความรู้แตกต่างจากเดิมหรือไม่โดยการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน
5. การวัดผลเป็นการวัดผลทางอ้อม เป็นการยากที่จะใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบ วัดพฤติกรรมตรงๆ ของบุคคลได้ สิ่งที่วัดได้ คือ การตอบสนองต่อข้อสอบ ดังนั้นการเปลี่ยนวัตถุประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่จะสอบ จะต้องทำอย่างรอบคอบและถูกต้อง
6. การวัดการเรียนรู้ เป็นการยากที่จะวัดทุกอย่างที่สอนได้ภายในเวลาจำกัด สิ่งที่วัดได้เป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้น ต้องมั่นใจว่าสิ่งที่วัดนั้นเป็นตัวแทนแท้จริงได้
7. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องช่วยพัฒนาการสอนของครู และเป็นเครื่องช่วยในการเรียนของเด็ก
8. ในการศึกษาที่สมบูรณ์นั้น สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว การทบทวนการสอนของครูก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง
9. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะเน้นในการวัดความสามารถในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ
10. ควรใช้คำถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์ที่วัด
11. ให้ข้อสอบมีความเหมาะสมกับนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น ความยากง่าย พอเหมาะ

พิชิต ฤทธิจัญญ (2544: 99-101) และพร้อมพรรณ อุดมสิน (2545: 29-33) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกัน พอสรุปได้ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร การสร้างแบบทดสอบ ควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์หลักสูตร และสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด ซึ่งเป็นการระบุจำนวนข้อสอบและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดไว้

2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมที่เป็นผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งหวังจะให้เกิดกับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องกำหนดไว้ล่วงหน้าสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์

3. กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง โดยการศึกษาตารางวิเคราะห์หลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาและตัดสินใจเลือกใช้ชนิดของข้อสอบที่จะใช้วัดว่าจะใช้แบบใด โดยต้องเลือกให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกา รเรียนรู้และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน แล้วศึกษาวิธีเขียนข้อสอบชนิดนั้นให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการเขียนข้อสอบ

4. เขียนข้อสอบ ผู้ออกข้อสอบลงมือเขียนข้อสอบตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร และให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยอาศัยหลักและวิธีการเขียนข้อสอบที่ได้ศึกษามาแล้วในขั้นที่ 3

5. ตรวจสอบข้อสอบ เพื่อให้ข้อสอบที่เขียนไว้แล้วในขั้นที่ 4 มีความถูกต้องตามหลักวิชา มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาทบทวนตรวจสอบอีกครั้งก่อนที่จะจัดพิมพ์และนำไปใช้ต่อไป

6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลองเมื่อตรวจสอบข้อสอบเสร็จแล้วให้พิมพ์ข้อสอบทั้งหมดจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับทดลองโดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีตอบแบบทดสอบ (Direction) และจัดวางรูปแบบการพิมพ์ให้เหมาะสม

7. ทดสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเป็นวิธีการตรวจคุณภาพของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริง โดยนำแบบทดสอบไปทดลองสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มที่ต้องการสอนจริง แล้วนำผลการสอบมาวิเคราะห์และปรับปรุงข้อสอบให้มีคุณภาพ โดยสภาพการปฏิบัติจริงของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในโรงเรียนมักไม่ค่อยมีการทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ ส่วนใหญ่นำแบบทดสอบไปใช้ทดสอบแล้วจึงวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อปรับปรุงข้อสอบและนำไปใช้ในครั้งต่อไป

8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง จากผลการวิเคราะห์ข้อสอบ หากพบว่าข้อสอบข้อใดไม่มีคุณภาพ หรือมีคุณภาพไม่ดี อาจจะต้องตัดทิ้งหรือปรับปรุงแก้ไขข้อสอบให้มีคุณภาพดีขึ้น แล้วจึงจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับจริง ที่จะนำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

จากหลักเกณฑ์ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบต้องเริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดชนิดของข้อสอบ เขียนข้อสอบ ตรวจทานข้อสอบ จัดพิมพ์แบบทดสอบ ตลอดจนทดสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ

5. วัดโพธิ์

5.1 ประวัติความเป็นมาของวัดโพธิ์

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือเรียกว่า วัดโพธิ์ เดิมชื่อ วัดโพธาราม สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี แต่จะสร้างในรัชกาลใดไม่แน่ชัด สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่า คงสร้างขึ้นภายหลังแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เพราะแผนที่ป้อมเมืองธนบุรีที่ฝรั่งเศษทำ หามิวัดโพธารามปรากฏในนั้นไม่ (สมประสงค์ น่วมบุญลือ . 2525: 131) นอกจากนี้มีผู้สันนิษฐานว่าวัดโพธารามนี้ได้สร้างขึ้นในราว รัชกาลสมเด็จพระเพทราชา ระหว่าง พ.ศ. 2231 – 2246 แต่ไม่ปรากฏชื่อว่าเป็นผู้สร้าง และเป็นวัดเล็กๆ เหมือนวัดบ้านนอก ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ถนนมหาราช ข้างพระบรมมหาราชวัง ในปี พ.ศ. 2311 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เมื่อพระองค์ทรงสถาปนาเมืองธนบุรี เป็นราชธานี พระองค์ได้กำหนดพื้นที่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเขตของวังหลวง จึงทำให้วัดโพธารามอยู่ภายในเขตของวังหลวงด้วย และทรงสถาปนาเป็นพระอารามหลวง มีพระราชอาณาเขตปกครองตั้งแต่นั้นมา (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ . 2547: 2)

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามเป็นอารามแห่งสิริมงคล ประกอบไปด้วยสัญลักษณ์แห่งสิริมงคลหลายประการ โดยคำเรียกชื่อวัด สามารถวิเคราะห์ศัพท์ได้ ดังนี้พระ + เชตุพน (เซตวัน) + วิมล + มงคล + อาราม

คำว่า พระเชตุพน (เซตวัน) มีที่มาจากชื่อ เซตวัน ซึ่งเป็นวัดที่อน ฤทธิพิณทิกเศรษฐีผู้สร้างถวายพระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์ ในเมืองสาวัตถี แคว้นโกศล ในเวลานั้นเป็นรัชสมัยของพระเจ้าปเสนทิโกศล วัดนี้พระพุทธเจ้าประทับอยู่ 19 พรรษา

คำว่า วิมล ในภาษาสันสกฤต แปลว่า สะอาด หอมสดหรือบริสุทธิ์ งาม ชาว ไส ส่วนภาษาบาลี มีความหมายว่า มีมลทินไปปราศแล้ว ไส หรือหมายความว่า ปราศจากมลทิน

คำว่า มงคล ในภาษาสันสกฤต แปลว่า มีลาภ เคราะห์ดี สุข ความระวัง ส่วนภาษาบาลี มีความหมายว่า ความเจริญ

คำว่า อาราม แปลว่า เป็นที่น่านั่งนรมย์ยินดี วัดในพระพุทธศาสนา

ดังนั้นความหมายของ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จึงมีความหมายว่า วัดของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีความเป็นสิริมงคลอันปราศจากมลทิน (ศานติ; และนวัรัตน์ ภัคดีคำ . 2549: 60 - 61)

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ปี พ .ศ.2325 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงประดิษฐานกรุงเทพมหานคร ขึ้นโดยย้ายพระนครมาตั้งยังฝั่งตะวันออกฝั่งเดียว แล้วทรงสถาปนาพระบรมมหาราชวังขึ้นใหม่ ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของวัดโพธาราม แล้วทรงสถาปนาวัดโพธารามขึ้นใหม่ควบคู่ไปด้วย เริ่มเมื่อปี พ .ศ. 2332 ใช้เวลาอยู่ถึง 7 ปี 5 เดือน 18 วัน สิ้นพระราชทรัพย์ทั้งสิ้น 3,785 ชั่ง 6 ตำลึง จึงแล้วเสร็จ แล้วทรงพระราชทานนามใหม่ว่า “วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาวาส” มีสมเด็จพระพนรัตน์ เป็นอธิบดีสงฆ์องค์แรก ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้โปรดเกล้าฯ ให้บูรณะวัด พระเชตุพนวิมลมังคลาราม ใหม่ทั้งหมด และได้นำเอาตำราวิชาการด้านต่างๆ มาจารึกไว้เป็นภาพเขียนหรือรูปปั้นประกอบ แบ่งออกเป็น 8 หมวด คือ ประวัติยา ตำรายา อนามัย ประเพณี วรรณคดีไทย สุภาษิต เปรียบเทียบ และพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน ถือได้ว่า วัดโพธิ์เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย ต่อมารัชกาลที่ 4 ได้โปรดฯ ให้เปลี่ยนทำนามวัดเป็น “วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม” และได้มีประเพณีอันเกี่ยวกับวัดพระเชตุพน โดยที่พระเจ้าแผ่นดินตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 – 3 นั้น เมื่อได้ทรงรับพระบรมราชาภิเษก แล้วจะมีการเสด็จพระราชดำเนินเสียบพระนครทุกพระองค์ แต่มิได้เสด็จประทับ เมื่อรัชกาลที่ 4 เสด็จพระราชดำเนินเสียบพระนครโดยสถลมารคนั้นจึงประทับ ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพน ทรงนมัสการพระพุทธทวปฏิมากรทุกๆ รัชกาลเป็นต้นมา

สมัยรัชกาลที่ 5 – 6 วัดพระเชตุพนมีสภาพทรุดโทรมไปตามกาลเวลา จึงทรงให้มีการปฏิสังขรณ์ให้คงคดียังเดิม และในรัชกาลที่ 7 เมื่อปี พ.ศ. 2458 จึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำเนียบพระอารามหลวงขึ้นทั่วประเทศ วัดพระเชตุพนจึงได้เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร (อุดม อุตตมวีโร . 2525: 68 - 69) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามแห่งนี้ได้รับการกำหนดฐานะให้เป็นพระอารามหลวงชั้นเอกชนิดราชวรมหาวิหาร เนื่องจากเป็นพระอารามที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิสังขรณ์ขึ้นเป็นการส่วนพระองค์ ประกอบกับมีสิ่งก่อสร้าง อันได้แก่ พระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ ฯ ไหญ่โตเมื่อเทียบกับพระอารามอื่นๆ จึงได้เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก (วัชร วัชรสินธุ์. 2548: 11)

5.2 สถาปัตยกรรมศาสตร์

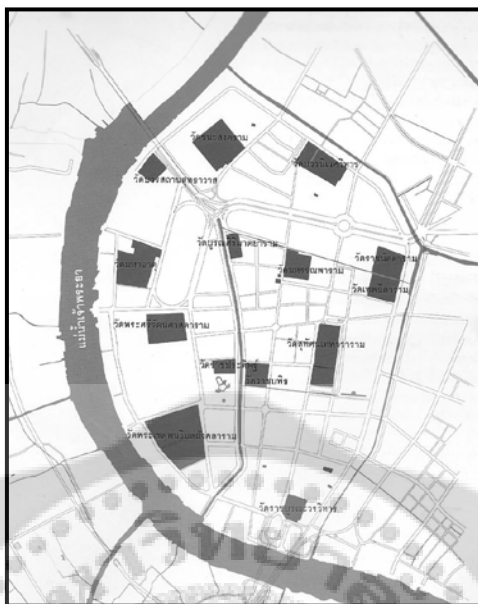
ทำเลที่ตั้ง วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ตั้งอยู่ในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร อยู่ด้านทิศใต้ของพระบรมมหาราชวัง ด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน โดยมีอาณาเขต (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2547: 3) ดังนี้

ทิศเหนือ จดกับ ถนนทำยวง

ทิศใต้ จดกับ ถนนเศรษฐการ

ทิศตะวันออก จดกับ ถนนสนามไชย

ทิศตะวันตก จดกับ ถนนมหาราช
มีถนนเขตพูนชนาบด้วยกำแพงสูงสี่ขาวแบ่งเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสชัดเจน

ภาพประกอบ 2 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2547). **แผนที่ชุมชนกรุงรัตนโกสินทร์**. หน้า 13.

ขนาด วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม มีเนื้อที่ทั้งหมด 50 ไร่ 38 ตารางวา แบ่งบริเวณออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. บริเวณพุทธาวาส ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ บริเวณนี้เป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธรูป พระอุโบสถ วิหาร พระเจดีย์ ศาลาการเปรียญ และศาลารายเป็นต้น
2. บริเวณสังฆาวาส ตั้งอยู่ทางทิศใต้ บริเวณนี้มีกุฏิเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ แบ่งเป็นคณะใหญ่ๆ ได้ 3 คณะ คือ คณะเหนือ คณะกลาง และคณะใต้ และแต่ละคณะก็แบ่งย่อยออกไปอีก มีโรงเรียนปริยัติธรรม

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร นับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์ นอกจากจะมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ชาติไทยแล้ว วัดโพธิ์ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีผู้คนให้ความสนใจเข้ามาเยี่ยมชม ได้แก่ การชมผลงานทางพุทธศิลป์ แ ละภูมิปัญญาไทย ได้แก่ พระอุโบสถ ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปเทวปฏิมากร และที่ฐานชุกชีของพระพุทธรูป บรรจุพระบรมอัฐิ และพระราชสรีรังคารของรัชกาลที่ 1 พระพุทธไสยาสน์องค์ใหญ่ สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 ก่ออิฐถือปูน

เปิดทองทั้งองค์ ยาว 49 เมตร สูง 12 เมตร ที่ฝาพระบาทแต่ละข้างมีลวดลายประดับมุกเป็นภาพมงคล 108 ประการ อันเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของมหาบุรุษตามคติของอินเดีย ภายในพื้นที่วัดมีพระมหาเจดีย์สี่รัชกาล เจดีย์รายและเจดีย์หมู่ฐานห้ากว่าร้อยองค์ ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีสวยงาม ตามซุ้มประตูมีตุ๊กตาจีน มีการจารึกผลงานทางวรรณกรรม เรื่องราวทางพระพุทธศาสนา ตามระเบียงศาลาราย และฝาผนัง มีโรงเรียนวิชาแพทย์แผนไทย และอื่นๆ อีกมากมาย ผลงานอันล้ำค่าจากแหล่งเรียนรู้ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร แสดงให้เห็นถึงความสามารถของคนไทยในการสร้างสรรค์จนก่อให้เกิดเป็นภูมิปัญญาไทย เป็นเอกลักษณ์ และเป็นมรดกของชาติ ที่ควรค่าแก่การศึกษา เพื่อนำประยุกต์ใช้กับชีวิต ร่วมกันสืบทอด และอนุรักษ์ให้ยั่งยืนตลอดไป ซึ่งสถานที่แสดงผลงานภูมิปัญญาไทยสามารถศึกษาได้จากแผนผังวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

5.3 บทบาทสำคัญของวัดโพธิ์ต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัด คือ สถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ อุดมการณ์แห่งชีวิต อบรม ให้กรอบและบรรทัดฐานความประพฤติ จริยธรรม ให้ความมั่นคง อบอุ่นทางจิตใจสำหรับคนไทย โดยผ่านพิธีกรรมอันเป็น การเรียนรู้แบบบูรณาการ บทบาทของวัดจึงมีความสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนไทย ดังเช่น วัดโพธิ์ นอกจากจะเป็นสถานที่คอยให้การอบรมศีลธรรมจรรยาแล้ว วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของคนไทยมาทุกยุคสมัย หรือ เรียกว่า มหาวิทยาลัยแห่งแรกของประชาชน เพราะเป็นแหล่งรวมสรรพวิชาหลายแขนงที่เหมาะสมต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่าง ดียิ่ง สอดคล้องกับสมประสงค์ นวมบุญลือ (2525: 133 - 136) ที่กล่าวถึงบทบาทสำคัญของ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารในการเป็นสถาบันให้ความรู้ และบริการวิชาการ ดังนี้

เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้บูรณปฏิสังขรณ์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร และมีการรวบรวมสรรพวิชาการต่างๆ ขึ้นโดยมีการจารึก จัดระเบียบเป็นหมวดหมู่เพื่อให้ ประชาชนมีความสะดวกต่อการศึกษา วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นสถาบันให้ความรู้ บริการวิชาการ ทั้งเฉพาะสาขาวิชาและการศึกษาแบบบูรณาการ ดังต่อไปนี้

1. เป็นสถาบันให้ความรู้วิชาชีพชั้นสูง วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เป็นสถาบันเริ่มแรกสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่ได้รวบรวมความรู้วิชาชีพชั้นสูงไว้ในแหล่งเดียวกัน เป็นสถานที่ที่ประชาชนจะเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้โดยไม่มีการเลือกชั้นวรรณะ และไม่จำกัดในด้านเงื่อนไขเวลา ลักษณะเด่นของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารในการให้ความรู้วิชาชีพชั้นสูงมีดังนี้

1.1 วิชาชีพขั้นสูง มีลักษณะเป็นเฉพาะสาขาวิชา เช่น การแพทย์ เกษตร ภายภาพบำบัด ศาสนา วรรณคดี ภาษาไทย จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม เป็นต้นซึ่งผู้ที่สนใจศึกษาในสาขาวิชาการด้านใดสามารถเลือกศึกษาได้ตามความสนใจและความสามารถของตน สาขาวิชาต่างๆเหล่านี้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง หรือ รับราชการ

1.2 ลักษณะวิชาเฉพาะสาขาวิชานั้นจะต้องมีพื้นฐานความรู้มาก่อน ความรู้พื้นฐานดังกล่าวบางสาขาวิชาต้องมีความรู้เบื้องต้นในการอ่านออกเขียนได้ เพื่ออ่านข้อความจารึก และทำความเข้าใจกับศัพท์ ความหมายของคำเหล่านั้นได้ บางสาขาวิชาอาจต้องการความรู้พื้นฐานบางอย่างเฉพาะ เช่น ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพันธุ์ไม้สำหรับผู้ที่ศึกษาทางด้านเกษตร ความรู้เกี่ยวกับที่มาของสีในการศึกษาเรื่องจิตรกรรม การคำนวณเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาด้านสถาปัตยกรรม

1.3 ลักษณะการศึกษา ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดความรู้ที่จะเรียนด้วยตนเอง ตามความสนใจความสามารถและพื้นฐานที่ตนมีอยู่ เพราะผู้เรียนเป็นผู้ทราบว่าตนเองมีความพร้อมในด้านใด และตรงกับความต้องการของผู้ต้องการศึกษาดังกล่าว

1.4 ขอบเขตในการศึกษาในแต่ละสาขาวิชาไม่มีการจำกัดว่าจะต้องเรียนวิชาใดอย่างไร ผู้เรียนอาจให้ความสนใจมากกว่าหนึ่งสาขาวิชาในเวลาเดียวกันได้ ดังนั้น ความรู้จากวัดโพธิ์จึงเปิดกว้างสำหรับความสนใจของบุคคลอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด

1.5 ระยะเวลาของการศึกษา เป็นลักษณะที่ศึกษาได้ตลอดเวลา ไม่มีเงื่อนไขการสิ้นสุด และการใช้เวลาในการศึกษานั้นถือตามความสะดวกของผู้เรียน

1.6 วุฒิภาวะของผู้เรียน ไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ว่าจะต้องมีความพร้อมในด้านใด แค่นั้น เพียงใด ใครใคร่ศึกษาก็ศึกษาด้วยตนเองไม่มีใครบังคับ

1.7 สารความรู้มีอยู่หลายสาขาวิชา จากการเรียนรู้โดยภาพ ของจริง และข้อความที่รวบรวมเอาไว้ เปรียบได้ว่าเป็นศูนย์วิทยาการที่ใหญ่ที่สุดในสมัยรัตนโกสินทร์และยังทำหน้าที่เป็นห้องสมุด และพิพิธภัณฑ์เชิงวิชาการศึกษาอีกด้วย

1.8 การประเมินผลการศึกษา ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินด้วยตนเองจากความชำนาญ คล่องแคล่ว และผลงานที่แสดงออกสู่ประชาชน ถ้าประชาชนยอมรับก็นับได้ว่าประสบความสำเร็จในการศึกษา เป็นการศึกษาที่นำมาใช้กับชีวิตประจำวันได้จริง ประชาชนยอมรับจริง โดยไม่ต้องมีประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร

2. เป็นสถาบันการศึกษาค้นคว้าวิจัย

การรวบรวมตำรับตำราต่างๆ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ไม่ได้เป็นการรวบรวมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังได้มีการ ตรวจตราแก้ไขใช้ของเดิมบ้าง หรือประชุมผู้รู้หลักในวิชานั้นๆ ให้แต่งขึ้นมาใหม่บ้าง แสดงให้เห็นว่ามีการศึกษาค้นคว้าทดสอบจนได้ผลที่แน่นอนแล้ว จึงนำมาเขียนจารึกไว้ให้เป็นแบบอย่างที่ถูกต้องเชื่อถือได้ และจากรายชื่อผู้ควบคุมงานในการสร้างและปฏิสังขรณ์วัดโพธิ์นั้นได้ใช้คนที่มีความสามารถเป็นจำนวนมาก

3. เป็นสถาบันในการบริการทางวิชาการแก่สังคม

การบริการทางวิชาการแก่สังคมของวัดโพธิ์ มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

3.1 บริการแบบจริงและแบบจำลองให้แก่ผู้ที่ต้องการศึกษา เช่น งานจิตร กรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม มัณฑนศิลป์ ต้นสมุนไพร ภาพแผนนวด ซึ่งเป็นสื่อการเรียนรู้ทางการมองเห็นที่เป็นจริงหรือคล้ายของจริงมากที่สุด

3.2 บริการประชาชนโดยไม่เลือกชนชั้นวรรณะ ทุกคนสามารถเข้ารับบริการได้ตามความสนใจ

3.3 บริการวิชาการแก่สังคมเป็นปกติทุกวัน โดยไม่มีวันหยุด

3.4 บริการทางด้านนันทนาการให้แก่สังคม จากการศึกษาภาพเรื่องรามเกียรติ์ ชาติก พระราชาพิธี ต่างๆ ที่ประดับ ณ สถานที่ต่างๆ

4. เป็นสถาบันที่ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ได้ทำหน้าที่ในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเป็นแหล่งรวบรวมความรู้สาขาต่างๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะของไทยไว้มากที่สุดแห่งหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางการแพทย์ จิตรกรรม วรรณกรรม สถาปัตยกรรม และอื่นๆ สามารถศึกษาความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยได้ในทุกแง่มุมของเขตพุทธาวาสของวัด ที่ได้ผ่านการคัดสรรมาอย่างดีเยี่ยมแล้ว

นอกจากนั้น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์) เคยได้รับขึ้นทะเบียนเป็นมรดกความทรงจำของโลกของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Regional Register) เมื่อปี 2551 หลังจากนั้นคณะกรรมการแห่งชาติได้ดำเนินการสำรวจจัดทำทะเบียนและถ่ายภาพแผ่นจารึกวัดโพธิ์ จำนวน 1,440 ชิ้น แบ่งเป็น 5 หมวด ได้แก่ หมวดประวัติศาสตร์ หมวดพระพุทธศาสนา หมวดวรรณคดี หมวดทำเนียบและหมวดประเพณี และจัดทำแผนอนุรักษ์ตามแนวทางของยูเนสโก ซึ่งคณะกรรมการแห่งชาติ เห็นว่าควรเสนอจารึกวัดโพธิ์ให้ขึ้นบัญชีนานาชาติด้วย คณะกรรมการฯ จึงได้เสนอให้ยูเนสโกพิจารณาเมื่อเดือนมกราคม 2554 และได้ผ่านขั้นตอนต่างๆ ของยูเนสโกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย เมื่อที่ประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษานานาชาติว่าด้วยแผนงานความทรงจำแห่งโลกของยูเนสโก ครั้งที่ 10 มีมติเอกฉันท์ให้จารึกวัดโพธิ์เป็นมรดกความทรงจำแห่งโลกในทะเบียน นานาชาติ ทั้งนี้ การจารึกวัดโพธิ์ มีเรื่องวิชาความรู้ที่มีลักษณะเป็นสากล ไม่ใช่ความรู้เฉพาะในประเทศไทย เช่น เรื่องพระพุทธศาสนา เรื่องวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจารึกเรื่องฤาษีตัดตนเป็นสากลมมาก (ไทยรัฐ. 2554: ออนไลน์)

5.4 ภูมิปัญญาไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของคนไทย ด้วยเพราะพระวชิรญาณโสดาจารย์เจ้าอาวาสองค์แรกของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิชาต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความชาญฉลาดและความสามารถของคนไทยที่มีมาแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบัน ในการคิดค้นและสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าจนกลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญา ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญา ดังนี้

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540: 11 - 12) ให้ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญา (Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความคิด ความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ในการปรับตัวและดำรงชีพในระบบนิเวศ หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม ที่ได้มีพัฒนาการสืบสานกันมา

ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2546: 51) กล่าวว่า ภูมิปัญญาเป็นผลึกขององค์ความรู้ที่มีกระบวนการสั่งสม สืบทอดกลั่นกรองมายาวนาน มีที่มาหลากหลายไร้เอกภาพ แต่ก็ได้ประสมประสานกันจนเป็นเหลี่ยมมณีที่จรัสแสงคงทนและทำทลายตลอดกาลเวลา ความรู้อาจจะไม่ได้เป็นเอกภาพ (Unity) แต่ภูมิปัญญาจัดว่าเป็นเอกลักษณ์ (Identity)

กฤษณา วงษาสันต์ (2542: 254) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญา คือ ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม และความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์

ลักษณะของภูมิปัญญา มี 2 ลักษณะ (เสรี พงศ์พิศ. 2536: 147) คือ (1) ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ชีวิตทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน (2) ลักษณะที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับเฉพาะด้านต่างๆ เช่น การทำมาหากิน การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะดนตรี

คำว่า ภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom) เสรี พงศ์พิศ (2536: 54) ได้ให้ความหมายว่า องค์ความรู้ในด้านต่างๆ ของการดำรงชีวิตของคนไทยที่เกิดจากประสบการณ์ทั้งทางตรง และทางอ้อม ประกอบแนวความคิดวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของตนเอง จนเกิดหลวมรวมเป็นแนวความคิดในการแก้ปัญหา ที่เป็นลักษณะของตนเองที่สามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกาลสมัยในการแก้ปัญหาของการดำรงชีวิต และกุลจิตรา ภักดานนท์ (2541: 32) กล่าวว่า ภูมิปัญญาไทยนั้นด้านหนึ่งนอกจากจะเป็นเรื่องของพื้นภูมิธรรมแล้วยังหมายถึง ศักยภาพในการประสานความรู้ใหม่มาใช้ประโยชน์ด้วย ซึ่งเอื้อให้เกิดทางเลือกใหม่ที่มีลักษณะสากลและลักษณะเฉพาะของไทยเอง

กฤษณา วงษาสันต์ (2542: 254) กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทย เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior)

2. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึง ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ แวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในชีวิต
4. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม
5. ภูมิปัญญาไทยเป็นแกนหลัก หรือกระบวนการทัศน์ในการมองชีวิตเป็นพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่างๆ
6. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะ หรือ มีเอกลักษณ์ในตัวเอง
7. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในการพัฒนาการทางสังคม

จากความหมาย และลักษณะของภูมิปัญญาไทย สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาไทย คือ องค์ความรู้ หรือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้นจากสติปัญญา ความรู้ความสามารถของคนไทย เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ยุคสมัย โดยมีกระบวนการสั่งสม สืบทอด และกลั่นกรองมายาวนาน จากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาไทยนั้น สามารถศึกษาได้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นบุคคล สถานที่ เอกสาร หรือข้อมูลอื่นๆ ได้ทุกถิ่นทุกที่ที่อาศัย ดังเช่น วัด โรงเรียน หมู่บ้าน นักปราชญ์ โดยเฉพาะวัด อันเป็นศูนย์กลางการรวมรวมวัฒนธรรม ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ประเพณีของคนไทย ซึ่งเป็นศูนย์รวมของภูมิปัญญาไทยเช่นเดียวกัน

จากประวัติความเป็นมาของวัดโพธิ์ หรือนามทางราชการว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จัดได้ว่าเป็นวัดเก่าที่มีมาตั้งแต่เมืองบางกอกในสมัยกรุงศรีอยุธยา และเป็นวัดหลวงข้างพระบรมมหาราชวังในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ที่มีการจัดและรวบรวมแหล่งสรรพวิชา ภูมิปัญญา มรดกทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ของชาติไทย ทำให้ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางของการถ่ายทอดและสืบทอดภูมิปัญญาไทยให้คนไทยได้เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกภูมิปัญญาไทยตามลักษณะของสาขาผลงาน โดยขอเสนอผลงานทางภูมิปัญญาไทยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยประกอบกับนักวิชาการที่เรียบเรียงเกี่ยวกับผลงานทางสรรพวิชาใน วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ดังนี้ (อุดม อุตตมวีโร. 2525: 38 -79; จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2547: 3 - 4; ชิตญาโณ; และคนอื่นๆ. 2548: 19 - 41; ศานติ; และ นวรัตน์ ภัคดีคำ. 2549: 60 - 61)

ด้านการแพทย์แผนไทย

1. ตำรายาสมุนไพรไทย

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ได้ทรงปฏิสังขรณ์วัดโพธารามขึ้นเป็นพระอารามหลวง พระราชทานนามว่าวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารพระองค์ทรงให้รวบรวมและ

จารึกยา และรูปปั้นฤๅษีตัดตนไว้ในบริเวณวัด รื้อฟื้นกรมหมอโรงพระอุโบสถขึ้นมาใหม่ มีหมอ 2 ประเภท คือ หมอหลวง หรือหมอวัง กับหมอเคลยศักดิ์สำหรับรักษาประชาชนทั่วไป ทรงให้รวบรวม ตำรายาจากที่ต่างๆ มารวบรวมเป็นเล่มเดียว แล้วตั้งชื่อว่า ตำรายาพระโอสถ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตรากฎหมาย ชื่อ กฎหมายพนักงานโอสถเสวย ให้อำนาจพนักงานไปค้นหาพระโอสถ หรือ สมุนไพรที่มีในแผ่นดิน ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จารึกตำรายาไว้ในแผ่นหินอ่อนประดับไว้ตามผนังโบสถ์และศาลารายในวัดโพธิ์ วัดนี้จึงได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย และปัจจุบันยังคงเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักวิชาการแพทย์ และประชาชนเป็นจำนวนมากที่ เข้ามาศึกษาถึงสรรพคุณของสมุนไพร รวมทั้งวิธีการรักษา และนำมาเขียนเป็นหนังสือ โดยใช้ชื่อว่าตำราแพทย์แผนไทยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน กล่าวถึงธาตุสมุฏฐาน หรือ มูลเหตุธาตุทั้งสี่ ดังนี้

- 1) ปรถิธาตุ หรือ ธาตุดิน มีลักษณะเป็นของแข็ง มีความคงรูป เช่น อวัยวะต่างๆ เช่น ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ฟัน รวมทั้งสิ่งภายนอกร่างกาย เช่น ต้นไม้ ดิน เป็นต้น
- 2) อาโปธาตุ หรือ ธาตุน้ำ คือของเหลว มีคุณสมบัติไหลไปไหลมา ซึมซับได้ตามสภาพแวดล้อม เช่น น้ำดี น้ำเลือด น้ำเหลือง ส่วนภายนอก เช่น น้ำฝน น้ำ เป็นต้น
- 3) วาโยธาตุ หรือธาตุลม เป็นสิ่งที่เคลื่อนไหว ได้ มีคุณสมบัติเบา มีพลังทำให้เกิดการเคลื่อนไหว ซึมลงในร่างกาย ลมพัดจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน ลมพัดจากเบื้องบนสู่เบื้องต่ำ ลมพัดอยู่ในท้องนอกกล้าไส้ ลมพัดในกระเพาะและลำไส้ ลมพัดทั่วร่างกายและลมหายใจ
- 4) เตโชธาตุ หรือธาตุไฟ ซึ่งให้ความร้อน มีคุณสมบัติเผาผลาญให้ แผลกสลาย ธาตุไฟในร่างกายทำให้ลมและน้ำในตัวเคลื่อนที่ ส่วนธาตุไฟนอก เช่น ความร้อนจากดวงอาทิตย์ ไฟที่จุดขึ้น หรือความร้อนต่างๆ

ธาตุทั้ง 4 ภายในร่างกายต้องอยู่ในภาวะสมดุล ร่างกายจึงจะเป็นปกติ หากมีความแปรปรวนเสียสมดุล จะทำให้ร่างกายไม่สบายเป็นโรคขึ้น

มีการกล่าวถึงการใช้สรรพคุณทางยาของพืชสมุนไพร โดยการจำแนกรสและแนวทางการบริโภคเพื่อการบำรุง เช่น รสฝาด มีสรรพคุณในการสมานแผล แก้ท้องร่วง บิด บำรุงธาตุ จำพวกหิมพานต์ ผลมะตูมอ่อน มะเดื่ออุทุมพร รสหวาน มีสรรพคุณซึมตามเนื้อ ทำให้ชุ่มชื้น แก้อ่อนเพลีย จำพวก เห็ด ผักหวาน ป่า ผลพริกขี้หนู รสขม มีสรรพคุณบำรุงโลหิตและดี จำ พวกผักเพกา มะระขี้นก ยอดหวาย ฯ

2. การนวดแผนโบราณ หรือแผนไทย

กายวิภาค สรีรศาสตร์ หรือตำราหมอนวดวัดโพธิ์ ณ ผนังศาลารายหน้าพระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล รัชกาลที่ 3 โปรดให้จารึกไว้เป็นวิทยาทานเพื่อประชาชนจะได้ช่วยตัวเองให้มีพลานามัยสมบูรณ์ วิชาหมอนวด หรือวิชาแก้เมื่อยนั้นต้องชำนาญทั้งศาสตร์และศิลป์เบื้องต้น จะต้องรู้จักเส้น

ต่างๆ เสียก่อน อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 100 เส้น หากไม่รู้เส้นก็จับเส้นแก้โรคภัยไม่ถูก ปัจจุบันมีการเปิดโรงเรียนสอนการนวดแผนไทย ภายในวัดโพธิ์ และ ในชุมชนท่าเตียน ซึ่งเป็นที่นิยมและมีผู้สนใจเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก เพื่อนำมาประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้ตนเอง การศึกษาหลักและวิธีการนวด จัดแสดงไว้ทั้งภายในโรงเรียน และการศึกษาจากรูปปั้นแกะสลักต้น ส่วนภายในโรงเรียน จะมีวิธีการเรียนในเรื่อง ประเภทของการนวดไทย หลักและวิธีการนวด มรรยาทในการนวด เทคนิคการนวดในท่าต่างๆ

ด้านสถาปัตยกรรม

งานสถาปัตยกรรม คือ การก่อสร้างโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีความวิจิตรบรรจงสวยงามสดงงามตามเอกลักษณ์ของความเป็นไทย เช่น เจดีย์ พระอุโบสถ วิหาร ชุ่มประตู่ หน้าบรรณ ดังนี้

1. พระมณฑป (หอไตรจตุรมุข) รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาเป็นสถาปัตยกรรมจตุรมุขเครื่องยอดทรงมงกุฎ ประดับกระเบื้องเคลือบเครื่องถ้วยหลากสี ลวดลายงามวิจิตร ภายในมีตู้เก็บพระไตรปิฎก มีศาลารายล้อมพระมณฑปสามด้าน ผนังภายในศาลารายมีภาพจิตรกรรมเรื่องกำเนิดรามเกียรติ์ ประเพณีรามัญกว้นข้าวทิพย์เป็นต้น ผนังภายนอกมีศาลาจารึกโคลงสุภาพิตเรียกว่า โคลงโลกนิติ ที่ชุ่มประตู่ทางเข้ามณฑปทั้งสองข้างมีรูปยักษ์วัดโพธิ์ (ตัวจริง) ที่มีตำนานเล่าว่าไปรบกับยักษ์วัดแจ้ง

2. พระวิหาร พระวิหารทิศตะวันออกประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย นามว่า “พระเจ้าตรีศโนควงไม้พระมหาโพธิ์” (พระพุทธรูปเจ้าตรีศนู้ประทับใต้ต้นโพธิ์) ต่อมารัชกาลที่ 4 ถวายพระนามใหม่ว่า “พระพุทธรูปมารวิชัย อภัยปทักษ์อัครพุทธกษิโพธิภิรมย์ อภิสมพุทธรูปพิตร ” มุขหลังประดิษฐานพระพุทธรูปยืนสูง 10 เมตร หล่อด้วยสำริดอัญเชิญมาจาก วัดพระศรีสรรเพชญ์กรุงเก่ามีนามว่า “พระพุทธรูปโลกนาถศาสตราจารย์” และมีแผ่นศิลาจารึกการสถาปนาวัดโพธิ์ที่ผนังด้านตะวันตก ชุ่มประตู่หิน(แบบจีน)หน้าพระพุทธรูปโลกนาถบางท่านเรียกว่า “โขนทวาร” (ประตู่ป่าหรือประตู่สวรรค์) เข้าใจว่านำมาจากประเทศจีน พระวิหารทิศใต้ ประดิษฐานพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา อัญเชิญมาจากกรุงเก่านามว่า “พระพุทธรูปชินราช วโรวาทธรรมจักร อัครปฐมเทศนา นราศภพพิตร ” พระวิหารทิศตะวันตก ประดิษฐานพระพุทธรูปปางนาคปรก อัญเชิญมาจากลพบุรีนามว่า “พระพุทธรูปชินศรีมุนีนาถ อูรคอาสนบัลลังก์ อุทง์ทิศภาคนาครกดิลกภพพิตร” พระวิหาร ทิศเหนือ ประดิษฐานพระปางป่าเลไลยก์ นามว่า “พระพุทธรูปาลีไลยก์ ภริตีไตรวิเวก เอกจาริกสมาจาร วิมุติญาณบพิตร ” เป็นพระพุทธรูปที่หล่อขึ้นใหม่ในรัชกาลที่ 1 เพียงองค์เดียวเท่านั้น

พระวิหารคด ตั้งอยู่มุมกำแพงรอบพระอุโบสถทั้ง 4 ด้าน ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ นามว่า พระวิหารคดพระฉาย (คดนครเต๋อ) ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ นามว่า “พระวิหารคดพระพุทธรูปเจ้าเข้านิพพาน” ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ นามว่า พระวิหารคดหน้าแดง ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ นามว่า พระวิหารคดสมอ (คดกรมหลวงชุมพร)

3. เจดีย์ พระมหาเจดีย์สี่รัชกาล พระมหาเจดีย์ทั้งสองตั้งอยู่ในบริเวณกำแพงสีขาว ซุ้มประตูทางเข้าเป็นสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์แบบจีน ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบ เครื่องถ้วยหลากหลาย มีตุ๊กตาหินจีนประติมากรรม พระมหาเจดีย์แต่ละองค์เป็นเจดีย์ย่อไม้สิบสองเพิ่มมุมสูง 42 เมตร ประดับกระเบื้องเคลือบและกระเบื้องเครื่องถ้วยลวดลายสีต่างๆ สังเกตได้ง่าย องค์ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีเขียว นามว่า พระมหาเจดีย์ศรีสรรเพชรดาญาณ สร้างในสมัยรัชกาลที่ 1 เพื่อครอบพระศรีสรรเพชร ซึ่ง เป็นพระพุทธรูปยืนองค์ใหญ่สูง 16 เมตร ได้ชะลอมมาจากพระราชวังที่กรุงศรีอยุธยา ภายในบรรจุพระบรมธาตุ นับเป็นพระมหาเจดีย์ประจำรัชกาลที่ 1 พระมหาเจดีย์องค์ที่ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีขาว นามว่า พระมหาเจดีย์ดิลกธรรมกรนิทาน สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงพระราชอุทิศถวายแด่พระบรมราชชนก คือรัชกาลที่ 2 นับเป็นพระมหาเจดีย์ประจำรัชกาลที่ 2 พระมหาเจดีย์องค์ที่ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีเหลือง นามว่า พระมหาเจดีย์มุนีบัตบริหาร สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงพระราชถวายอุทิศถวายเป็นพุทธรูป นับเป็นพระมหาเจดีย์ประจำพระองค์ พระมหาเจดีย์องค์ที่ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีขาบหรือน้ำเงินเข้ม เป็นพระมหาเจดีย์ที่รัชกาลที่ 4 ทรงสร้าง ขึ้นตามแบบพระเจดีย์ศรีสุริโยทัย กรุงศรีอยุธยา นามว่า พระมหาเจดีย์ทรงพระสุริโยทัย เพื่อถวายเป็นพุทธรูป

สมัยรัชกาลที่ 4 นั้นได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระมหาเจดีย์ทรงพระศรีสุริโยทัยไว้ 1 องค์ แต่ยังไม่แล้วเสร็จ ครั้นใกล้จะเสด็จสวรรคตได้มีพระราชดำรัสเฉพาะกับรัชกาลที่ 5 ว่า “พระเจดีย์วัดพระเชตุพน นั้น กลายเป็นใส่คะแนนพระเจ้าแผ่นดินไป ถ้าจะใส่คะแนนอยู่เสมอจะไม่มีการสร้าง ควรจะถือว่าพระเจ้าแผ่นดินทั้งสี่พระองค์นั้น ท่านได้เคยเห็นกันทั้งสี่พระองค์จึงควรมีพระเจดีย์อยู่ด้วยกัน ต่อไปอย่าให้ต้องสร้างทุกแผ่นดินเลย ” (พระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เรื่อง จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี)

พระเจดีย์หมู่ห้าฐานเดียว ประดิษฐานอยู่ตรงมุมพระวิหารคดทั้งสี่ด้าน ประกอบด้วยพระเจดีย์ใหญ่ ตรงกลางล้อมรอบด้วยพระเจดีย์เล็กสี่องค์ รวมห้าองค์อยู่บนฐานเดียวกัน เป็นสถาปัตยกรรมเจดีย์ย่อไม้สิบสองและเจดีย์แบบไม้สิบสองเพิ่มมุม ประดับกระเบื้องเครื่องถ้วยตัดประดิษฐ์ ลวดลายดอกไม้งามวิจิตร ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุทุกองค์

พระเจดีย์ราย ประดิษฐานอยู่รายรอบพระระเบียงชั้นนอก เป็นสถาปัตยกรรมคล้ายเจดีย์หมู่เจดีย์ย่อไม้สิบสอง มีทั้งหมด 71 องค์ สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 เดิมนั้น รัชกาลที่ 3 ทรงมีพระราชประสงค์ให้เป็นที่พักบรรจุน้ำของเจ้านายเชื้อพระวงศ์

4. พระอุโบสถ พระอุโบสถ ตามคติความเชื่อของพุทธศาสนิกชน เขตวิสุคามสีมา หรือพระอุโบสถ เป็นพุทธศาสนสถานที่สำคัญที่สุด ถ้าวัดใดไม่มีอุโบสถ หรือมีอุโบสถแต่ยังไม่ได้ผูกพัทธสีมาจะเป็นวัดที่สำคัญยังไม่ได้พระอุโบสถสร้างสมัยรัชกาลที่ 1 ตามแบบศิลปะอยุธยาตอนปลาย และขยายใหญ่ขึ้นเท่าที่เห็นในสมัยรัชกาลที่ 3 ซุ้มจระนมประจำประตูหน้าต่างสลักด้วยไม้แก่น ยอด

เป็นทรงมงกุฎลงรักปิดทอง ประดับ บกระจก บานประตูประชูปะชูด้านนอกลายประดับมุก เป็นลาย ภาพเรื่อง รามเกียรติ์ ด้านในเขียนลายรดน้ำรูปพัดยศพระราชาคณะ พระครูสัญญาบัตร ฐานานุกรม เปรี๊ยะทั้งฝ่ายคามวาสีและธรรมาวาสีในกรุงและหัวเมือง ภายในประดิษฐานพระประธาน นามว่า พระพุทธเทวปฏิมากร ที่ฐานชุกชีก่อไว้ 3 ชั้น ชั้นที่ 1 บรรจุพระบรมอัฐิและพระราชศรีรังคารรัชกาลที่ 1 วั ชั้นที่ 2

ซุ้มประตูทางเข้าวัด เป็นซุ้มประตูทรงมงกุฎประดับกระเบื้องที่ตัดเป็นรูปกลีบดอกไม้ เรียงกัน ลดหล่นสีสดสวย งานกระเบื้องเครื่องถ้วยลวดลายสีสดต่างๆ นำมาตัดด้วยคีมเหล็กและ เติมน้ำมันเป็นกลีบดอกไม้แล้วนำมาเรียงเป็นลวดลายดอกไม้ประดับอยู่ตามพุทธสถานต่างๆ ในวัดนี้ นับเป็นประณีตศิลป์ที่เป็นอยู่ทั่วไป ซุ้มประตูเข้าเขตพุทธาวาสีทั้งหมด 16 ประตู เกร็ดประวัติศาสตร ์ บันที่กล่าวไว้ว่า งานสถาปัตยกรรมเครื่องยอดทรงมงกุฎนี้เป็นรูปแบบที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ทรงพอพระราชหฤทัยเป็นพิเศษ บริเวณซุ้มประตูภายในจัดวางตุ๊กตารูปสลักศิลาหน้าตา เป็นจีน มีถือศาสตราวุธ ยืนเฝ้าด้านซ้ายขวาเรียกว่า “ลั่นถัน นายทวารบาล”

ด้านจิตรกรรม

ผลงานทางจิตรกรรมในวัดโพธิ์ได้แก่ ภาพวาด จิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์วิหาร อัน แสดงถึงเอกลักษณ์และความเป็นอยู่ของคนไทยที่สัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จิตรกรรมฝาผนังภายใน พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ได้รับการยกย่องว่าเป็นงานวิจิตรศิลป์ที่มีฝีมือยอดเยี่ยม สะท้อนให้เห็นคุณค่าทางศิลปะ คือ ให้อรรถกถาถึงลักษณะและเทคนิคจิตรกรรมไทยประเพณีในรัชกาลที่ 3 - 4 ในการจัดองค์ประกอบภาพ การจัดทัศนียภาพแบบโบราณ ให้อรรถกถาถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ภูมิปัญญาไทยในยุคหนึ่ง และลึกซึ้งในคุณค่าทางศาสนาโดยการแสดงชีวประวัติ ติของพระอัครสาวกผู้ เป็นเอตทัคคะ

จากหลักฐานในสมัยรัตนโก กสินทร์ว่ามีการบูรณะวัดนี้มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ในปี พ.ศ. 2331 และรัชกาลต่อๆมา มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ให้จิตรกรรมแห่งนี้คงทนถาวร จึงทำให้ภาพ จิตรกรรมมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยมบ้าง ซึ่งสังเกตได้จากบางภาพมีเทคนิค และ วิธีการเขียนที่แตกต่างกัน บางภาพแสดงฝีมือเด่นชัดว่าเป็นฝีมือช่างสมัยรัชกาลที่ 3 แต่หลายภาพ แสดงฝีมือช่างสมัยรัชกาลที่ 4 ที่มีการบูรณะในครั้งหลัง จิตรกรผู้เขียนงานเรียกว่า “ช่างหลวง” ซึ่งส่วน ใหญ่เป็นพระสงฆ์ โดยมีเจ้านายชั้นสูงคอยควบคุมอีกทีหนึ่ง

การจัดองค์ประกอบภาพในระยะแรกมีการเขียนแบบ บตามจิตรกรรมสมัยอยุธยา คือ การแบ่งพื้นที่ฝาผนังออกเป็นชั้นๆ โดยใช้เส้นสันเทาและเส้นลวดกั้นระหว่างกลุ่มภาพ และต่อมาตอน ปลายรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3 การจัดองค์ประกอบเป็นแบบเรียงต่อเนื่องกันตลอดทั้งผนัง แบ่งกลุ่ม ภาพเป็นตอน โดยใช้เส้นลำนำ ถนนวน ต้นไม้ ภูเขา หรือ อกแนวกำแพงเมืองเป็นตัวแบ่ง ซึ่งภาพแต่ละภาพ

จะมีความสัมพันธ์กันตลอด ลักษณะเทคนิค สีที่ใช้ในงานจิตรกรรมทั้งหมดเขียนด้วยสีฝุ่น ผสมกับน้ำ กาว วิธีการเขียนภาพใช้วิธีแบบเขียนลงบนพื้นปูนแห้ง (Tempera) ตามกรรมวิธีเก่าที่นิยมแต่สมัย สุโขทัย สีที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นสีแดง สีเขียว สีดำ สีขาว สีน้ำตาล สีเทา และสีทอง

ผลงานทางจิตรกรรมในวัดโพธิ์ปรากฏในสถานที่ต่างๆ ดังนี้

1. จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ สามารถแบ่งได้ 5 พื้นที่ ดังนี้

1) บานประตู ด้านนอกประดับมุขเรื่องรามเกียรติ์ ด้านในเขียนลายรดน้ำ รูปพัด พระราชาคณะ ฐานานุกรม เปรียบทั้งฝ่ายคามวาสีและอรัญวาสีในกรุงและหัวเมือง

2) บานหน้าต่าง ด้านนอกจำหลักเป็นลายแก้วชิงดวงปิดทองประดับกระจก ด้านใน เขียนลายรดน้ำ เป็นตราชื่อเจ้าคณะสงฆ์อยู่ในดอกบัว

3) ผนังระหว่างประตูหน้าต่าง เขียนภาพเรื่อง พระสาวกเอตทัคคะ 41 องค์ จะมีการ ลำดับภาพผนังระ หว่างช่องประตูหน้าต่างเป็นทิศต่างๆ เช่น ผนังด้านทิศตะวันออก เรื่อง พระโกณ ทััญญะเถระ พระอัครสาวกโมคคัลลานะ และสารีบุตร ผนังด้านทิศตะวันตก เรื่องสิวลีเถรวัตร ราชุละ เถรวัตร

4) ผนังเหนือประตูหน้าต่าง เขียนภาพเรื่อง พระมหิน္ทปัทมจิต

5) คอสองในเสาประธาน เขียนภาพเรื่อง เมืองสวรรค์

2. จิตรกรรมฝาผนังภายในหอไตรกรมสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิต ชิโนรส ว่าด้วยตำราจักษุศาสตร์ อิศวลักษณ์ ดวงดาว แมว โค เขาโค และผนังเบื้องล่างเป็นภาพจับทั้ง 4 ด้าน รวม 20 ภาพ เช่น ภาพพระรามจับสวานุ พระลักษมณ์จับม้าวีรศ พระรามจับทศกัณฐ์แปลง ที่ คอ เฉลียงมีคำโคลงจารึกลงบนแผ่นศิลาติดไว้ทั้ง 3 ด้าน

3. จิตรกรรมฝาผนังภายในวิหารพระพุทธไสยาส เขียนเป็นภาพประวัติพระพุทธเจ้า ตอนต่างๆ ตั้งแต่ประสูติ ตรัสรู้ การแสดงปฐมเทศนา การแสดงพระธรรมเทศนา พระจริยาวัตร จนเสด็จ ดับขันธปรินิพาน บริเวณประตูด้านใน เขียนเป็นภาพพญานาค

ด้านปฏิมากรรม

การปั้นหรือการหล่อพระพุทธรูป คือการแสดงผลงานทางศิลปกรรมที่แสดงถึงความ ประณีต เทคนิค สัญลักษณ์ทางความคิด ความเชื่อของคนไทยที่มีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา โดยวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารรัชกาลที่ 1 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้อัญเชิญ พระพุทธรูป รวม 1,248 องค์จากเมืองต่างๆ เช่น สวรรคโลก พิษณุโลก สุโขทัย ลพบุรี อยุธยา เพื่อนำมาประดิษฐานใน พระอุโบสถ พระวิหารประจำทิศทั้ง 4 และพระระเบียง ได้แก่

- พระพุทธเทวปฏิมากร แปลว่า พระเทวดาสั่ง เป็นพระประธานภายในพระ อุโบสถ สร้างในสมัยอยุธยา พุทธลักษณะปางสมาธิ

- พระพุทธโลกนาถศาสดาจารย์ หรือ พระพุทธโลกนาถ ราชมหาสมมตวงศ์ องค์
อนันตญาณสัมพัญญ สยัมภูพุทธบพิตร ประดิษฐานในพระวิหารประจำทิศตะวันออก อัญเชิญมาจาก
อยุธยา เป็นพระพุทธรูปยืนยกพระหัตถ์ซ้าย หรือปางห้ามไม้แก่นจันทร์
- พระพุทธมารวิชัย อภัยปรปักษ์ อัครพุกโกโพธิภริมย์อภิสมพุทธบพิตร ประดิษฐาน
ส่วนวิหารทิศตะวันออกมุขหน้า สร้างในสมัยสุโขทัย อัญเชิญมาจากวัดเขาอิน เมืองสวรรคโลก จังหวัด
สุโขทัย พุทธลักษณะปางตรัสรู้ มีต้นโพธิ์เป็นสัญลักษณ์
- พระพุทธชินราชวโรวาทธรรมจักร์ อัครปฐมเทศนา นราศบพิตร ประดิษฐานใน
พระวิหารประจำทิศใต้ สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย พุทธลักษณะปางแสดงปฐมเทศนา มีปัญญาจวดคีย์ทั้ง 5
เป็นสัญลักษณ์
- พระพุทธชินศรี มุนีนารถ อุดรคอาสน์บัลลังก์ อุตง์ทศภาคนาคปรกคิลกลกภพพิตร
ประดิษฐานในพระวิหารประจำทิศตะวันตก สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย พุทธลักษณะปางนาคปรก มีต้นจิก
หรือต้นไม้มัจฉลินทร์ เป็นสัญลักษณ์
- พระพุทธपालิโดยภริติไตรวิเวก เอกจาริสมัจจาร วิมุติญาณบพิตร ประดิษฐานใน
พระวิหารประจำทิศเหนือ สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 พุทธลักษณะปางป่าเลไลยก์ มีช้างถี อดนทีน้ำ
และสิงห์อรวรฉิ่งถวายเป็นสัญลักษณ์
- พระพุทธไสยยาส หรือพระนอน เป็นพระพุทธรูปปั้นที่สวยงามมากในฝีมือช่างสิบ
หมู่หลวง ในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยมีการสร้างพระนอนก่อนแล้วจึงสร้างวิหารครอบที่หลัง พระนอนมี
ความยาว 23 วา พระบาทยาว 5 เมตร กว้าง 3 เมตร โดยซ้อนพระบาทกัน ที่ฝ่าพระบาทมีภาพมงคล
108 ประดับด้วยมุก นอนตะแคงด้านขวา เป็นแบบสี่เหลี่ยมยาว คือนอนอย่างราชสีห์ หรือนอนแบบถูก
สุขลักษณะ ควรหัดนอน
- พระพุทธรูปประดิษฐานพระระเบียง ประกอบด้วยพระระเบียง 2 ชั้น คือ ชั้นใน มี
พระพุทธรูปจำนวน 150 องค์ ชั้นนอกมีจำนวน 244 องค์ พระพุทธรูปทั้งหมดนี้รัชกาลที่ 1 ให้เชิญ
มาจากหัวเมืองฝ่ายเหนือ เช่น สุโขทัย พิษณุโลก ลพบุรี และอยุธยาเป็นต้น เป็นพระพุทธรูปสร้างขึ้นใน
สมัย เชียงแสน สุโขทัย อุทอง และอยุธยา

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ภาษาพูด ภาษาเขียน อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ของคน
ไทย รวมถึงสุภาษิต คำพังเพย โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน วัดโพธิ์ได้ชื่อว่าเป็นวัดมหาวิทยาลัยแห่งแรก
ของประเทศไทย โดยรัชกาลที่ 3 พระองค์ได้ทรงเห็นการณ์ไกลว่าประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองได้ต้อง
อาศัยประชาชนได้รับการศึกษาดี พระองค์จึงได้ทรงรวบรวมบรรดาสรรพวิชาต่างๆ เช่น วิชาแพทยศาสตร์
อักษรศาสตร์ สถาปัตยกรรม จารึกลงในแผ่นศิลา ประดับไว้ตามเสาศระเบียงและศาลาราย เพื่อให้

ประชาชนทั่วไปได้ศึกษา ดังเช่นผลงานทางวรรณกรรมได้มีการรวบรวมผลงานจากศิลปินในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นไว้อย่างมากมาย โดยมีการจารึกในแผ่นหินอ่อน หินชนวน และประดับไว้ตามผนังของระเบียงแก้ว ศาลาราย พระอุโบสถ ได้แก่ นิทานสิบสองเหลี่ยมที่จารึกไว้ที่คอสอง เฉลียงศาลาล้อมพระมณฑปทิศตะวันตก นิทานพื้นเมืองเรื่อง ยายกับตา ตำราฉันท์วรรณพฤติ ตำราฉันท์มาตราพฤติ จารึกเพลงยาวกลบทและกลอักษร โคลงกลบทที่ติดอยู่ตามพระระเบียงของ พระอุโบสถ และโคลงภาพเรื่องรามเกียรติ์ ที่เป็นแผ่นหินอ่อนอยู่รอบพระอุโบสถ

นอกจากนี้ ผลงานทางภาษาและวรรณกรรมสามารถแบ่งตามแผ่นศิลาจารึกที่มีอยู่ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้ทั้งหมด 8 หมวดดังนี้

- 1) หมวดจารึกสร้างวัดพระเชตุพน จารึกประวัติการสร้าง และปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามในสมัยรัชกาลที่ 1 รวมรายการสมโภชด้วย ติดไว้ที่ผนังมุขหลังของวิหารทิศตะวันออก
- 2) หมวดพระพุทธรูป จารึกเป็นร้อยแก้ว มีประวัติพระพุทธรูปเอตทัคคะ เช่น พระอัญญาโกณฑัญญะ พระสารีบุตร พระมหากัสสปะ รวม 40 เรื่อง จารึกติดผนังพระอุโบสถได้ภาพเขียนเป็นคำบรรยายสั้นๆ และพุทธสาวิกา มีภิกษุณีอรหันต์เอตทัคคะ อุบาสกเอตทัคคะ อุบาสิกาเอตทัคคะ เป็นจารึกบรรยายภาพฝาผนัง ระหว่างช่องหน้าต่างและประตู วิหารพระพุทธไสยาส รวมจารึกเรื่องเปตกถา และนiryกถา คือ เรื่องเปรตและสัตว์นรก ติดที่คอสอด้านนอกของศาลาการเปรียญ
- 3) หมวดตำรายาแพทย์แผนโบราณ จารึกตำรายาแพทย์แผนโบราณทั้งฉบับหลวงและฉบับเชลยศักดิ์ เริ่มตั้งแต่ให้ทราบสมุฏฐานของโรค ยารักษาโรค วิธีตรวจและเยียวยาโรค ติดอยู่ที่ศาลารายทั่วบริเวณวัด
- 4) หมวดวรรณคดี จารึกหมวดวรรณคดีมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ที่เป็น ร้อยแก้ว มีเรื่อง นารายณ์สิบปาง เบื้องต้นรามเกียรติ์ นิทานสิบสองเหลี่ยม ติดไว้ที่ด้านในศาลาทิศรอบหอไตร ทรงมณฑป ส่วนร้อยกรองเป็นโคลงจารึกบรรยายภาพจำหลักศิลา เรื่องรามเกียรติ์บางตอน 154 แผ่น ติดไว้ที่ด้านนอกผนังพระอุโบสถ มีฉันท์วรรณพฤติมาตราพฤติ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมปรมาณูชิตชิโนรส และตำราเพลงยาวกลบท กลอักษรพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 3 กับผลงานกวีที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น
- 5) หมวดสุภาษิต จารึกปฐมสุภาษิต หรือสุภาษิตพระร่วง ฉันทัพ วลีสอนน้อง กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ ติดไว้ที่ผนังด้านในศาลาคู่หน้าพระมหาเจดีย์ โคลงโลกนิติ จารึกไว้ที่ผนังด้านนอก ศาลาทิศรอบหอไตร

6) หมอวดทำเนียบหัวเมืองขึ้นในสมัยกรุงสยาม มีทำเนียบสมณศักดิ์ จารึกบอกชื่อตำแหน่งสมณศักดิ์ สมัยรัชกาลที่ 3 นอกจากนี้ยังมีภาพชนชาติต่างๆ แต่งกายตามธรรมเนียมของชนชาตินั้น มีโคลงจารึกอธิบายภาพ ติดไว้ที่ผนังศาลาราย

7) หมอวดชนบธรรมเนียมประเพณี จารึกบรรยายภาพพราหมณ์ภูวนข้าวทิพย์ มหาสงกรานต์ ติดไว้ที่ผนังศาลาทิศรอบหอไตร และจารึกบรรยายภาพวีรกระบวรแห่งภูมิตูฬพยุหยาตราทางสถลมารค ติดไว้ที่ผนังด้านหลังศาลาคู่หน้าพระมหาเจดีย์

8) หมอวดอนามัย มีจารึกอธิบายวิถีแก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย โดยวิธีนวดและบริหารร่างกาย และโคลงอธิบายรูปฤๅษีดัดตน ท่าต่างๆ แก้วโรค แก้วเมื่อย แก้วขบมีครบทุกท่า เดิมติดตั้งไว้ที่ผนังศาลาราย ปัจจุบันประดับไว้ที่ภูเขาจำลองด้านใต้ เหลืออยู่ประมาณ 20 ท่า เดิมมี 80 ท่า

6. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

เอี่ยมเดือน ถิ่นปัญญา ได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง หมอลำกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร และ 4) การประชาสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์หลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับความต้องการและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร 4) เกณฑ์พิจารณาโครงร่างหลักสูตร 5) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการหลักสูตร และ 6) กรอบการสนทนากลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการพัฒนาหลักสูตรจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ภาพรวมของหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด การจัดนิทรรศการนำเสนอหลักสูตรมีความเหมาะสมดี หลักสูตรหมอลำกลอนมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน (เอี่ยมเดือน ถิ่นปัญญา, 2548)

สิริกานต์ เทียงพิมล ได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งประดิษฐ์จากแป้งสาลี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาค้นคว้าและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) ยกร่างหลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร และ 4) ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบวัดเจตคติต่อวิชางานประดิษฐ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และหลังใช้หลักสูตรท้องถิ่นแล้วนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชางานประดิษฐ์โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (สิริกานต์ เทียงพิมล, 2546)

เสริมศรี วิทวัสชุตติกุล ได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่องการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร 4) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และ 5) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) แบบทดสอบวัดเจตคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพดีมาก หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และเหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (เสริมศรี วิทวัสชุตติกุล. 2547)

ทองพันธ์ นาสมบัติ ได้ศึกษาวิจัยเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 1 การดำรงชีวิต และครอบครัว (งานประดิษฐ์) เรื่อง การสานกระติบข้าวจากต้นกก 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการปฏิบัติงานและคุณลักษณะในการทำงาน ของนักเรียน และ 3) ศึกษาความคิดเห็นผู้ปกครอง ครูผู้สอนและนักเรียนเกี่ยวกับผลที่เกิดจากหลักสูตร มีขั้นตอนพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2) ดำเนินการจัดทำหลักสูตรกลุ่ม สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี 3) ดำเนินการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การสานกระติบข้าวจาก ต้นกก 4) ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ และ 5) ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร ท้องถิ่นเรื่อง การสานกระติบข้าวจากต้นกก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ 1) แบบสอบถาม 2) หลักสูตรกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี 3) แผนการจัดการเรียนรู้ 4) แบบบันทึกคุณลักษณะ ในการทำงาน 5) แบบบันทึกทักษะในการปฏิบัติงาน และ 6) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการให้ นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง การสานกระติบข้าวจาก ต้นกกมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ นักเรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจ เห็นความสำคัญ และมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มากขึ้น สามารถนำไปใช้ในชีวิตร ะจำวัน และอาชีพเสริมได้ นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตร มีคะแนน แบบฝึกหัด คะแนนคุณลักษณะการทำงาน คะแนนทักษะการปฏิบัติงานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านเกณฑ์ 88/80 (ทองพันธ์ นาสมบัติ. 2546)

พระมหากษัตริย์ ได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและสร้างแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สำหรับกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง ดอกไม้จันทน์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 9 ขั้นตอน คือ 1) สำรวจสภาพความต้องการพื้นฐานของชุมชน 2) ศึกษาหลักสูตรท้องถิ่น และหลักสูตรประถมศึกษากลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ 3) ศึกษา เทคนิค วิธีการ ขั้นตอนการทำดอกไม้จันทน์ 4) สร้างเครื่องมือในการทดลอง 5) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือ 6) ปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำเครื่องมือฉบับร่าง 7) ปรับปรุงแก้ไข 8) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และ 9) ปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์ฉบับ สมบูรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ 1) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดอกไม้จันทน์ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบวัดพฤติกรรมการเรียน 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่น และ 6) แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดอกไม้จันทน์ มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ความต้องการของท้องถิ่นและแผนการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน และสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (พระมหากษัตริย์ แสงชาติ. 2544)

ยูภาพร สารพันธ์ ได้ศึกษาวิจัยเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การย้อมสีผ้าไหมแพรวาด้วยวัสดุธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการปฏิบัติงานของนักเรียน 3) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ 4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตร มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้ววางแผนการจัดทำ หรือยกร่างหลักสูตร 2) ขั้วการจัดทำเอกสารหลักสูตร 3) ขั้วการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร 4) ขั้วนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และ 5) ขั้วประเมินผลหลังนำหลักสูตรไปใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ 1) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การย้อมสีผ้าไหมแพรวาด้วยวัสดุธรรมชาติ 2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร 3) แผนการจัดการเรียนรู้ วิชางานบ้าน เรื่อง การย้อมสีผ้าไหมแพรวาด้วยวัสดุธรรมชาติ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบประเมินความสามารถด้านการปฏิบัติงาน และ 6) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสูง ผลการพัฒนาความสามารถด้านปฏิบัติงาน นักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดี นักเรียนร้อยละ 82.66 มีคะแนนสูงกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม ผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตร พบว่า ควรเปิดโอกาสให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและต้องการให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระอื่นๆ (ยูภาพร สารพันธ์. 2548)

ศศิธร วิศพันธ์ ได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง หัตถกรรมกรงนกเขาชวา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หัตถกรรมกรงนกเขาชวา 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจากใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หัตถกรรมกรงนกเขาชวา มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 3 ขั้น คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และ 3) ทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบประเมินสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีความรู้เกี่ยวกับหัตถกรรมกรงนกเขาชวาเพิ่มขึ้น ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของท้องถิ่นตนเอง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและส่งเสริมเป็นอาชีพได้ (ศศิธร วิศพันธ์, 2551)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการหาประสิทธิภาพเครื่องมือ
5. การดำเนินการทดลอง
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนราชินี กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเจาะจง

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการใช้หลักสูตรในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ใช้เวลารวมทั้งหมด 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง โดยใช้หลักสูตรเป็นเวลา 18 ชั่วโมง ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 20 ชั่วโมง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. เครื่องมือที่ใช้สำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาใช้ในการร่างหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ผู้นำชุมชน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ช่วงชั้นที่ 3

2. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร ได้แก่

2.1 แบบประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาหลักสูตร

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.3 แบบวัดความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหลักสูตร ท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร จำนวน 15 ข้อ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตร

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร จำนวน 4 แผน

4. การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

4.1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ สร้างหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ด้านความหมายและความสำคัญของการ สร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความต้องการเกี่ยวกับการ สร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. นำแบบสัมภาษณ์เสนอ ประธานควบคุมปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษาและความเหมาะสมของข้อความที่ใช้สัมภาษณ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริงต่อไป

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่นำไปปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา

ช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 2 คน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

4. วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการ สร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา เรื่อง ทักษะศิลป์ ในวัดพระเชตุพน วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ต่อไป

4.2 แบบประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น เป็นแบบสอบถามที่สร้างจากเนื้อหาในหลักสูตร คือ

1. แบบประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนที่ประเมิน ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ อัตราเวลา แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินความเหมาะสมในแต่ละด้านขององค์ประกอบ
2. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอประธานควบคุมปริญญาพันธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษาและความเหมาะสมของข้อความ และรับฟังข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
3. นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอประธานควบคุมปริญญาพันธ์อีกครั้ง
4. นำแบบประเมินโครงร่างหลักสูตรไปใช้เก็บข้อมูล

4.3 การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ไปจัดทำเป็นรายวิชาใหม่ที่เป็นสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

4.3.1 กำหนดสาระการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร โดยมีสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะศิลป์
2. การเขียนลายไทยจากจิตรกรรมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
3. การเปรียบเทียบอิทธิพลของศิลปะตะวันออกที่มีผลต่องานศิลปกรรมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

4.3.2 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

ตาราง 1 มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิด สร้างสรรค์วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อกันศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระแกนกลาง	สาระท้องถิ่น
ม.5	ศ 1.1.2 บรรยายจุดประสงค์ และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์	ศัพท์ทางทัศนศิลป์	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ ทัศนศิลป์
ม.5	ศ 1.1.6 ออกแบบงาน ทัศนศิลป์ได้เหมาะกับโอกาส และสถานที่	การออกแบบงาน ทัศนศิลป์	การเขียนลายไทยจาก จิตรกรรมในวัด พระเชตุพน วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ตาราง 2 มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์กับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยและสากล

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระแกนกลาง	สาระท้องถิ่น
ม.5	ศ 1.2.3 อภิปรายเกี่ยวกับ อิทธิพลของวัฒนธรรม ระหว่างประเทศที่มีผลต่อ งานทัศนศิลป์ในสังคม	อิทธิพลของ วัฒนธรรมระหว่าง ประเทศที่มีผลต่อ งานทัศนศิลป์	การเปรียบเทียบอิทธิพลของ ศิลปะตะวันออกที่มีผลต่อ งานศิลปกรรมในวัดพระเชตุ พน วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

4.3.3 จัดทำคำอธิบายรายวิชา ผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ และเวลาเรียนที่ กำหนดมาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา ดังนี้

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ศ43102 ทักษะศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2

40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยกิต

ศึกษาความหมาย ขอบข่ายของศิลปะและทัศนศิลป์ เพื่อเชื่อมโยงมาสู่การเรียนรู้ธรรมชาติและชีวิต ศึกษาเรื่องทัศนธาตุ และฝึกปฏิบัติหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ และทัศนธาตุให้เกิดเอกภาพ ดุลยภาพ จุดเด่น ความกลมกลืน และความขัดแย้ง อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ศึกษาทัศนศิลป์ไทยที่มีความงดงามอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ การเรียนรู้และการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ไทยจะนำไปสู่ความชื่นชม เห็นคุณค่า และเกิดการอนุรักษ์ นำศิลปะไปบูรณาการกับวิถีชีวิตในชุมชน ออกแบบลวดลายไทยโดยใช้หลักความเป็นเอกภาพและดุลยภาพ เห็นคุณค่างานศิลปะ ทัศนศิลป์ จิตรกรรม สถาปัตยกรรม อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันมีความเป็นมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

โดยใช้กระบวนการการสืบค้นข้อมูล การสังเกต การวิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมายในรูปแบบต่างๆ บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์และเทคนิคของศิลปินในการแสดงทางทัศนศิลป์ เรียนรู้และสร้างสรรค์งานทางทัศนศิลป์ ออกแบบลวดลายไทยโดยใช้หลักเอกภาพและดุลยภาพ

เพื่อให้มีความรู้และเกี่ยวกับทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมาย สามารถใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์และกระบวนการในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ สามารถออกแบบลวดลายไทยโดยใช้หลักความเป็นเอกภาพและดุลยภาพ

รหัสตัวชี้วัด

ศ 1.1 ม.4-6/2

ศ 1.1 ม.4-6/6

ศ 1.2 ม.4-6/3

รวมทั้งหมด 3 ตัวชี้วัด

4.3.4 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้มาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำสาระการเรียนรู้มาวิเคราะห์แยกเป็นหัวข้อเรื่อง แล้วนำหัวข้อเรื่อง 1 ข้อมาเขียนเป็นหน่วยการเรียนรู้ ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และกำหนดเวลาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามความเหมาะสม มีรายละเอียด ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 หน่วยการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ราชวรมหาวิหาร

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	เพลินพิพัฒนา ทัศนศิลป์	<p>ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนศิลป์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของศิลปกรรมไทย - ประเภทและคุณค่าของศิลปะหัตถกรรมไทย - ศิลปกรรมไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร - ความหมายของทัศนศิลป์ - แขนงต่างๆ ของทัศนศิลป์ 	3
2	งามรบิลสถาปัตยกรรม	<p>สถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม - พระวิหารพระพุทธไสยาส - อิทธิพลของศิลปะตะวันตกที่มีผลต่อสถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร 	4
3	เจ็ดจรัสปฏิมาฯ	<p>ปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร - อิทธิพลของศิลปะตะวันตกที่มีผลต่อปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร 	4

ตาราง 3 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
4	จำเริญตา จิตรกรรม	จิตรกรรมในวัดพระเชตุพน วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร - งานจิตรกรรมฝาผนังในวัดพระเชตุพน วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร	9
		รวม	20

4.3.5 การวิเคราะห์ค่าคะแนนจากการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น โดยการคำนวณคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีระดับความเหมาะสมและการแปลความหมายของคะแนนดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
คะแนน 3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย คะแนนความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

4.4 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. ศึกษารูปแบบ และการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ จากหนังสือเทคนิควิธีการสร้างแบบทดสอบ
3. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ และพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย โดยสร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร โดยยึดแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ของบลูม และคณะ (Bloom and et al, 1971)
4. ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน
5. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอประธานควบคุมปริญญา นิพนธ์ ตรวจพิจารณาความเที่ยงตรง ความถูกต้องด้านเนื้อหา และความเหมาะสมในการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
6. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของประธานควบคุมปริญญา นิพนธ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ด้านเนื้อหา ภาษาของข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้
7. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง แล้วไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน นำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนนโดยข้อที่ถูกต้องให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 คำตอบ ให้ 0 คะแนน
8. นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) โดยเลือกข้อที่มีระดับความยากง่าย ตั้งแต่ .02 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยเลือกข้อที่มีระดับค่าอำนาจจำแนก .20 ขึ้นไป โดยใช้เทคนิค 33% ของจำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมดในกลุ่มการแบ่งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539: 185-187) ซึ่งค่าความยากง่ายมีค่าตั้งแต่ 0.26 - 0.76 และค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.20 - 0.54
9. นำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.57

4.5 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง แบบวัดความพึงพอใจ

2. กำหนดประเด็นเนื้อหาที่ต้องการประเมินไว้ 2 ด้านคือ ด้านหลักสูตร และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

3. สร้างแบบวัดความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จำนวน 15 ข้อ โดยกำหนดระดับความพึงพอใจดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

4. นำแบบวัดความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

5. นำแบบวัดความพึงพอใจที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ภาษา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

6. นำแบบวัดความพึงพอใจไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4.6 แผนการจัดการเรียนรู้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือเกี่ยวกับ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

3. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

4. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารจำนวน 4 แผน ใช้เวลาการสอนทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เพลินพิพัฒน์ทศนศิลป์ เวลา 3 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 งามรบิลสถาปัตยกรรม เวลา 4 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เจิดจรัสปฏิมาฯ เวลา 4 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 จำเริญตาจิตรกรรม เวลา 9 ชั่วโมง

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนศิลปะ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอน และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

5. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยขอเสนอวิธีดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูล

2. ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร สอนทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง

3. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนซึ่งเป็นชุดเดียวกับก่อนเรียนไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

4. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

5. นำผลคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความพึงพอใจมาวิเคราะห์ผล

6. นำข้อมูลที่ได้มาสรุป อภิปราย และเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้น

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน คำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ
2. สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็น
 N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจหนักของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิค 33% (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539: 185-187)

2.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539: 185-187)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเปรียบเทียบกับหลังเรียนด้วยคอมพิวเตอร์
 ใช้การทดสอบค่าที โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง “ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ” ผู้วิจัยได้ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น
3. ผลการประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความพึงพอใจ

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ผลการศึกษาคำความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรท้องถิ่น นำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน

1.1.1 ผลการศึกษาคำความคิดเห็นของครู ในการสอบถามความคิดเห็นผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ ในวัดพระเชตุ พนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มาใช้จัดการเรียนการสอน

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของสถานภาพทั่วไปของครู ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ และวุฒิการศึกษา

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	5	25
1.2 หญิง	15	75
รวม	20	100
2. อายุ		
2.1 25 – 35 ปี	5	25
2.2 36 – 45 ปี	10	50
2.3 46 – 60 ปี	5	25
รวม	20	100

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. วุฒิมัธยมศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
3.2 ปริญญาตรี	10	50
3.3 ปริญญาโท	10	50
รวม	20	100

จากตาราง 4 ครูที่ตอบแบบสอบถามเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 25 มีอายุระหว่าง 46-60 ปี 36-45 ปี และ 25-53 ปี คิดเป็นร้อยละ 25, 50 และ 25 ตามลำดับ มีวุฒิมัธยมศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 50

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มาใช้จัดการเรียนการสอน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การนำทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน	20	100
1.1 ต้องการ	-	-
1.2 ไม่ต้องการ		
รวม	20	100

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. ต้องการสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือในการนำ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียน การสอนในโรงเรียน		
2.1 ต้องการ	20	100
2.2 ไม่ต้องการ	-	-
รวม	20	100
3. การให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียน		
3.1 งบประมาณ	2	10
3.2 วิทยากร	1	5
3.3 เป็นที่ปรึกษา	5	25
3.4 ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการ เรียนรู้	12	60
3.5 อื่นๆ	-	-
รวม	20	100
4. ต้องการให้ใครเป็นผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราช วรมหาวิหาร		
4.1 ครู	7	35
4.2 ผู้มีประสบการณ์	3	15
4.3 ครูและผู้มีประสบการณ์	10	50
รวม	20	100

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. สถานที่ที่เหมาะสมในการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรวิหาร	16	80
5.1 โรงเรียน	4	20
5.2 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรวิหาร		
5.3 อื่นๆ	-	-
รวม	20	100

จากตาราง 5 ครูต้องการให้นำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรวิหาร มาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 ต้องการสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 จะให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 ความต้องการผู้สอน คือ ครูและผู้มีประสบการณ์ในท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 50 สถานที่ที่เหมาะสมในการสอนหลักสูตรท้องถิ่น คือ โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 80

1.1.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครอง ในการสอบถามความคิดเห็นผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรวิหาร มาใช้จัดการเรียนการสอน

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ปกครอง ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ และ
วุฒิการศึกษา

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	5	25
1.2 หญิง	15	75
รวม	20	100
2. อายุ		
2.1 25-35 ปี	5	25
2.2 36-45 ปี	10	50
2.3 46-60 ปี	5	25
รวม	20	100
3. อาชีพ		
3.1 รับราชการ	5	25
3.2 รัฐวิสาหกิจ	5	25
3.3 ธุรกิจส่วนตัว	5	25
3.4 พนักงานบริษัท	5	25
3.5 อื่นๆ	-	-
รวม	20	100

จากตาราง 6 ผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถามเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 25 มีอายุระหว่าง 46-60 ปี 36-45 ปี และ 25-53 ปี คิดเป็นร้อยละ 25, 50 และ 25 ตามลำดับ มีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว และพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 25

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มาใช้จัดการเรียนการสอน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การนำทัศนศิลป์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน		
1.1 ต้องการ	20	100
1.2 ไม่ต้องการ	-	-
รวม	20	100
2. ต้องการสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน		
2.1 ต้องการ	20	100
2.2 ไม่ต้องการ	-	-
รวม	20	100
3. การให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน		
3.1 งบประมาณ	10	50
3.2 วิทยากร	2	10
3.3 เป็นที่ปรึกษา	-	-
3.4 ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้อื่นๆ	8	40
3.5 อื่นๆ	-	-
รวม	20	100

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ต้องการให้ใครเป็นผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร		
4.1 ครู	10	50
4.2 ผู้มีประสบการณ์	3	15
4.3 ครูและผู้มีประสบการณ์	7	35
รวม	20	100
5. สถานที่ที่เหมาะสมในการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร		
5.1 โรงเรียน	15	75
5.2 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร	5	25
5.3 อื่นๆ	-	-
รวม	20	100

จากตาราง 7 ผู้ปกครองต้องการให้นำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 ต้องการสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 จะให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 ความต้องการผู้สอน คือ ครู คิดเป็นร้อยละ 50 และสถานที่ที่เหมาะสมในการสอน หลักสูตรท้องถิ่น คือ โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75

1.1.3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้นักเรียน ในการส อบถามความคิดเห็นผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มาใช้จัดการเรียนการสอน

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของช่วงชั้นของนักเรียน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับชั้น		
มัธยมศึกษาปีที่ 4	8	40
มัธยมศึกษาปีที่ 5	6	30
มัธยมศึกษาปีที่ 6	6	30
รวม	20	100

จากตาราง 8 นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 40 มัธยมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 30 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 30

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มาใช้จัดการเรียนการสอน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ความรู้เกี่ยวกับทัศนศิลป์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร		
1.1 มีความรู้มาก	-	-
1.2 มีความรู้ปานกลาง	10	50
1.3 มีความรู้น้อย	8	40
1.4 ไม่มีความรู้	2	10
รวม	20	100

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. การนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน		
2.1 ต้องการ	20	100
2.2 ไม่ต้องการ	-	-
รวม	20	100
3. ใครเป็นผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร		
3.1 ครู	-	-
3.2 ผู้มีประสบการณ์	5	25
3.3 ครูและผู้มีประสบการณ์	15	75
รวม	20	100
4. สถานที่ที่เหมาะสมในการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร		
4.1 โรงเรียน	17	85
4.2 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร	3	15
4.3 อื่นๆ	-	-
รวม	20	100

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชววิหาร		
5.1 บรรยายของครู	2	10
5.2 บรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญ	-	-
5.3 จับกลุ่มแสดงความคิดเห็น	3	15
5.4 ปฏิบัติงานกลุ่ม	8	40
5.5 สาทิต	5	25
5.6 ทดลองปฏิบัติ	2	20
5.7 อื่นๆ	-	-
รวม	20	100
6. วิธีการทดสอบความรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชววิหาร		
6.1 ทดสอบความรู้อย่างเดียว	4	20
6.2 ผู้ทดสอบโดยการปฏิบัติอย่างเดียว	6	30
6.3 ทดสอบทั้งความรู้และการปฏิบัติ	10	50
รวม	20	100

จากตาราง 9 นักเรียนต้องการให้นำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชววิหาร มาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 ความต้องการผู้สอน คือ ครูและผู้มีประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 75 และ สถานที่ที่เหมาะสมในการสอนหลักสูตรท้องถิ่น คือ โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 85 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มากที่สุดคือการ ปฏิบัติงานกลุ่ม และวิธีการทดสอบความรู้มากที่สุดคือทดสอบทั้งความรู้และการปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 50

2. ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 ความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตร ท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	ความเหมาะสมของมาตรฐานการเรียนรู้	3.67	0.58	มาก
2	ความเหมาะสมของตัวชี้วัด	4.33	0.58	มาก
3	ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้	4.00	0.00	มาก
4	ความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
5	ความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชาและการจัดหน่วยการเรียนรู้	3.67	0.58	มาก
6	ความเหมาะสมและความสอดคล้องของตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	4.33	0.58	มาก
7	ความเหมาะสมและความสอดคล้องของตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	3.67	0.58	มาก
8	ความเหมาะสมและความสอดคล้องของตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	4.00	1.00	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
9	ความเหมาะสมและสอดคล้องของตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลของหน่วยการเรียนรู้ที่ 4	4.00	0.00	มาก
10	ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอน	3.67	0.58	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.03	0.45	มาก

จากตาราง 10 ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด

3. ผลการประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความพึงพอใจ

3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ผลปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน
หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

การประเมิน	ผลการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์			
	N	\bar{x}	S.D.	t-test
ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (20 คะแนน)	40	10.35	1.85	
ผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (20 คะแนน)	40	14.55	2.09	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 แบบวัดความพึงพอใจ เมื่อสิ้นสุดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คน ผลปรากฏดังตาราง 12

ตาราง 12 ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร ท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	นักเรียนสามารถนำความรู้จากหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ไปปรับใช้ในการเรียนและชีวิตประจำวันได้	4.18	0.71	มาก
2	นักเรียนสามารถนำความรู้จากหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มาสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะตามต้นแบบได้	4.25	0.71	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
3	นักเรียนสามารถนำความรู้จากหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มา สร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะตามจินตนาการได้	4.35	0.53	มาก
4	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ไป ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้	4.35	0.58	มาก
5	หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมัง คลารามราชวรมหาวิหาร ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และสืบสานศิลปะในท้องถิ่นของตน	4.32	0.57	มาก
6	หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมัง คลารามราชวรมหาวิหาร ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของภูมิ ปัญญาไทย	4.35	0.58	มาก
7	หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมัง คลารามราชวรมหาวิหาร สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรมไทยในด้านต่างๆ	4.35	0.53	มาก
8	หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมัง คลารามราชวรมหาวิหาร ทำให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ ระหว่างศิลปะกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม	4.32	0.53	มาก
9	การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถเกิดการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.25	0.49	มาก
10	การจัดกระบวนการเรียนรู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความ กระตือรือร้นในการเรียน	4.30	0.56	มาก
11	การจัดการเรียนเรียนรู้ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน	4.23	0.53	มาก
12	การจัดการเรียนเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับผู้อื่น	4.10	0.59	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
13	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ขึ้นเองได้	4.15	0.62	มาก
14	การจัดกระบวนการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนาน ในการเรียนและทำกิจกรรม	4.25	0.59	มาก
15	การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเกิดความรักและ ชื่นชมในทัศนศิลป์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราช วรมหาวิหาร	4.27	0.55	มาก
รวมเฉลี่ย		4.27	0.58	มาก

จากตาราง 12 ผลการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์
ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย
รวม 4.27

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มีการดำเนินการวิจัยและ สร้างหลักสูตร ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชินี กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

2. ความสำคัญของการวิจัย

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มีความสำคัญดังนี้

1. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะให้เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ต่อไป
2. เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสถานศึกษาและท้องถิ่น

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ึ่งที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนราชินี กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเจาะจง

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาความคิดเห็น ของครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน แล้วนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของสาระการเรียนรู้ เวลาเรียนและความเหมาะสม สอดคล้องกับนักเรียน แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 2 การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มาจัดทำเป็นรายวิชาใหม่ ที่เป็นสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน เวลา 20 ชั่วโมง แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องทัศนศิลป์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร แล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เป็นการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนราชินี กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คน ดำเนินการทดลอง โดยทดสอบก่อนเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำการทดสอบหลังเรียนและศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนจากการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. เครื่องมือที่ใช้สำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาใช้ในการร่างหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่

1.1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้าง หลักสูตรท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ คือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ผู้นำชุมชน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา ช่วงชั้นที่ 3

2. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร ได้แก่

2.1 แบบประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาหลักสูตร

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.3 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จำนวน 15 ข้อ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตร

แผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จำนวน 4 แผน

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนจัดทำ หลักสูตรท้องถิ่นเป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กลุ่มเป้าหมาย คือ ครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จากเอกสารต่างๆ และรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการประเมิน หลักสูตรท้องถิ่น ก่อนนำไปใช้ โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่างการทดลองใช้ หลักสูตรท้องถิ่น เก็บรวบรวมข้อมูลในขณะที่จัดการเรียนการสอน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน หลังจากใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. การกระทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรท้องถิ่น

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นก่อนนำไปใช้โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ การทดสอบค่าที และค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

8. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างหลักสูตร รท้องถิ่น พบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เป็นรายวิชาใหม่ ที่เป็นสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ มีแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน เวลาเรียน 20 ชั่วโมงและจากการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังจากใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

9. อภิปรายผล

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นโดยกำหนดขั้นตอนในการสร้างหลักสูตร 3 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นและการทดลองใช้ หลักสูตรท้องถิ่น การดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พบว่าสาระและมาตรฐานการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วพบว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา . 2542: 21) ดังนั้นการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จึงเป็นหน้าที่สำคัญของครูในแต่ละท้องถิ่นต้องเลือกสรรภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน ตลอดจนจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้และ

แนวทางการจัดการเรียนการสอน จากการสอบถามครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ร้อยละ 100 ต้องการให้นำทัศนศิลป์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยครูต้องการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 และผู้ปกครองต้องการให้ความร่วมมือด้านงบประมาณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 40 ส่วนเรื่องสถานที่และผู้สอน ทั้งครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ให้ความเห็นตรงกันว่า ควรใช้โรงเรียนและให้ครูและผู้มีประสบการณ์ร่วมกันจัดการเรียนการสอน เพราะโรงเรียนมีสถานที่ บุคลากร และสื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2 การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ทำเป็นมาจัดทำเป็นรายวิชาใหม่ที่เป็นสาระเพิ่มเติม จำนวน 4 แผน เวลา 20 ชั่วโมง เมื่อนำหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ครบถ้วน เหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียน ดังที่วิทยวิจัยใหญ่ ได้ให้ความเห็นถึงสาระการเรียนรู้ที่ ควรบรรจุไว้ในหลักสูตรว่า ควรเป็นสาระการเรียนรู้ ที่มีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของชีวิตและชุมชนนั้น (ศศิธร วิศพันธ์ุ, 2551: 71; อ้างอิงจาก วิทย วิศใหญ่ . ม.ป.ป.) ส่วนความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา และการจัดหน่วยการเรียนรู้ ที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องและเมื่อพบข้อบกพร่องหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนใดก็นำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชินี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 40 คน ปรากฏผลดังนี้

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนจะเรียนภาคทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนศิลป์ก่อน หลังจากนั้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กระบวนการกลุ่ม การสาธิต การนำเสนอผลงาน และการปฏิบัติจริง เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดทักษะทางสังคม ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน โดยผู้วิจัยพยายามที่จะจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ของนักเรียนให้เป็นกันเอง สร้างความใกล้ชิด และหลังจากประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนได้เรียนรู้จากสถานที่จริง และเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทางด้านทัศนศิลป์ โดยนักเรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติจริง เช่นเดียวกับงานวิจัยของศศิธร วิศพันธ์ุ ที่พัฒนา

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง หัตถกรรมทรงนกเขาชวา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75.88 สาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เพราะนักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเพราะการทำหัตถกรรมทรงนกเขาชวา เป็นอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนมาช้านาน นักเรียนได้พบเห็นอยู่เป็นประจำและในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติจริง (ศศิธร วิศพันธ์ . 2551: 72) เช่นเดียวกันกับ ทองพันธ์ นาสสมบัติ ที่ทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง การ สานกระติบข้าวจากต้นกก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 81.03 สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเพราะว่าการสานกระติบข้าวจากต้นกกเป็นงานหัตถกรรมที่มีอยู่ในชุมชน (ทองพันธ์ นาสสมบัติ. 2546: 79)

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปปรับใช้ในการเรียนและนำมาสร้างสรรคงานทางศิลปะตามจินตนาการ ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปะในท้องถิ่น รวมถึงเห็นคุณค่า ของภูมิปัญญาไทย เอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์ กระบวนการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นในการเรียนที่ดี นอกจากการเรียนภายในห้องเรียน นักเรียนได้ไปทัศนศึกษาในสถานที่จริงซึ่งมีวิทยากรมาให้ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรม ภูมิกรรมและจิตรกรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนและทำกิจกรรม จากการสัมภาษณ์ ผู้เรียนได้ทราบซึ่งถึงคุณค่าศิลปะประจำชาติไทย จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการสร้างหลักสูตร เกิดความรักและชื่นชมทัศนศิลป์ในวัด พระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร สามารถนำความรู้ที่ได้จากหลักสูตรท้องถิ่นไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ธัญวิชญ์ ไตรรัตน์ ที่พัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง พืชสมุนไพรในชุมชนพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรอยู่ ในระดับมาก นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดความรัก ห่วงแค้นและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน (ธัญวิชญ์ ไตรรัตน์. 2544: บทคัดย่อ)

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆได้โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนจัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้และเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และเวลาเรียนอาจมีการปรับขยายให้มากขึ้นได้ โดย อยู่ในดุลพินิจของผู้นำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้

2. โรงเรียนสามารถนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียน ได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจหรืออาจไปใช้ในการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการและ การบูรณาการในลักษณะของการทำโครงการ

3. ควรมีการติดตามผลการใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หลังจากที่ได้สิ้นสุดการวิจัย ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่นในกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของ นักเรียน ชุมชน ให้สามารถนำไปในชีวิตประจำวัน และสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

2. ควรการพัฒนาสา ะการเรียนรู้ท้องถิ่นเฉพาะด้านศิลปกรรมภายในวัดพระเชตุพนวิมล มังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ*.

กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

----- (2545). *คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*

(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 *พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และ พระราชบัญญัติการศึกษาภาค*

บังคับ พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

----- (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้า

และพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กำจร สุนพงษ์ศรี. (2523). *ศิลปะหลังสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

โกสุม สายใจ. (2547). *สุนทรียภาพของชีวิต*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2543). *อยู่ถึง 2000*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.

----- (2545). *พหุศิลป์ศึกษา*. กรุงเทพฯ: สันติการพิมพ์.

----- (2545). *ศิลปะ : ศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.

----- (2548). *ศิลปะกับการพัฒนาเยาวชน*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.

----- (2548). *พลวัต ศิลปะหลังสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2528). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ:

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จิรภัทร แก้วภู. (2547). *หลักและวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้*.ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์

ออฟเซ็ทขอนแก่น.

จีรพันธ์ สมประสงค์. (2533). *ประวัติศิลปะ*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ:

ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา. (2530). *เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน.

ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2548). *เทคนิคและวิธีสอนร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: หลักพิมพ์.

ชาญชัย อินทรสุนานนท์. (2538). *สื่อการสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2549). *ศิลปะสู่สังคม*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ญาดาพนิต พิณกุล. (2539). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: วีระวิทยานิพนธ์.
- ถวัลย์ มาศจรัส; และณิชนันท์ ประสงค์. (2549). *คู่มือการจัดทำสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่นด้าน
วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ของท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ธาเรอักษร.
- ทองพันธ์ นาสมบัติ. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
และเทคโนโลยี (งานประดิษฐ์) เรื่อง การสานกระติบข้าวจากต้นกก: กรณีศึกษาโรงเรียน
สำราญ-ประชาศรี จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(หลักสูตร และการสอน). ขอนแก่น:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ทิต แซมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยดั่งอีก ยูเนสโกขึ้นทะเบียนจารึก “วัดโพธิ์”. (2554, 15 มิถุนายน). *ไทยรัฐ*. สืบค้นเมื่อ 19
พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.thairath.co.th/content/edu/179303>
- ธัญวิชญ์ ไตรรัตน์. (2544). *การพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มการงานและ
พื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แขนงงานเลือก เรื่อง พืชสมุนไพรในชุมชนสระคูณ*.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- บุญมี เณรยอด. (ม.ป.ป.). *“หลักการพัฒนาหลักสูตร”*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหานันต์ แสงชาติ. (2544). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องดอกไม้จันทร์ กลุ่มการงาน
และพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา).
มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ภวัตส์ สังข์เผือก. (2548). *การศึกษาแนวความคิดการสอนที่ศนศิลป์ขั้นพื้นฐาน ในแนวปฏิรูปการศึกษา*.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2532). *ผลและการสร้างการประเมินแบบทดสอบ*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- มะลิฉัตร เอื้ออานนท์. (2545). *ศิลปศึกษาแนวปฏิรูปฯ : ความเป็นมา ปรัชญาหลักการวิวัฒนาการ
ด้านหลักสูตรทฤษฎีการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัย*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลินี จุฑะรพ. (2537). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.

- มีชัย คุณานุกุล. (2540). *สื่อการสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยุภาพร สารจันทร์. (2548). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การย้อมสีผ้าไหมแพรวาด้วยวัสดุธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ อาชีพ และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กรณีศึกษา : โรงเรียนเนินยางประชาสามัคคี จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2528). *หลักการวัดและการสร้างข้อสอบ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุจิรั ภูสวาระ. (2545). *การเขียนแผนการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: บัญชีพอยท์.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- เลิศ อานันทนนะ; และคนอื่น ๆ. (2549). *แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2527). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอน : มิติใหม่*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2534). *ศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- (2545). *ทัศนศิลป์วิจัย*. กรุงเทพฯ: อีแอนด์ไอคิว.
- (2547). *ศิลปะหลังสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- ศศิธร วิศพันธุ์. (2551). *การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทัศนกรรมกรรณกเขาชวา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สันติ คุณประเสริฐ; และสมใจ สิทธิชัย. (2535). *ศิลปศึกษา – ศึกษาศิลปะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริกานต์ เทียงพิมล. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สิ่งประดิษฐ์จากแป้งสาลี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ เกาทอง. (2545). *ทัศนศิลป์กับมนุษย์ การสร้างสรรค์และสุนทรียภาพ*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สุมาลี จันทร์ชลอ. (2542). *การวัดและประเมินผล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อกรุงเทพฯ.
- สุขวงสา ยอดกมล. (2551). *วิธีวิทยาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เสริมศรี วิทวัสชุตติ. (2547). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานกฤษฎีกา. (2542). พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: พรินทวารานกราฟิค.
- ไสว พักขาว. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: เอ็มพันธ์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2532). ทักษะศิลป์. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- . (2535). ศิลปนิยม. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านตรวจแบบประเมินข้อสอบ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า
หัวหน้าศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ตรีวิทย์ พิจิตรพลาภาค
สาขาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์สุชาติ ทองสีมา
สาขาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านแบบวัดความพึงพอใจ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า
หัวหน้าศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ตรีวิทย์ พิจิตรพลาภาค
สาขาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์สุชาติ ทองสีมา
สาขาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ

พ.ศ. ๐519.12/๒๕๐๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุมนวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

ว) กุมภาพันธ์ 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์สุชาติ ทองสีมา

เนื่องด้วย นายสุนทร พิมพ์ละ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาบัตร เรื่อง "ศึกษาศาสตร์เทียบมูลเชิงคุณที่ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะชีวิตและไมโครคอมพิวเตอร์กับเครื่องมือการมาของมหาวิทยาลัย ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5" โดยมี อาจารย์ ดร.กสิพักร วิจิตสถิตศรีณี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาบัตร ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินข้อสอบ และแบบวัดความรู้ ดังต่อไปนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสุนทร พิมพ์ละ และคณะสหกรณ์เป็นอย่างสูง ขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักวางแผนระดับบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สถานที่สมุดเพิ่มเติม: กรุณาติดต่อนี้ที่ โทร. 089-894-6112

ที่ ศธ 0519.12/๐๑๐3

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑) กุมภาพันธ์ 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า

เนื่องด้วย นายบุรินทร์ พิมมงคล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5” โดยมี อาจารย์ ดร.อิทธิชัย วิจิตสถิตรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปฏิญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินข้อสอบ และแบบวัดความพึงพอใจ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายบุรินทร์ พิมมงคล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089-894-6112

ที่ ศธ 0519.12/๒๕๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖/ กุมภาพันธ์ 2566

เรื่อง ขอยื่นเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ตรีวิทย์ ศิริธรรมอักษร

เนื่องด้วย นายบุรินทร์ พินมละ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง "การศึกษานเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลปะในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5" โดยมี อาจารย์ หรือผู้ช่วย ผู้ช่วยตรีวิทย์ เป็นอาจารย์ทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจและประเมินข้อสอบ และแบบวัดความพึงพอใจ

ซึ่งเรียนมาแต่ขอคุณ.อ.บุณย ราชภัฏเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายบุรินทร์ พินมละ และขอคุณพระคุณ.ก.โลก่างสูง ผ.โอสถนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเลข อ.สมชายข้อมูลเพิ่ม.ถึง กรุณาติดต่อ บัณฑิต โทรศัพท์ 089-894-6112

ภาคผนวก ค

- หลักสูตรท่องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
- แบบประเมินหลักสูตรท่องถิ่น เรื่อง “ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”
- แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรท่องถิ่น เรื่อง “ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”
- แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน
- แบบประเมินข้อสอบ หลักสูตรท่องถิ่น เรื่องทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท่องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ศ43102 ทศนศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2

40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยกิต

ศึกษาความหมาย ขอบข่ายของศิลปะและทัศนศิลป์ เพื่อเชื่อมโยงมาสู่การเรียนรู้ธรรมชาติและชีวิต ศึกษาเรื่องทัศนธาตุ และฝึกปฏิบัติห ลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ และทัศนธาตุให้เกิดเอกภาพ ดุลยภาพ จุดเด่น ความกลมกลืน และความขัดแย้ง อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ศึกษาทัศนศิลป์ไทยที่มีความงดงามอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ การเรียนรู้และการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ไทยจะนำไปสู่ความชื่นชม เห็นคุณค่า และเกิดการอนุรักษ์ นำศิลปะไปบูรณาการกับวิถีชีวิตในชุมชน ออกแบบลวดลายไทยโดยใช้หลักความเป็นเอกภาพและดุลยภาพ เห็นคุณค่างานศิลปะ ทัศนศิลป์ จิตรกรรม สถาปัตยกรรม อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันมีความเป็นมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

โดยใช้กระบวนการ การสืบค้นข้อมูล การสังเกต การวิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมายในรูปแบบต่างๆ บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์และเทคนิคของศิลปินในการแสดงทางทัศนศิลป์ เรียนรู้และสร้างสรรค์งานทางทัศนศิลป์ ออกแบบลวดลายไทยโดยใช้หลักเอกภาพและดุลยภาพ

เพื่อให้มีความรู้และเกี่ยวกับทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมาย สามารถใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์และกระบวนการในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ สามารถออกแบบลวดลายไทยโดยใช้หลักความเป็นเอกภาพและดุลยภาพ

รหัสตัวชี้วัด

ศ 1.1 ม.4-6/2

ศ 1.1 ม.4-6/6

ศ 1.2 ม.4-6/3

รวมทั้งหมด 3

ตัวชี้วัด

ตารางวิเคราะห์สาระการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ
ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระแกนกลาง	สาระท้องถิ่น
ม.5	ศ 1.1.2 บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์	ศัพท์ทางทัศนศิลป์	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนศิลป์
ม.5	ศ 1.1.6 ออกแบบงานทัศนศิลป์ได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่	การออกแบบงานทัศนศิลป์	การเขียนลายไทยจากจิตรกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์กับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระแกนกลาง	สาระท้องถิ่น
	ศ 1.2.3 อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ในสังคม	อิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์	การเปรียบเทียบอิทธิพลของศิลปะตะวันออกที่มีผลต่องานศิลปกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

หน่วยการเรียนรู้

เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ช่วงชั้นที่ 3
จำนวน 20 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา
1	เพลินพิพัฒน์ทัศนศิลป์	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนศิลป์ - ความหมายของศิลปกรรมไทย - ประเภทและคุณค่าของศิลปกรรมไทย - ศิลปกรรมไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร - ความหมายของทัศนศิลป์ - แขนงต่างๆ ของทัศนศิลป์	3
2	งามวิไลสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร - ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม - พระวิหารพระพุทธไสยาสน์ - อิทธิพลของศิลปะตะวันตกที่มีผลต่อสถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร	4
3	เจิดจรัสปฏิมาฯ	ปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร - งานปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร - อิทธิพลของศิลปะตะวันตกที่มีผลต่อปฏิมากรรมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร	4

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา
4	จำเริญตาจิตรกรรม	จิตรกรรมในวัดพระเชตุพน วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร - งานจิตรกรรมฝาผนังในวัด พระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร	9

แผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2554

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เพลินพิพัฒนาทัศนศิลป์

จำนวน 3 ชั่วโมง

ครูผู้สอน นายบูรินทร์ พิมมงละ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

ศ 1.1.2 บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์

จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ด้านความรู้

1. บอกความหมายและประเภทของศิลปกรรมไทยได้
2. ระบุศิลปกรรมไทยในพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้

ด้านทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด

1. วิเคราะห์การนำศิลปกรรมไทยมาผสมผสานเป็นงานทัศนศิลป์ได้
2. เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปกรรมในพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ราชวรมหาวิหารตามที่กำหนดได้

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ความรับผิดชอบ
2. ความซื่อสัตย์
3. ความตรงต่อเวลา
4. เห็นคุณค่าของศิลปกรรมในพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

สาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด)

พระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เป็นแหล่งรวมศิลปะวัฒนธรรมแขนงต่างๆ จนเป็นมรดกทางภูมิปัญญาไทย ที่แสดงถึงความประณีต สัญลักษณ์ทางความคิดและความเชื่อของคนไทย ทัศนศิลป์เป็นศิลปะที่ตอบสนองประสาทสัมผัสทางตาและการรับรู้ได้ด้วยการเห็นโดยอาศัยกระบวนการที่เกิดจากความรู้สึก การเลือกสรรและการรับรู้ รูปแบบทางทัศนศิลป์มีหลายประเภท หลายลักษณะและหลายเทคนิค โดยแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์และเทคนิควิธีการ

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของศิลปกรรมไทย
2. ประเภทและคุณค่าของศิลปกรรมไทย
3. ศิลปกรรมไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
4. ความหมายของทัศนศิลป์
5. แขนงต่างๆ ของทัศนศิลป์

กิจกรรมการเรียนรู้

1. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ศิลปะ พระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
2. นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “ศิลปกรรมไทย” แล้วร่วมกันสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับความหมาย ประเภท และคุณค่าของงานศิลปกรรมของไทย
3. ครูอธิบายถึงจุดมุ่งหมายของสร้างสรรคงาน ศิลปกรรมของไทยว่าเกิดจากความจำเป็นในการดำรงชีพ สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ยมประเพณีและความเชื่อทางศาสนา โดยให้นักเรียนยกตัวอย่างงานศิลปกรรมไทยตามความมุ่งหมาย
4. นักเรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 6 กลุ่ม ส่งตัวแทนออกมารับภาพศิลปกรรมไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เพื่อทำกิจกรรมดังนี้
 - กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 6 ภาพการประดับกระจก
 - กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 5 ภาพตุ๊กตาถ้วยชาม
 - กลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 4 ภาพพระพุทธรูป
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกัน วิเคราะห์ ภาพเหล่านี้เป็น ศิลปกรรม ที่มีคุณค่า ด้านใดและสะท้อนถึงภูมิปัญญาไทยอย่างไร
6. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงาน ครูติชมการนำเสนอผลงานและสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการทำกิจกรรม
7. นักเรียนศึกษาใบความรู้ ที่ 2 เรื่อง “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ ทัศนศิลป์” ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายและแขนงต่างๆ ของทัศนศิลป์ จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญ
8. ครูฉาย PowerPoint เกี่ยวกับทัศนศิลป์ พระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเกี่ยวกับศิลปะแขนงต่างๆ ในพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
9. นักเรียนทำแบบฝึกหัดเรื่อง ศิลปกรรมไทยในพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

10. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงศิลปกรรมไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ราชวรมหาวิหาร

สื่อการเรียนรู้

1. วิดีทัศน์เรื่อง ศิลปกรรมไทย และทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ราชวรมหาวิหาร

2. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “ศิลปกรรมไทย”

3. PowerPoint ภาพสถาปัตยกรรม ปฏิมากรรม และจิตรกรรมในวัดพระเชตุพน

วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

4. ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนศิลป์”

5. แบบฝึกหัด เรื่อง “ศิลปกรรมไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์นำทาง	K	P	A	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ 1. บอกความหมายและประเภทของศิลปกรรมไทยได้	✓			- จากการตอบคำถาม	- แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้	- ผ่านเกณฑ์ ระดับ คุณภาพดี
2. ระบุศิลปกรรมไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้	✓			- จากการตอบคำถาม	- แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้	- ผ่านเกณฑ์ ระดับ คุณภาพดี
ด้านทักษะ/กระบวนการ/ กระบวนการคิด 1. วิเคราะห์การนำศิลปหัตถกรรมไทยมาผสมผสานเป็นงานทัศนศิลป์ได้		✓		- ตรวจแบบฝึกหัด	- แบบฝึกหัด	- ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70
2. เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารตามที่กำหนดได้		✓		- ตรวจแบบฝึกหัด	- แบบฝึกหัด	- ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1. ความรับผิดชอบ			✓	- ประเมิน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์	- แบบประเมิน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์	- ผ่าน เกณฑ์ ร้อยละ 70
2. ความซื่อสัตย์			✓	- สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้	- แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้	- ผ่าน เกณฑ์ ระดับ คุณภาพดี
3. ความตรงต่อเวลา			✓	- สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้	- แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้	- ผ่าน เกณฑ์ ระดับ คุณภาพดี
4. เห็นคุณค่าของศิลปกรรมในวัด พระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร			✓	- สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้	- แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้	- ผ่าน เกณฑ์ ระดับ คุณภาพดี

ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “ศิลปกรรมไทย”

ชื่อ-สกุล..... เลขที่..... ชั้นม.5/.....

1. ความหมายของศิลปกรรมไทย

หัตถกรรมไทย หมายถึงสิ่งที่สร้างขึ้นด้วยฝีมือ มนุษย์ หรือกระบวนการผลิตสิ่งของ ด้วยมือ ที่ใช้แรงงานฝีมือเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต วัตถุประสงค์เพื่อการใช้ประโยชน์โดยเฉพาะ มนุษย์ได้คิดประดิษฐ์เครื่องมือ เครื่องใช้ขึ้นมาเพื่อสนองความจำเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยอาศัยแรงงานจากมือของตน ดัดแปลงวัตถุดิบที่มีอยู่ในธรรมชาติใกล้ตัว เพื่อให้ มีรูปร่างประโยชน์ใช้สอยได้เหมาะสม จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างงานหัตถกรรม งานหัตถกรรม เป็นศูนย์รวมของสหวิทยาการศาสตร์ต่างๆ ที่มีคุณค่าทางศิลปะ วิทยาศาสตร์ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติสืบทอดเป็นมรดกของคนในชาติไทย

2. ประเภทของงานศิลปกรรมไทย

1. **เครื่องปั้นดินเผา** ได้แก่ การปั้นหม้อ โอ่ง อ่าง กระถาง ชาม โถ
2. **การแกะสลัก** ได้แก่ การแกะสลักบนไม้ กระดุก งาช้าง ตลอดจนการแกะสลักของอ่อน เช่น มันทศ มะละกอ พักทอง สบู่ เป็นต้น
3. **การทอผ้าไทย** เป็นงานที่ทำกันเป็นลักษณะเฉพาะของศิลปะพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น เช่น ผ้ายก ผ้าทอทองแดง เงินแดง ผ้าไหม ผ้าแพร ผ้าทอฝ้ายต่างๆ
4. **เครื่องจักสาน** ไทยมีความสามารถในการจักสานมาตั้งแต่สมัยโบราณ สิ่งประดิษฐ์ในทางจักสานนี้ มีความเป็นมาคู่เคียงกับสิ่งประดิษฐ์ในทางอื่น เช่น เครื่องปั้นดินเผาและสิ่งถักทอ
5. **การทำเครื่องกระดาษ** ได้แก่ การทำกระดาษสาในภาคเหนือ กระดาษข่อยใน ภาคกลาง การทำธง ทำร่ม ทำวาว ทำหัวโขน การทำหน้ากากต่างๆ เป็นต้น
6. **การทำเครื่องเงิน** เป็นงานรักประเภทหนึ่ง ดังนั้นลักษณะเครื่องเงินจึงเป็นสีดำ จะทำการแตงลวดลายทองคำเปลว เงิน เปลวมุกสี หรือเปลือกไข เครื่องเงินเป็นทั้งเครื่องใช้และเครื่องประดับ ตลอดจนเป็นของขวัญที่ระลึก เช่น ทำเป็นขันน้ำ กรอบรูป แจกัน เป็นต้น
7. **ปิดทองล่องชาด** การปิดทองบนพื้นลายสลักไม้ มักจะลงพื้นด้วยการทาสรง รง คือ ยางไม้ชนิดหนึ่งที่มีสีเหลืองสด เมื่อละลายน้ำ แล้วจึงใช้กรองพื้นทาบางๆทิ้งไว้ให้แห้ง เมื่อแห้งแล้วทาทับอีก 2-3 ครั้ง จนรักปิดบังลายไม้สนิทดีแล้ว จึงใช้รักเช็ดทาเพื่อปิดทอง ส่วนมากจะไม่ปล่อยให้พื้นลายไว้จึงใช้สีแดงทาในช่องพื้น ระหว่างตัวลายให้ทองสดใสนั้น จึงเรียกว่า “ล่องชาด”
8. **ปิดทองพระพุทธรูป** การปิดทองพระพุทธรูปนั้น มักจะลงรักสมุกทับเนื้อโลหะเพื่อทำให้เรียบเกลี้ยงเงาแล้วขลิบด้วยรักน้ำเกลี้ยงอีกชั้นหนึ่ง จากนั้นจึงทารักเช็ดแล้วปิดทอง การปิดทองนั้น

ต้องอาศัยความชำนาญมากเนื่องจากการทาร์กนั้นต้องแห้งพอดี คือไม่มากเกินไป เพราะถ้ามากเกินไป จะทำให้แผ่นทองย่น ไม่เรียบ หรือทองจะจม ลงไปในเนื้อรัก ถ้าทาร์กเซ็ดน้อยไป ทองจะไม่ติดองค์ พระพุทธรูป เป็นต้น

9. การประดับกระจก ส่วนมากจะเป็นการตกแต่งอาคารสถานที่หรือเครื่องประดับผนัง อาคาร หน้าบัน ตลอดจนตู้ เตียง สังกะสี ธรรมมาสน์ วิธีประดับกระจกโดยใช้รักรองพื้นลงบั้งของนั้นๆ แล้วลงรักสมุกพอสมควร จากนั้นจึงทาร์กที่เคียวจนเหนียวดีประดับลงตามลวดลายขึ้นกระจก เหล่านี้จะต้องติดให้เข้าเหลี่ยมเรียงกันตามเนื้อที่ อาจสลัปลีให้เกิดความงามในลักษณะการเรียงประดับ

10. งานดอกไม้ใบตอง งานที่แสดงวัฒนธรรมของไทยอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ งานประดิษฐ์ดอกไม้และเย็บใบตองเป็นรูปต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นงานของไทย โดยเฉพาะ กรรมวิธีของไทยนับได้ว่าเป็นวิธีหนึ่งใครซึ่งไม่ซ้ำแบบใคร ในสมัยโบราณสตรีจะต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน เมื่อมีเวลาอยู่กับบ้านจึงสามารถประดิษฐ์สิ่งของและฝึกหัดฝีมือตนเอง เราจึงได้มีโอกาสพบเห็นฝีมือซึ่งยังคงอยู่เป็นมรดกตกทอดมา

11. หนังสติ๊ก หนังสติ๊กเป็นมรดกพื้นบ้านของชาวบักเซ่ใต้ที่ไม่ได้ใช้ตัวละครจริงออกมา ร้องรำทำเพลงเพื่อสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ชมดังมรดกแขนงอื่น หากแต่เราได้ใช้ศิลปะการการเล่นเงาและเชิดรูปตัวละครต่างๆ จากทางเบื้องหลังของโรง โดยอาศัยแสงไฟส่องให้ปรากฏเงาเคลื่อนไหวบนจอภาพ

3. คุณค่าของศิลปกรรมไทย

1. **ด้านประโยชน์ใช้สอย** สร้างขึ้นบนพื้นฐานการดำรงชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการเพื่ออำนวยความสะดวกสบายทางกายภาพหรือเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิต

2. **ด้านความเชื่อและค่านิยม** งานศิลปกรรมแต่เดิมนั้นผู้สร้างและผู้ใช้เป็นคนเดียวกัน คือ สร้างขึ้นมาเพื่อใช้งานเอง การที่ผู้สร้างจะมีค่านิยมและความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อย่างไรก็ตามจะถ่ายทอดสู่งานที่ตนสร้างด้วยความรู้สึกนึกคิดของตน โดยมีแบบแผนของกลุ่มวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่เป็นตัวหล่อหลอม งานศิลปกรรมจึงสะท้อนความเชื่อ ค่านิยมของผู้สร้าง

3. **คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี** เนื่องจากงานศิลปกรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างมีจุดประสงค์ และเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาแต่ในอดีตได้เป็นอย่างดีในฐานะข้อมูลหลักฐานที่เป็นรูปธรรมทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

4. **คุณค่าทางด้านความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมวัฒนธรรม** งานศิลปกรรม เกิดขึ้นภายใต้ความแตกต่างทางสภาพแวดล้อม ฐานทรัพยากร ประเพณี คติความเชื่อ ที่หล่อหลอมเกิดเป็นแบบแผนวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม

5. **คุณค่าทางด้านความงาม** การสร้างงาน ศิลปกรรม ย่อมประกอบขึ้นด้วยความต้องการทางประโยชน์ใช้สอย แต่ผู้สร้างก็ได้พิจารณารูปทรงที่เหมาะสมและความงามที่น่าใช้สอยประกอบไปด้วยโดยได้แสดงออกผ่านทางรูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย วัสดุและมีมืออันวิจิตร ประณีต

6. **คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ** ด้วยการผลิตสินค้าและของที่ระลึกจากการท่องเที่ยวเป็นตัวสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น จนถึงการสร้างรายได้โดยการส่งออกต่างประเทศ

ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนศิลป์”

ชื่อ-สกุล..... เลขที่ ชั้นม.5/.....

ทัศนศิลป์จัดเป็นงานศิลปะแขนงหนึ่งที่มีพื้นฐานในการแสดงออกอยู่ 3 ประการ คือ

1. **การเห็น** ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับ ขนาด รูปทรง ผิว สี สัน ชนิด ประเภท ฯลฯ ของ คน สัตว์ สิ่งของต่างๆ รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว

2. **ความรู้ความเข้าใจ** ได้แก่ การรับรู้ในด้านเรื่องราว เนื้อหาสาระ เช่น ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ภาษา ประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรม และ

3. **การแสดงออก** คือ ลักษณะการถ่ายทอดความสามารถและความรู้สึกที่อยู่ภายในให้ปรากฏออกมา

สรุปได้ว่า ทัศนศิลป์ หมายถึง ผลงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของ มนุษย์ที่สามารถรับรู้ถึงความงามและเรื่องราวได้ด้วยสายตา เป็นแขนงหนึ่งของงานศิลปะ ได้แก่ การวาดภาพ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และภาพพิมพ์

ประเภทของงานทัศนศิลป์

1. **วาดเส้น (Drawing)** คือ ภาพที่เกิดจากการขีด ขีด ลาก บนแผ่นระนาบด้วยวัสดุที่ทำให้เกิดเป็นรอย ซึ่งอาจจะเป็นดินสอดำ ดินสอสี ปากกา สีชอล์ก และถ่าน

2. **จิตรกรรม (Painting)** ผลงานทางการขีดเขียน ระบายด้วยสี ด้วยวิธีการต่าง ๆ กันมีลักษณะเป็น 2 มิติ คือ กว้างและยาว สำหรับมิติที่สาม คือ ความลึกนั้นอยู่ที่ความรู้สึก ของผู้ดู ผู้พบเห็นจากการใช้สีให้มีน้ำหนักที่ต่างกันหรือเขียนภาพโดยใช้หลักของภาพ Perspective

3. **ประติมากรรม (Sculpture)** หมายถึง การสร้างสรรค์รูปทรงที่มองเห็น มีลักษณะเป็น 3 มิติ คือ ความกว้าง ความยาว ความหนาหรือความสูง ประติมากรรมอาจทำด้วยวัสดุที่เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ รวมทั้งการปั้น แกะสลัก ทูบ ตี เคาะ เชื่อม และหล่อ ดังนั้นงาน ประติมากรรม จึงสร้างขึ้นจากวัสดุที่เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้

4. **สถาปัตยกรรม (Architecture)** มีลักษณะคล้ายกับงาน ประติมากรรม คือ มีลักษณะเป็น 3 มิติ แต่จะแตกต่างกันที่ประโยชน์ใช้สอย สถาปัตยกรรมนั้นสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรืออื่นๆ ตามความต้องการของร่างกาย คำนึงถึงความสะดวกสบายมากกว่าความงาม สถาปัตยกรรมจึงต้องมีความแข็งแรง ทนทานป้องกันอันตรายจากสิ่งต่างๆ ให้กับมนุษย์ได้ดังนั้นสถาปัตยกรรมจึงต้องอาศัยความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ด้วย

5. **ภาพพิมพ์ (Graphic art)** คือ ผลงานทัศนศิลป์ที่ต้องสร้างแบบหรือแม่พิมพ์แล้วนำแม่พิมพ์นั้นมาทาด้วยหมึกหรือสี แล้วกดแม่พิมพ์ลงบนแผ่นระนาบ ภาพที่ได้จะเป็นภาพที่สลับกัน คือ ซ้ายเป็นขวา และขวาจะเป็นซ้าย ซึ่งภาพที่เกิดจากกระบวนการนี้จะเรียกว่า “ภาพพิมพ์”

6. **สื่อผสม (Mixed Media)** หมายถึงงานทัศนศิลป์ที่นำเอาสื่อหลายชนิดมารวมกัน เช่น การระบายสีลงบนแผ่นกระดาษแล้วอาจจะนำเอาวัสดุที่เป็น 3 มิติ มาประกอบเข้าไปในภาพนั้นด้วย นอกจากนี้ อาจมีการใช้เสียง แสง กลิ่น หรือการเคลื่อนไหวมาประกอบกับงานด้วยก็ได้

คุณค่าของงานทัศนศิลป์

คุณค่าของงานทัศนศิลป์นั้น หมายถึง การที่ผู้ดู ผู้ใช้ ได้สัมผัสกับความงามนั้นๆ แล้วเกิดความซาบซึ้งในลักษณะเฉพาะหรือส่วนประกอบต่างๆ ที่นำมารวมกัน จนเกิดเป็นผลงานขึ้นมา งานทัศนศิลป์มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์เราเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งประการหลังนี้นับว่ามีความสำคัญมากอย่างหนึ่งซึ่งช่วยในการขัดเกลา มนุษย์ให้ปฏิบัติหรือคิดในสิ่งที่ดีงาม คุณค่าของงานทัศนศิลป์ มีดังนี้

1. **คุณค่าของวัสดุ** เป็นคุณค่าที่เกิดจากความชอบหรือไม่ชอบในวัสดุที่นำมาสร้างงาน อาจจะเป็นวัสดุที่ หายาก มีความแปลก มีสีสันสวยงาม ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกหรือเกิดทัศนคติ อย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้วัสดุนั้นมีคุณค่าขึ้นมา
2. **คุณค่าทางความงาม** ความงามเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้ดูเกิดความประทับใจ ความเข้าใจ และความพอใจ สร้างให้เกิดความสุนทรีย์
3. **คุณค่าทางประวัติศาสตร์** บางครั้งเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จะถูกบันทึกหรือปรากฏ อยู่ในงานทัศนศิลป์หรืองานศิลปะ ซึ่งนักประวัติศาสตร์สามารถศึกษาความเป็นมาของเหตุการณ์หรือ เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้หรือผลงานนั้นจะทำให้ผู้ดูทราบวิถีทางการดำเนินชีวิต ดังนั้นงานทัศน ศิลป์ หรืองานศิลปะจึงไม่ได้เป็นเพียงภาพหรือรูปปั้นที่มีไว้สำหรับตกแต่งเพียงอย่างเดียวแต่ยังบอกเล่า เรื่องราวต่างๆ ได้เป็นอย่างดี
4. **คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม** ลักษณะของงานทัศนศิลป์บางอย่างจะทำให้ทราบถึง เอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ที่มีแบบอย่างเป็นของตนเอง ซึ่งแต่ละชาติแต่ละ ท้องถิ่นจะไม่เหมือนกัน ลักษณะทางวัฒนธรรมนี้จะมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานด้านอื่นๆ ด้วย
5. **คุณค่าทางด้านวิธีการ** เทคนิควิธีการประดิษฐ์หรือสร้างสรรค์ จะช่วยให้งานมีคุณค่า มากขึ้นหรือน้อยลงก็ได้ เช่น งานที่สร้างสรรค์ ขึ้นด้วยมือจะให้คุณค่ามากกว่างานที่ สร้างขึ้นจาก เครื่องจักร เป็นต้น

แบบฝึกหัด เรื่อง “ศิลปกรรมไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราช
วรมหาวิหาร”

ชื่อ-สกุล..... เลขที่ ชั้นม.5/.....

1. จากภาพจัดเป็นศิลปกรรมไทยประเภทใด และมีลักษณะเป็นอย่างไร

.....
.....

2. จากภาพแสดงถึงการผสมผสานศิลปกรรมไทยเป็นงานทัศนศิลป์แขนงใด และแสดงถึง
ภูมิปัญญาอย่างไร

.....
.....
.....
.....

แผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2554

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง งามรปิลสถาปัตยกรรม

จำนวน 4 ชั่วโมง

ครูผู้สอน นายบุรินทร์ พิมมงละ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์กับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัด

ศ 1.2.3 อธิบายเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ในสังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ด้านความรู้

1. อธิบายลักษณะของสถาปัตยกรรมไทยได้
2. บอกประเภทของสถาปัตยกรรมไทยได้
3. ระบุสถาปัตยกรรมที่ปรากฏในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้

ด้านทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด

1. วิเคราะห์ความแตกต่างของสถาปัตยกรรมไทยและสถาปัตยกรรมของต่างชาติได้
2. อธิบายการรับวัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามาในงานสถาปัตยกรรมของประเทศไทยได้
3. เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของสถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพน

วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มุ่งมั่นในการทำงาน
2. รักความเป็นไทย
3. เห็นคุณค่าของสถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

สาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด)

สถาปัตยกรรมมีลักษณะเป็น 3 มิติ ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรืออื่นๆ โดยคำนึงถึงความสะดวกสบายมากกว่าความงาม สถาปัตยกรรมจึงต้องมีความแข็งแรง ทนทานป้องกันอันตรายจากสิ่งต่างๆ

สาระการเรียนรู้

1. ลักษณะของสถาปัตยกรรมไทย
2. อิทธิพลที่ทำให้เกิดสถาปัตยกรรมไทย
3. ประเภทของสถาปัตยกรรมไทย
4. สถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูฉาย PowerPoint ภาพสถาปัตยกรรมที่มีชื่อเสียงของไทยและของต่างชาติ แล้วให้นักเรียนช่วยกันตอบว่าสถาปัตยกรรมเหล่านี้มีชื่อว่าอะไร และอยู่สถานที่ใด จากนั้นเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียน

2. นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่อง “สถาปัตยกรรมไทย” ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาเป็นรายบุคคล จากนั้นร่วมกันสรุปสาระสำคัญ

3. นักเรียนดูวีดิทัศน์ เรื่อง “สถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ” แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ช่วยกันรวบรวมสถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารลงในใบงานที่ 1 เรื่อง “สถาปัตยกรรมที่ปรากฏในพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกสถาปัตยกรรมที่รวบรวมไว้ในใบงานที่ 1 มา 2 อย่าง แล้วปฏิบัติกิจกรรมลงในใบงานที่ 2 เรื่อง “สถาปัตยกรรมที่ชื่นชอบ” โดยมีรายละเอียดกิจกรรมดังนี้

5.1 เลือกสถาปัตยกรรมที่เป็นของไทยมา 1 อย่าง และเลือกสถาปัตยกรรมที่รับอิทธิพลมาจากต่างชาติ มา 1 อย่าง

5.2 ตีภาพสถาปัตยกรรมที่เลือกไว้ แล้วเขียนเหตุผลที่ชอบ พร้อมทั้งคุณค่าของสถาปัตยกรรมที่เลือก

6. นักเรียนทำแบบฝึกหัด เรื่อง “สถาปัตยกรรม”

7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงสถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ราชวรมหาวิหาร

สื่อการเรียนรู้

1. PowerPoint ภาพสถาปัตยกรรมที่มีชื่อเสียงของไทยและของต่างชาติ
2. วีดิทัศน์ เรื่อง “สถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”
3. ใบงานที่ 1 เรื่อง “สถาปัตยกรรมที่ปรากฏในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”
4. ใบงานที่ 2 เรื่อง “สถาปัตยกรรมที่ชื่นชอบ”
5. แบบฝึกหัด เรื่อง “สถาปัตยกรรมไทย”

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์นำทาง	K	P	A	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ 1. อธิบายลักษณะของสถาปัตยกรรมไทยได้	✓			- จากการตอบคำถาม	- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ระดับคุณภาพดี
2. บอกประเภทของสถาปัตยกรรมไทยได้	✓			- จากการตอบคำถาม	- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ระดับคุณภาพดี
3. ระบุสถาปัตยกรรมที่ปรากฏในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารได้	✓			- ตรวจใบงานที่ 1	- ใบงานที่ 1	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
ด้านทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด 1. วิเคราะห์ความแตกต่างของสถาปัตยกรรมไทยและสถาปัตยกรรมของต่างชาติได้		✓		- ตรวจแบบฝึกหัด	- แบบฝึกหัด	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
2. อธิบายการรับวัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามาในงานสถาปัตยกรรมของประเทศไทยได้		✓		- ตรวจแบบฝึกหัด	- แบบฝึกหัด	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของสถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้		✓		- ตรวจใบงานที่ 2	- ใบงานที่ 2	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1. มุ่งมั่นในการทำงาน			✓	- ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
2. รักความเป็นไทย			✓	- สังเกตพฤติกรรมการเรียน	- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ระดับคุณภาพดี
3. เห็นคุณค่าของสถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร			✓	- สังเกตพฤติกรรมการเรียน	- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ระดับคุณภาพดี

ใบความรู้ เรื่อง “สถาปัตยกรรม”

ชื่อ-สกุล..... เลขที่ ชั้นม.5/.....

สถาปัตยกรรมไทย หมายถึงศิลปะการก่อสร้างของไทย อันได้แก่ อาคาร บ้านเรือน โบสถ์ วิหาร วัง สถูป และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ มีลักษณะแตกต่างกันไปตาม ภูมิศาสตร์ และคตินิยม บรรพบุรุษไทยได้พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบสถาปัตยกรรมอันเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ สภาพประเทศ โดยเพิ่มเติมใส่เอกลักษณ์ความเป็นไทยเข้าไป อิทธิพลที่ทำให้เกิดลักษณะของสถาปัตยกรรมไทยที่เป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกับสถาปัตยกรรมชาติอื่นนั้น มีอยู่หลายประการ ดังนี้

1. **อิทธิพลทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม** เช่น การสร้างวัด โบสถ์ วิหารศาลา หอระฆัง สถูป เจดีย์ พระปรางค์ ชุ่มประตูกำแพงวัด เป็นต้น
2. **อิทธิพลทางด้านภูมิศาสตร์และดินฟ้าอากาศ** เช่น ทำให้รูปทรงของสถาปัตยกรรมต้องเอื้อต่อสภาพภูมิศาสตร์และดินฟ้าอากาศ คือ ใต้ถุนสูงกันน้ำท่วม มีชายคากันฝน เป็นต้น
3. **อิทธิพลของวัสดุการก่อสร้าง** เช่น ในอดีตเมืองไทยมีไม้มาก จึงนิยมใช้ไม้ก่อสร้าง เพราะหาง่าย ปลุกง่าย ทนทาน ประหยัด เป็นต้น

ลักษณะของสถาปัตยกรรมไทย

1. **มีโครงสร้างอย่างง่าย ๆ และเปิดเผย** อาคารไทยจะไม่มีห้องที่ซับซ้อน โครงสร้างประกอบด้วยพื้น ฝาผนังและหลังคา ซึ่งพื้นมักจะยกสูงเพื่อกันน้ำท่วม
2. **หลังคาทรงสูงมีกันสาดยื่นออกมา** หลังคาอาคารไทยจะเป็นทรงสูงสามเหลี่ยมด้านเท่าเสมอ เพราะเมืองไทยเป็นเมืองร้อน ฝนตกชุกดังนั้นการมีหลังคาสูงชันจึงทำให้น้ำฝนไหลลงได้อย่างสะดวก ส่วนกันสาดที่ยื่นออกมาเพื่อช่วยคลุมอาคารให้พ้นจากละอองฝนและช่วยระบายความร้อน
3. **หลังคามีลักษณะซ้อนกันหลายชั้น** เพราะถื่อว่าหลังคาเป็นส่วนตกแต่งที่สำคัญของอาคาร เป็นการเพิ่มความงามในการจัด ทำให้เกิดจังหวะนอกจากนั้นคนไทยยังถือคติว่า อยู่ภายใต้หลังคาหลาย ๆ ชั้นเปรียบเสมือนร่มฉัตรอันเป็นสิริมงคล
4. **มีประตูหน้าต่างน้อย เล็ก และแคบ** อาคารไทยส่วนใหญ่จะมีประตูหน้าต่างเล็กและแคบเพราะประเทศไทยเป็นเมืองร้อนแสงแดดจัด
5. **นิยมสร้างอาคารชั้นเดียว** เพราะมีเนื้อที่เหลือมาก ส่วนใหญ่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าและทำให้เกิดความงามด้วยการย่อมุมออกไปทางด้านหน้าและด้านหลัง

ประเภทของสถาปัตยกรรมไทย

1. ปราสาท

ปราสาท หมายถึง เรือนที่มียอด ปราสาทของไทยแต่โบราณไม่ปรากฏรูปร่างให้เห็นว่าเป็นอย่างไร จากบันทึกเรื่องราวต่างๆ พบว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยามีปราสาทปิดทองของพระเจ้าปราสาททอง และที่ปรากฏชัดเจนนคือ บรรดาปราสาทในสมัยรัตนโกสินทร์ ในระยะแรกสร้างกรุงเทพมหานคร โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงเลียนแบบอย่างปราสาทในสมัยอยุธยาสร้าง เช่น พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เป็นต้น

2. เจดีย์

เจดีย์ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อให้ระลึกถึงทางธรรมหรือระลึกถึงพระพุทธเจ้านั่นเอง เจดีย์ของไทยในปัจจุบันมี 3 แบบคือ

1. **เจดีย์ทรงกลม** มีปล้องกลมๆ ซ้อนกันหลายชั้น เรียกว่า ชั้นฐาน ต่อขึ้นไปเป็นเจดีย์ทรงระฆัง เพราะมีรูปเหมือนระฆังเหนือขึ้นไปเป็นพระแท่นหรือบัลลังก์ ต่อจากนั้นเป็นยอดซึ่งแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นปล้องๆ เรียกว่า ปล้องไฉน สูงขึ้นไปเรียกว่า ปลียอด ตอนปลายเป็นตุ่มกลมๆ เรียกว่า หยาดน้ำค้าง

2. **เจดีย์ทรงเหลี่ยม** บ้างมี 6 เหลี่ยม บ้างมี 8 เหลี่ยม เจดีย์เหล่านี้ส่วนมากสร้างด้วยอิฐ โบกปูนภายนอกแต่เจดีย์ที่สำคัญหลายองค์ในภาคเหนือมีการหุ้มด้วยแผ่นทองแดงหรือทองเหลือง แล้วจะลงรักปิดทองอีกทีหนึ่ง เช่น เจดีย์พระธาตุคอกยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

3. **เจดีย์ทรงย่อมุม** คำว่า “ย่อมุม” หมายถึง ทำให้แต่ละมุมของเจดีย์นั้นเกิดมุมเล็กๆ ขึ้นอีก นับรวมกันทั้ง 8 มุม เป็น 12 กໍมี 20 กໍมี เช่น เจดีย์ในวัดพระเชตุพนฯ กรุงเทพมหานคร เจดีย์ทรงย่อมุมเหล่านี้ประดิษฐ์ลายตอนยอดอย่างสวยงาม บางองค์จะประดับด้วยก ระเบียงเคลือบสลับสี ส่วนยอดของเจดีย์ย่อมุมนั้น ตอนที่เป็ปล้องไฉนจะเปลี่ยนเป็นบัวกลุ่ม

3. ปราสาท

ปราสาทหรือที่เรียกว่า พระปราสาท เดิมไม่ใช่ของพระพุทธศาสนา แต่ถือว่าเป็นเจดีย์อย่างหนึ่ง เดิมมีกำเนิดจากสิ่งก่อสร้างของอินเดียคือ มีชั้นหลังคาซ้อนกันหลายชั้น ชั้นล่างสุดเป็นห้องมีประตู 4 ทิศ สำหรับประดิษฐานรูปศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาพราหมณ์ พระปราสาทที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันคือ พระปราสาทวัดอรุณราชวราราม

4. โบสถ์และวิหาร

โบสถ์และวิหาร เป็นสิ่งก่อสร้างในพระพุทธศาสนา โบสถ์เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่น การอุปสมบท การถวายกฐิน การฟังพระธรรมเทศนา มีลักษณะเฉพาะคือ มีกำแพงแก้วหรือเสมาล้อมรอบ ส่วนวิหารใช้เฉพาะการจำศีลภาวนา ไม่ต้องมีเสมาล้อมรอบ ทั้งโบสถ์และวิหารจะมีพระพุทธรูปเป็นพระประธานองค์อยู่ภายในเสมอ

5. เรือนไทย

เรือนไทย คือบ้านทรงไทย มีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละภาค โดยสอดคล้องกับการดำรงชีวิตของคนไทยสมัยก่อนและแสดงออกถึง ภูมิปัญญาไทย ทั้งนี้องค์ประกอบที่มีผลต่อรูปแบบเรือนไทยมีทั้งเรื่องสภาพแวดล้อม ภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ อาชีพ ฐานะความเป็นอยู่ คติความเชื่อและศาสนาในแต่ละภูมิภาค โดยหลักๆ จะแบ่งเป็น เรือนไทยภาคเหนือ เรือนไทยภาคกลาง เรือนไทยภาคอีสาน เรือนไทยภาคใต้

ลักษณะของเรือนไทย

1. ส่วนใหญ่จะสร้างด้วยไม้หรือวัสดุที่หาได้จากธรรมชาติตามท้องถิ่นนั้นๆ
2. มักสร้างด้วยวิธีประกอบสำเร็จรูปทั้งในเรือนเครื่องสับและเรือนเครื่องผูก สามารถรื้อถอนขนย้ายไปปลูกสร้างที่อื่นได้
3. มีหลังคาทรงสูง ทรงสูงจะทำให้การระบาย น้ำออกจาก หลังคา รวดเร็ว และช่วยลดความเสี่ยงจากการรั่วซึมของหลังคาอีกด้วย เมื่อสังเกตที่ชายหลังคาจะเห็นว่า มี กันสาด ยาวตลอดเพื่อป้องกันแสงแดดจัด ที่ปลายทั้งสองด้านของหลังคาจะมียอดแหลมเรียกว่า “เหงา” เนื่องจากความเชื่อในสมัยก่อนที่ชาวบ้านนิยมนำเขาสัตว์มาแขวน บริเวณเชิงหลังคาเพื่อป้องกันและขับไล่ทูตผีปีศาจและวิญญาณชั่วร้ายไม่ให้เข้ามาในบ้าน
4. มีพื้นที่โล่งใต้เรือนไทยเรียกว่าบริเวณใต้ถุน โดยแต่เดิมบริเวณใต้ถุน บ้านจะถูกปล่อยไว้มิได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่อาจเป็นที่สำหรับเก็บอุปกรณ์การกสิกรรม หรือเป็นที่ทำหัตถกรรมนอกฤดูเก็บเกี่ยว แต่โดยมากมัก จะถูกทิ้งร้างมิได้ใช้ประโยชน์เนื่องจากในฤดูน้ำหลาก น้ำจะท่วมบริเวณใต้ถุนบ้านทำให้ไม่สามารถ ใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้การเลือกบริเวณที่อยู่อาศัย ให้มีน้ำท่วมถึงเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อคนไทยในสมัยโบราณเป็นอย่างมากเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม ทั้งนี้การยกเรือนไทยสูงจากพื้นยังช่วยป้องกันสัตว์ร้ายที่อาจมากับน้ำ เช่น งู หรือ ตะขาบได้อีกด้วย
5. เรือนไทยมีลักษณะเป็นเรือนขยายคือจะมีการขยายโดยสร้างเรือนไทยใหม่ที่อยู่ในบริเวณเรือนเก่า จะเชื่อมต่อโดยใช้ “นอกชาน” เชื่อม เรือนไทยแต่ละเรือนไว้ด้วยกัน ตัวอย่างเช่นเมื่อครอบครัวมีสมาชิกใหม่ก็จะสร้างเรือนใหม่ไว้ใกล้เรือนเก่าของพ่อแม่โดยจะรวมอยู่ในบริเวณเดียวกัน
6. การยึดเรือนไว้ด้วยกันจะไม่ใช้ ตะปู แต่จะใช้เทคนิค การเข้าเดือยไม้ ซึ่งเป็นเทคนิคเฉพาะของเรือนเครื่องสับ

ใบงานที่ 1 เรื่อง “สถาปัตยกรรมที่ปรากฏในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนรวบรวมสถาปัตยกรรมไทยที่ปรากฏในวัดพระเชตุพน
วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

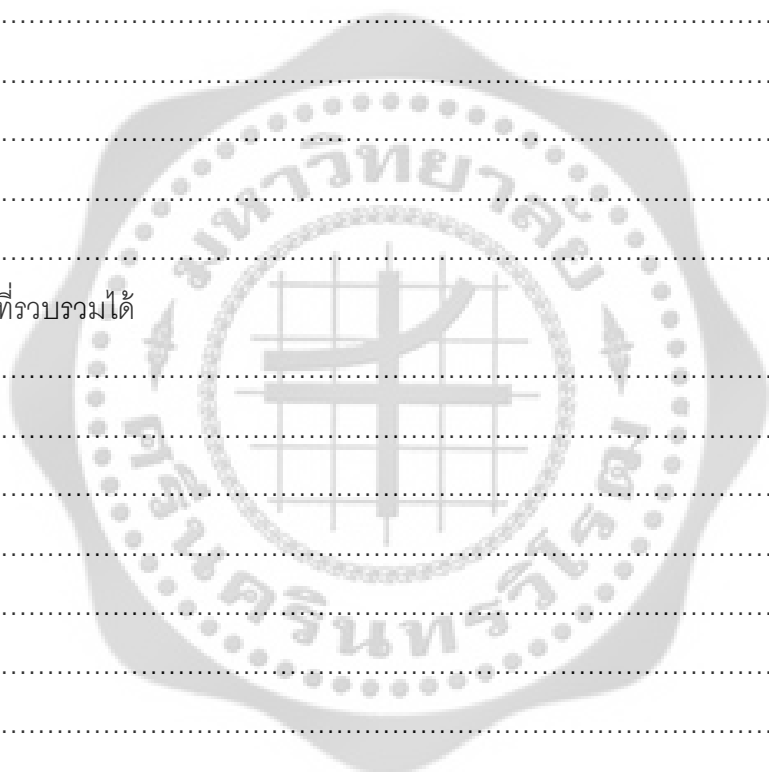
กลุ่มที่

รายชื่อกลุ่ม

.....
.....
.....
.....
.....

สถาปัตยกรรมที่รวบรวมได้

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 2 เรื่อง “สถาปัตยกรรมที่ชื่นชอบ”

ตอนที่ 1 นำภาพสถาปัตยกรรมไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารที่ชื่นชอบมา 1 อย่าง แล้วเขียนอธิบายเหตุผลที่ชอบพร้อมทั้งบอกคุณค่าของสถาปัตยกรรมที่เลือก

ชื่อสถาปัตยกรรม.....

เหตุผลที่ชอบ

.....

.....

.....

.....

คุณค่า

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 นำภาพสถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารที่ได้รับ
อิทธิพลมาจากต่างชาติมา 1 อย่าง แล้วเขียนอธิบายเหตุผลที่ชอบ พร้อมทั้งบอก
คุณค่าของสถาปัตยกรรมที่เลือก

ชื่อสถาปัตยกรรม.....

เหตุผลที่ชอบ

.....
.....
.....
.....

คุณค่า

.....
.....
.....
.....

แบบฝึกหัด เรื่อง “สถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”

ชื่อ-สกุล..... เลขที่ ชั้นม.5/.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. สถาปัตยกรรมมีลักษณะเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. สถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาไทยอย่างไร

.....
.....
.....

3. สถาปัตยกรรมไทยกับสถาปัตยกรรมต่างชาติมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

.....
.....
.....
.....

4. ยกตัวอย่างสถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารที่รับอิทธิพลจากต่างชาติในทางศาสนา

.....
.....

5. สถาปัตยกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารเป็นเครื่องมือในการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทยอย่างไร

.....
.....
.....
.....

แผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2554

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เจตจักรสถาปัตยกรรม

จำนวน 4 ชั่วโมง

ครูผู้สอน นายบุรินทร์ พิมมงละ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์กับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล
ตัวชี้วัด

ศ 1.2.3 อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ในสังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ด้านความรู้

1. บอกความหมายของปฏิมากรรมได้
2. ยกตัวอย่างปฏิมากรรมไทยและปฏิมากรรมของต่างชาติได้
3. ระบุปฏิมากรรมที่ปรากฏในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้

ด้านทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด

1. อธิบายการรับวัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามาในงานปฏิมากรรมของประเทศไทยได้
2. เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของปฏิมากรรมใน วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. อยู่อย่างพอเพียง
3. เห็นคุณค่าของปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

สาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด)

ปฏิมากรรมเป็นการสร้างสรรค์รูปทรงที่มองเห็น มีลักษณะเป็น 3 มิติ คือความกว้าง ความยาว ความหนาหรือความสูง ปฏิมากรรม อาจทำได้ด้วยวัสดุที่เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ รวมทั้งการปั้น แกะสลัก ทูบ ตี เคาะ เชื่อม และหล่อ ดังนั้นงานปฏิมากรรมจึงสร้างขึ้นจากวัสดุที่เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของปฏิมากรรม
2. ปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างปฏิมากรรมที่มีชื่อเสียงของไทยและของต่างชาติ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นว่าปฏิมากรรมเหล่านั้นมีความงามหรือคุณค่าอย่างไร จากนั้นเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียน
2. นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่อง “ปฏิมากรรม” ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาเป็นรายบุคคล จากนั้นร่วมกันสรุปสาระสำคัญ
3. ครูยกตัวอย่างปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารจากที่นักเรียนได้ชมวีดิทัศน์ มาเชื่อมโยงกับความรู้ที่นักเรียนได้ศึกษาเรื่องปฏิมากรรม แล้วร่วมกันสรุปว่าปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารมีลักษณะเป็นอย่างไร
4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ไปศึกษารูปปั้นถาษิตัดตนที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร แล้วช่วยกันทำใบงานที่ 1 เรื่อง “ภูมิปัญญาไทยในงานปฏิมากรรม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม
6. นักเรียนทำใบงานที่ 2 เรื่อง “คุณค่าของปฏิมากรรมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร” เพื่อเขียนอธิบายลักษณะของปฏิมากรรม การรับอิทธิพลของต่างชาติ และคุณค่าของปฏิมากรรม จากนั้นครูสุ่มนักเรียนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์ เรื่อง “ปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”
2. ใบความรู้ เรื่อง “ปฏิมากรรม”
3. ใบงานที่ 1 เรื่อง “ภูมิปัญญาไทยในงานปฏิมากรรมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”
4. ใบงานที่ 2 เรื่อง “คุณค่าของปฏิมากรรมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์นำทาง	K	P	A	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ 1. บอกความหมายของ ปฏิมากรรมได้	✓			- จากการตอบคำถาม	- แบบสังเกต พฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ ระดับคุณภาพดี
2. ยกตัวอย่างปฏิมากรรมไทยและ ปฏิมากรรมของต่างชาติได้	✓			- จากการตอบคำถาม	- แบบสังเกต พฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ ระดับคุณภาพดี
3. ระบุปฏิมากรรมที่ปรากฏในวัด พระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้	✓			- จากการตอบคำถาม	- แบบสังเกต พฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ ระดับคุณภาพดี
ด้านทักษะ/กระบวนการ/ กระบวนการคิด 1. อธิบายการรับวัฒนธรรมของ ต่างชาติที่เข้ามาในงาน ปฏิมากรรมของประเทศไทยได้		✓		- ตรวจใบงาน	- ใบงาน	- ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70
2. เขียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณค่าของปฏิมากรรม ในวัดพระเชตุพน วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้		✓		- ตรวจใบงาน	- ใบงาน	- ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1. ใฝ่เรียนรู้			✓	- ประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์	- แบบประเมิน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์	- ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70
2. อยู่อย่างพอเพียง			✓	- สังเกตพฤติกรรมการเรียน	- แบบสังเกต พฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ ระดับคุณภาพดี
3. เห็นคุณค่าของปฏิมากรรมในวัด พระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร			✓	- สังเกตพฤติกรรมการเรียน	- แบบสังเกต พฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ ระดับคุณภาพดี

ใบความรู้ เรื่อง “ปฏิมากรรม”

ชื่อ-สกุล..... เลขที่ ชั้นม.5/.....

ปฏิมากรรม เป็นงานศิลปะที่แสดงออกด้วยการปั้น แกะสลัก หล่อ และการจัดองค์ประกอบ ความงามอื่นลงบนสื่อต่างๆ เช่น ไม้ หิน โลหะ สัมฤทธิ์ ฯลฯ เพื่อให้เกิดรูปทรง 3 มิติ มีความลึกหรือหนา สามารถสื่อถึงสิ่งต่างๆ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม รวมถึงจิตใจของมนุษย์โดยชิ้นงาน ปฏิมากรรม ที่เกี่ยวกับศาสนามักสะกดให้แตกต่างออกไปว่า **ปฏิมากรรม** ผู้ที่สร้างงานปฏิมากรรม เรียกว่า **ปฏิมากร** งานปฏิมากรรม แบ่งเป็น 3 ประเภท ตามมิติของความลึก ได้แก่

1. **ปฏิมากรรมลอยตัว (Round - Relief)** ได้แก่ ปฏิมากรรมที่ปั้น หล่อ หรือแกะสลักขึ้น เป็นรูปร่างลอยตัวมองได้รอบด้าน ไม่มีพื้นหลัง เช่น รูป ปฏิมากรรม ที่เป็นอนุสาวรีย์ ปฏิมากรรม รูปเหมือน และพระพุทธรูปลอยตัวสมัยต่าง ๆ ตลอดไปจนถึง ปฏิมากรรม สำหรับประดับตกแต่ง เป็นต้น ปฏิมากรรม ประเภทลอยตัวของไทยที่รู้จักกันดี คือ พระพุทธรูปสมัยต่าง ๆ โดยเฉพาะพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย เป็น ปฏิมากรรม ลอยตัวที่สมบูรณ์แบบที่สุดของไทย ปฏิมากรรม ประเภทนี้สร้างมากในสมัยปัจจุบัน คือ อนุสาวรีย์และรูปเคารพหรือพระบรมรูปของเจ้านายชั้นสูง เช่น อนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช กรุงเทพฯ อนุสาวรีย์พระเจ้าตากสินมหาราช กรุงเทพฯ เป็นต้น

2. **ปฏิมากรรมประเภทนูนสูง (High - Relief)** ได้แก่ ปฏิมากรรมที่ไม่ลอยตัว มีพื้นหลัง ตัวปฏิมากรรม จะยื่นออกมาจากพื้นหลังค่อนข้างสูง แต่มีพื้นเป็นฉากหลังประกอบอยู่ ปฏิมากรรม ประเภทนี้มักใช้ตกแต่งอาคารสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาฐานอนุสาวรีย์อาคารทั่วไป เป็น ปฏิมากรรมที่นิยมสร้างขึ้นเพื่อประดับตกแต่งอาคารสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาแต่อดีต เช่น ปฏิมากรรมตกแต่งกระวิหารวัดไธยส์ จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็น ปฏิมากรรม ปูนปั้นแบบนูนสูง เป็นศิลปะสมัยอู่ทอง ด้านหน้าวิหาร ปั้นเป็นเรื่องปฐมสมโพธิและทศชาติด้านหลังเป็นเรื่องการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ ปฏิมากรรม ปูนปั้น พระพุทธรูปปางลีลาที่วัดเจดีย์เจ็ดแถว จังหวัดสุโขทัย ปฏิมากรรม ปูนปั้นที่วิหารทองมา วัดมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราชและ ปฏิมากรรม ปูนปั้นประดับเจดีย์เจ็ดยอด วัดเจดีย์เจ็ดยอดอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ปฏิมากรรมประเภทนูนสูงที่ใช้สำหรับตกแต่งนี้ควรจะรวมถึงปฏิมากรรมที่เป็น ลวดลายประดับตกแต่งด้วย เช่น ปฏิมากรรมปูนปั้นประดับกระจกหน้าบ้าน พระอุโบสถและวิหารต่าง ๆ ตลอดจนถึงการประดับตกแต่งสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน เช่น ปฏิมากรรม ที่ปั้นเป็นเรื่องราวหรือเป็น ลวดลายประดับตกแต่งอาคาร ตกแต่งฐานอนุสาวรีย์ ตกแต่งสะพาน และสิ่งก่อสร้างต่างๆ เป็นต้น

3. **ปฏิมากรรม ประเภทนูนต่ำ (Bas - Relief)** ได้แก่ งาน ปฏิมากรรม ที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกับปฏิมากรรม ประเภทนูนสูง แต่จะแบนหรือบางกว่า ปฏิมากรรม ประเภทนี้ไม่ปรากฏมากนักในอดีต ซึ่งมักจะ ได้แก่ ปฏิมากรรมที่เป็นลวดลายประดับตกแต่ง เช่น แกะสลักด้วยไม้ หิน ปูนปั้น เป็นต้น ในปัจจุบันมีทำกันมากเพราะใช้เป็นงานประดับ ตกแต่งได้ดี ซึ่งอาจจะปั้นเป็นเรื่องราวที่

เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ตามวัตถุประสงค์ของสถาปัตยกรรมที่นำ ปฐมกรรมนั้นไปประกอบนอกจากนี้ ปฐมกรรม ประเภทนี้ยัง ใช้ได้ดีในการปั้นเหรียญชนิดต่าง ๆ รวมถึงการปั้น เครื่องหมาย ตรา เครื่องหมายต่างๆ กันอย่างแพร่หลาย

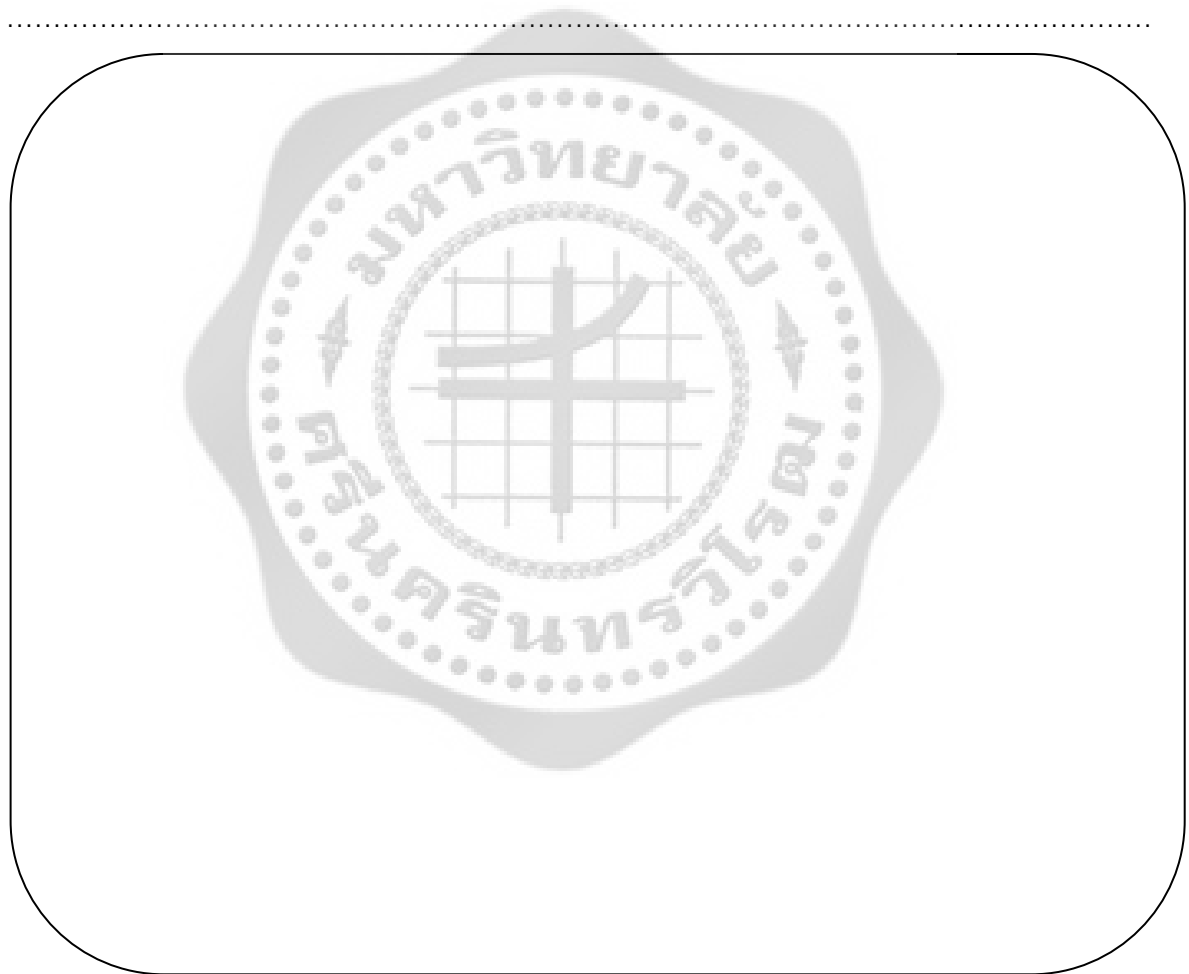
ใบงานที่ 1 เรื่อง “ภูมิปัญญาไทยในงานปฐมากรรมวัดพระเชตุพน
วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกรูปปั้นฤๅษีดัดตนที่สนใจ จำนวน 1 ภาพ แล้วถ่ายภาพพร้อมเขียน
อธิบายถึงภูมิปัญญาทางการแพทย์แผนไทยจากรูปปั้นที่เลือก

กลุ่มที่

รายชื่อกลุ่ม

.....
.....
.....

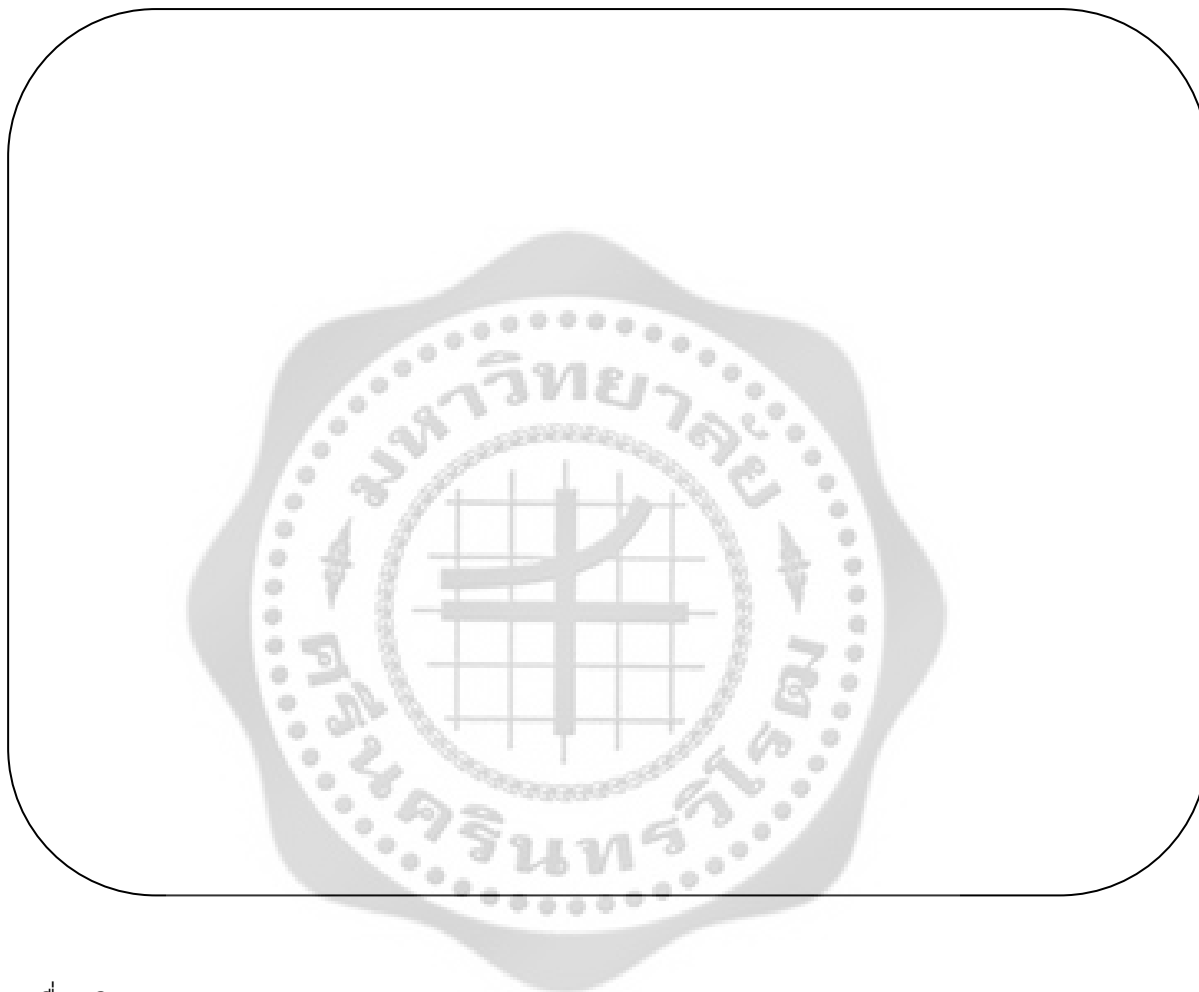

ภูมิปัญญาทางการแพทย์แผนไทย

.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 2 เรื่อง “คุณค่าของปฏิมากรรมวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ราชวรมหาวิหาร”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกปฏิมากรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารที่
สนใจมา 1 อย่าง แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

1. ชื่อปฏิมากรรม

.....

2. ประเภทของงานปฏิมากรรม

.....

3. รับอิทธิพลมาจากชาติ

.....

4. ลักษณะหรือจุดเด่นที่แสดงถึงวัฒนธรรมของต่างชาติ

.....

.....

.....

.....

.....

5. สะท้อนความเชื่อในด้าน

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2554

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง จำเริญตาจิตรกรรม

จำนวน 9 ชั่วโมง

ครูผู้สอน นายบุรินทร์ พิมมงละ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

ศ 1.1.6 ออกแบบงานทัศนศิลป์ได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่

จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ด้านความรู้

1. บอกความหมายของจิตรกรรมได้
2. ระบุจิตรกรรมที่ปรากฏในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้

ด้านทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด

วาดภาพลายดอกในจิตรกรรมไทยที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารได้

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
2. รักความเป็นไทย
3. เห็นคุณค่าของจิตรกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

สาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด)

จิตรกรรมเป็นผลงานทางการขีดเขียน ระบายด้วยสี ด้วยวิธีการต่างๆ กันมีลักษณะเป็น 2 มิติ คือ กว้างและยาว สำหรับมิติที่สาม คือ อ ความลึกนั้นอยู่ที่ความรู้สึก ของผู้ดู ผู้พบเห็นจากการใช้สีให้มีน้ำหนักที่ต่างกันสาระการเรียนรู้

1. ความหมายของจิตรกรรม
2. จิตรกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูฉาย PowerPoint ภาพจิตรกรรมไทย แล้วให้นักเรียนช่วยกันบอกความรู้สึกที่มีต่อภาพ จากนั้นเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียน
2. นักเรียนศึกษาไปความรู้ เรื่อง “จิตรกรรม” ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาเป็นรายบุคคล จากนั้นร่วมกันสรุปสาระสำคัญ
3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ไปศึกษาภาพลายดอกในจิตรกรรมไทยที่ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร แล้วเก็บภาพลายดอกในจิตรกรรมไทยที่สนใจมากที่สุดมา 5 ลาย
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอภาพที่รวบรวมไว้ แล้วเลือกภาพลายดอกที่สนใจมากที่สุดมา 1 ลาย จากนั้นครูนำภาพของนักเรียนแต่ละกลุ่มมาช่วยกันลงความเห็นเพื่อเลือกภาพลายดอกสำหรับฝึกวาด
5. ครูนำภาพลายดอกที่นักเรียนเลือกมาสาธิตวิธีการเขียนโครงร่างลายดอก แล้วให้นักเรียนฝึกเขียนโครงร่างลงในใบงานที่ 1 เรื่อง “การเขียนโครงร่างลายดอกในจิตรกรรมไทย”
6. นักเรียนนำโครงร่างที่ฝึกเขียนมาวาดตามแบบลงในใบงาน ที่ 2 เรื่อง “การเขียนลายดอกในจิตรกรรมไทย” จากนั้นครูสุ่มนักเรียนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน พร้อมทั้งชื่นชมผลงานและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงจิตรกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

สื่อการเรียนรู้

1. PowerPoint ภาพจิตรกรรมไทย
2. ไปความรู้ เรื่อง “จิตรกรรมไทย”
3. วีดิทัศน์ เรื่อง “การเขียนโครงร่างลายดอกในจิตรกรรมไทย”
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง “การเขียนโครงร่างลายดอกในจิตรกรรมไทย”
5. ใบงานที่ 2 เรื่อง “การเขียนลายดอกในจิตรกรรมไทย”

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์นำทาง	K	P	A	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ 1. บอกความหมายของจิตรกรรมได้	✓			- จากการตอบคำถาม	- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ระดับคุณภาพดี
2. ระบุจิตรกรรมที่ปรากฏในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารได้	✓			- จากการตอบคำถาม	- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ระดับคุณภาพดี
3. ระบุสถาปัตยกรรมที่ปรากฏในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารได้	✓			- ตรวจสอบงานที่ 1	- ใบงานที่ 1	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
ด้านทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด วาดภาพลายดอกในจิตรกรรมไทยที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารได้		✓		- ตรวจสอบแบบฝึกหัด	- แบบฝึกหัด	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน			✓	- ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
2. รักความเป็นไทย			✓	- สังเกตพฤติกรรมการเรียน	- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ระดับคุณภาพดี
3. เห็นคุณค่าของจิตรกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร			✓	- สังเกตพฤติกรรมการเรียน	- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	- ผ่านเกณฑ์ระดับคุณภาพดี

ใบความรู้ เรื่อง “จิตรกรรมไทย”

ชื่อ-สกุล..... เลขที่ ชั้นม.5/.....

จิตรกรรมไทย หมายถึง ภาพเขียนที่มีลักษณะเป็นแบบอย่างของไทยที่แตกต่าง จากศิลปะของชนชาติอื่นอย่างชัดเจน ถึงแม้จะมีอิทธิพลศิลปะของชาติอื่นอยู่บ้าง แต่ก็สามารถ ดัดแปลง คลี่คลาย ตัดทอน หรือเพิ่มเติมจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองได้อย่างสวยงาม จิตรกรรมไทยเป็นลักษณะอุดมคติ เป็นภาพ 2 มิติ โดยนำสิ่งใกล้ไว้ตอนล่างของภาพ สิ่งไกลไว้ตอนบนของภาพ ใช้สีแบบเอกรงค์ คือ ใช้หลายสี แต่มีสีที่โดดเด่นเพียงสีเดียว

ลายไทยเป็นส่วนประกอบของภาพเขียนไทยใช้ตกแต่ง งามอาคาร สิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ เครื่องประดับเป็นลวดลายที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ซึ่งนำเอา รูปร่างจาก ธรรมชาติมาประกอบ เช่น ลายกระหนก ลายกระจัง ลายเครือเถา เป็นต้น หรือเป็นรูป ปี่ที่มาจากความเชื่อและคตินิยม เช่น รูปคน รูปเทวดา รูปสัตว์ รูปยักษ์ เป็นต้น

จิตรกรรมไทยแบ่งออกตามลักษณะรูปแบบทางศิลปกรรมที่ปรากฏในปัจจุบันมีอยู่ 2 แบบ คือ

1. **จิตรกรรมไทยแบบประเพณี** เป็นศิลปะที่มีความประณีตสวยงาม แสดงความรู้สึกชีวิตจิตใจและความเป็นไทย ที่มีความอ่อนโยน สร้างสรรค์สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนได้ลักษณะประจำชาตินิยมเขียนบนฝาผนังภายในอาคารที่เกี่ยวกับ พุทธศาสนา และอาคารที่เกี่ยวกับบุคคลชั้นสูง เช่น โบสถ์ วิหาร พระที่นั่ง วัง และบนสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ โดยเขียนด้วย สีฝุ่นตามกรรมวิธีของช่างเขียนไทยแต่โบราณ เนื้อหาที่เขียนมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอดีตพุทธ พุทธประวัติ ทศชาติชาดก ไตรภูมิ วรรณคดีและชีวิตไทย พงศาวดาร ต่างๆ ส่วนใหญ่นิยมเขียนประดับผนังพระ อุโบสถ วิหารอันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ประกอบพิธีทางศาสนา ลักษณะจิตรกรรมไทยแบบประเพณีจะผนวกเข้ากับเรื่องราวที่กึ่ง ลึกลับมหัศจรรย์ ซึ่งคล้ายกับงานจิตรกรรมในประเทศแถบตะวันออก เช่น อินเดีย ศรีลังกา จีนและญี่ปุ่น เป็นต้น เป็นภาพที่ระบายสีแบนเรียบ ด้วยสีค่อนข้างสดใส และมีการตัดเส้นเป็นภาพ 2 มิติ ให้ความรู้สึกเพียงด้านกว้างและยาว ไม่มีความลึก ไม่มีการใช้แสงและเงามาประกอบ จิตรกรรมไทยแบบประเพณีมีลักษณะพิเศษในการจัดวางภาพแบบเล่าเรื่องเป็นตอนๆ ตามผนังช่องหน้าต่าง โดยรอบโบสถ์ วิหาร และผนังด้าน หน้าและหลังพระประธาน ภาพจิตรกรรมไทยมีการใช้สีแตกต่างกันออกไปตามยุคสมัย

2. **จิตรกรรมไทยแบบร่วมสมัย** จิตรกรรมไทยร่วมสมัยเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลก ความเจริญทางการศึกษา การคมนาคม การพาณิชย์ การปกครอง การรับรู้ข่าวสารความเป็นไปของโลกที่อยู่ห่างไกล ฯลฯ เหล่านี้ ล้วนมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดและแนวทางการแสดงออกของศิลปินในยุคต่อๆ มาซึ่งได้พัฒนาไปตามสภาพแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงของชีวิต ความเป็นอยู่ ความรู้สึกนึกคิด และความนิยมในสังคม สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ใหม่ของวัฒนธรรมไทย อีกรูปแบบหนึ่ง สำหรับลักษณะเกี่ยวกับจิตรกรรมไทยร่วมสมัยนั้น ส่วนใหญ่เป็นแนวทางเดียวกันกับลักษณะศิลปะแบบตะวันตกในลัทธิต่างๆ ตามความนิยมของศิลปินแต่ละคน

ใบงานที่ 1 เรื่อง “การเขียนโครงร่างลายดอกในจิตรกรรมไทย”

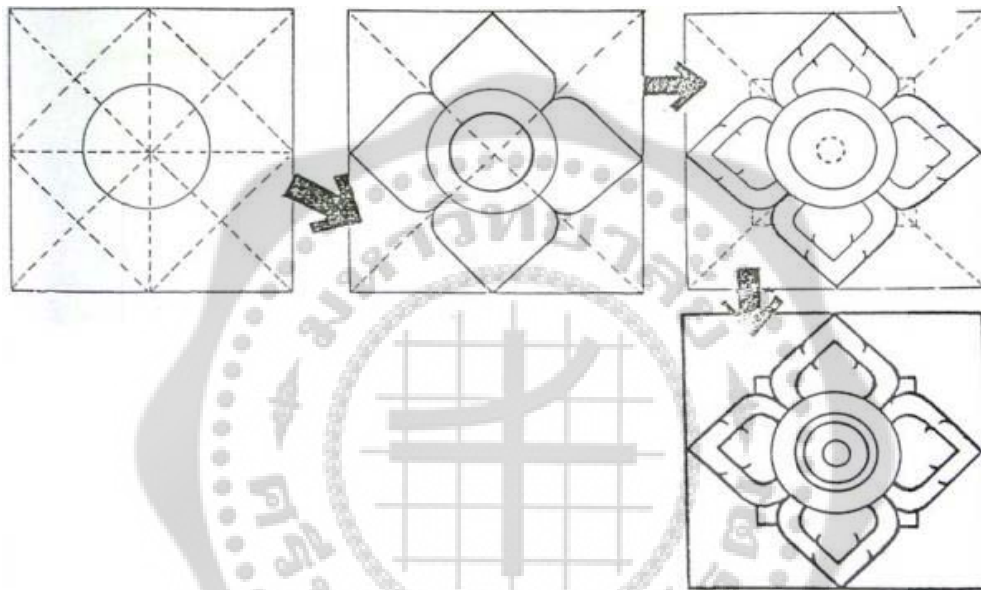
คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนโครงร่างลายดอกที่เลือกตามตัวอย่างขั้นตอนที่กำหนดให้
กลุ่มที่

รายชื่อกลุ่ม

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2 เรื่อง “การเขียนลายดอกในจิตรกรรมไทย”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนลายดอกที่ฝึกเขียนในใบงานที่ 1 แล้วลงรายละเอียดให้สวยงาม

ชื่อลาย.....

แบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง “ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”

แบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง “ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”
คำชี้แจง

แบบประเมินนี้มีจุดประสงค์ให้ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร” ว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องเพียงใดโดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร” เป็นการพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชาและสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ ตลอดจนความเหมาะสมและความสอดคล้องของรายละเอียดในแผนการจัดการเรียนรู้ได้แก่ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 2 ประเมินความคิดเห็นเพิ่มเติม มีจุดประสงค์ให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้แสดง ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่นให้ดีขึ้นก่อนที่จะนำไปใช้

ตอนที่ 1 แบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่น

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ทัศนศิลป์ในวัด พระเชตุพน วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร” ในประเด็นต่อไปนี้ มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดและทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องการประเมินให้ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ความเหมาะสมของมาตรฐานการเรียนรู้					
2	ความเหมาะสมของตัวชี้วัด					
3	ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้					
4	ความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้					
5	ความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชาและการจัดหน่วยการเรียนรู้					
6	ความเหมาะสมและสอดคล้องของตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1					
7	ความเหมาะสมและสอดคล้องของตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
8	ความเหมาะสมและสอดคล้องของตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดและ ประเมินผลของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3					
9	ความเหมาะสมและสอดคล้องของตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดและ ประเมินผลของหน่วยการเรียนรู้ที่ 4					
10	ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน การสอน					

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ทัศนศิลป์ในวัด
พระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”

คำชี้แจง ขอให้ท่านโปรดแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆที่เป็นประโยชน์ต่อการ
ปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรท้องถิ่นให้ดีขึ้นก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ต่อไป

1. มาตรฐานการเรียนรู้

.....

.....

.....

2. ตัวชี้วัด

.....

.....

.....

3. คำอธิบายรายวิชา

.....

.....

.....

4. หน่วยการเรียนรู้

.....
.....
.....

5. แผนการจัดการเรียนรู้

5.1 ตัวชี้วัด

.....
.....

5.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

.....
.....

5.3 สาระการเรียนรู้

.....
.....

5.4 การจัดการเรียนรู้

.....
.....

5.5 สื่อการเรียนรู้

.....
.....

5.6 การวัดและประเมินผล

.....
.....

แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง “ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร”

แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง ทักษะศิลป์ในพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ระดับความพึงพอใจ

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

คำชี้แจง

กาเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1	นักเรียนสามารถนำความรู้จากหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ไปปรับใช้ในการเรียนและชีวิตประจำวันได้					
2	นักเรียนสามารถนำความรู้จากหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มาสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะตามต้นแบบได้					
3	นักเรียนสามารถนำความรู้จากหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มาสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะตามจินตนาการได้					
4	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
5	หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปะในท้องถิ่นของตน					
6	หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทย					
7	หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยในด้านต่างๆ					
8	หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ทำให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม					
9	การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					
10	การจัดกระบวนการเรียนรู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน					
11	การจัดการเรียนรู้ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน					
12	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น					
13	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ขึ้นเองได้					
14	การจัดกระบวนการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนและทำกิจกรรม					
15	การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเกิดความรักและชื่นชมในทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร					

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์
ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน

**แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน
วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน
(สำหรับครู)**

1. แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามที่ทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน
2. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ซึ่งในการตอบแบบสอบถามนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อกันแต่อย่างใดและขอข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นายบุรินทร์ พิมมงละ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มีจุดประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์
ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน

2. แบบสอบถามชุดนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน

วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน

3. รูปแบบของแบบสอบถามมีทั้งที่เป็นแบบเลือกตอบได้คำตอบเดียวและเลือกตอบได้
มากกว่า 1 คำตอบ

4. โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความจริง

**แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์
ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

25- 35 ปี 36 - 45 ปี 46 - 60 ปี

3. วุฒิการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

**ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน**

1. ท่านต้องการให้มีการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด

ต้องการ ไม่ต้องการ

เพราะ.....

2. ท่านต้องการสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือไม่

ต้องการ ไม่ต้องการ

3. ท่านต้องการจะให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนด้านใด

งบประมาณ วิทยากร

เป็นที่ปรึกษา ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้อื่นๆ

อื่นๆโปรดระบุ

4. ท่านต้องการให้ใครเป็นผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน

วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพราะเหตุใด

- ครู
- ผู้มีประสบการณ์ในท้องถิ่น
- ครูและผู้มีประสบการณ์ในท้องถิ่น

เพราะ.....

5. ท่านคิดว่าควรมีการสอนเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน

วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารที่ใดจึงเหมาะสม เพราะเหตุใด

- โรงเรียน
- วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
- อื่นๆโปรดระบุ.....

6. ท่านมีข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน

วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

**แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์
ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน
(สำหรับผู้ปกครอง)**

1. แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามที่ทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน
2. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ซึ่งในการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่
ผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใดและข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป
ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นายบุรินทร์ พิมมงละ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มีจุดประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์
ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน

2. แบบสอบถามชุดนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน

วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน

3. รูปแบบของแบบสอบถามมีทั้งที่เป็นแบบเลือกตอบได้คำตอบเดียวและเลือกตอบได้
มากกว่า 1 คำตอบ

4. โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความจริง

**แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์
ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

25- 35 ปี 36 - 45 ปี 46 - 60 ปี

3. อาชีพ

- รับราชการ
 รัฐวิสาหกิจ
 ธุรกิจส่วนตัว
 พนักงานบริษัท
 อื่นๆ โปรดระบุ

**ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน**

1. ท่านต้องการให้มีการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด

ต้องการ ไม่ต้องการ

เพราะ.....

2. ท่านต้องการสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือไม่

ต้องการ ไม่ต้องการ

3. ท่านต้องการจะให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนด้านใด

- งบประมาณ วิทยากร
 เป็นที่ปรึกษา ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้
 อื่นๆโปรดระบุ

4. ท่านต้องการให้ใครเป็นผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน
วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพราะเหตุใด

- ครู
- ผู้มีประสบการณ์ในท้องถิ่น
- ครูและผู้มีประสบการณ์ในท้องถิ่น

เพราะ.....

.....

5. ท่านคิดว่าควรมีการสอนเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน
วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารที่ใดจึงเหมาะสม เพราะเหตุใด

- โรงเรียน วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
- อื่นๆโปรดระบุ.....

6. ท่านมีข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน
วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้จัดการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

**แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์
ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน
(สำหรับนักเรียน)**

1. แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามที่ทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน
2. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ซึ่งในการตอบแบบสอบถามนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนแต่อย่างใดและข้อข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นายบูรินทร์ พิมมงละ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มีจุดประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์
ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน

2. แบบสอบถามชุดนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการนำทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน

วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารมาใช้ในการเรียนการสอน

3. รูปแบบของแบบสอบถามมีทั้งที่เป็นแบบเลือกตอบได้คำตอบเดียวและเลือกตอบได้
มากกว่า 1 คำตอบ

4. โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความจริง

5. นักเรียนต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัด

พระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารในลักษณะใด เพราะเหตุใด

☐ การบรรยายของครู	☐ การบรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญ
☐ การจับกลุ่มแสดงความคิดเห็น	☐ การปฏิบัติงานกลุ่ม
☐ การสาธิต	☐ การทดลองปฏิบัติ
☐ อื่นๆโปรดระบุ	

เพราะ.....

6. นักเรียนคิดว่าควรใช้วิธีการทดสอบความรู้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพน

วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารอย่างไร เพราะเหตุใด

☐ ทดสอบความรู้อย่างเดียว	☐ ทดสอบโดยการปฏิบัติอย่างเดียว
☐ ทดสอบทั้งความรู้และการปฏิบัติ	

เพราะ.....

แบบประเมินข้อสอบ หลักสูตรท้องถิ่น
เรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

แบบประเมินข้อสอบ หลักสูตรท้องถิ่น
เรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ระดับคุณภาพ

+1	หมายถึง	เห็นด้วย
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
-1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

ข้อที่	ข้อสอบ	พฤติกรรม ด้าน พุทธิพิสัย	ระดับคุณภาพ		
			+1	0	-1
1	ข้อใดไม่ใช่ช่างานศิลปะ	ความเข้าใจ			
2	จากภาพแสดงถึงการสร้างงานศิลปะหัตถกรรมไทยที่เกิดจากจุดมุ่งหมายใด	วิเคราะห์			
3	ศิลปะหัตถกรรมไทยในข้อใดจัดเป็นงานจิตรกรรม	วิเคราะห์			
4	การปิดทองพระพุทธรูปในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารแสดงถึงคุณค่าของศิลปะหัตถกรรมไทยในด้าน	ประเมินค่า			
5	ผลงานศิลปะในข้อใดจัดอยู่ในสาขาทัศนศิลป์ทั้งหมด	ความเข้าใจ			
6	งานศิลปะหัตถกรรมไทยในข้อใดไม่ได้สร้างขึ้นจากความจำเป็นในการดำรงชีพ	วิเคราะห์			
7	การรับรู้เกี่ยวกับ ขนาด รูปทรง ผิวด สี สัน จัดเป็นการแสดงออกทางทัศนศิลป์ด้านใด	ความเข้าใจ			
8	เหตุใดงานสถาปัตยกรรมจึงต้องอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์	วิเคราะห์			
9	งานทัศนศิลป์ประเภทใดที่ใช้เสียง แสง กลิ่น หรือการเคลื่อนไหวมาประกอบ	ความเข้าใจ			
10.	ประติมากรรมมีความหมายตรงกับข้อใด	ความเข้าใจ			
11.	จิตรกรรมมีความหมายตรงกับข้อใด	ความเข้าใจ			

ข้อที่	ข้อสอบ	พฤติกรรม ด้าน พุทธิพิสัย	ระดับคุณภาพ		
			+1	0	-1
12.	ผลงานจิตรกรรมจัดเป็นมิติทางทัศนศิลป์ที่มีมิติ	ความเข้าใจ			
13.	เทคนิคการทาบ ดี เคาะ หล่อ จัดเป็นการสร้างงานประเภทใด	ความเข้าใจ			
14.	ข้อใดไม่ใช่งานด้านสถาปัตยกรรม	ความเข้าใจ			
15.	ผลงานปั้นฤๅษีตัดตนในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารจัดเป็นงานทัศนศิลป์ที่มีมิติ	ความเข้าใจ			
16.	จากภาพผลงานจิตรกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารนี้มีกี่มิติ	ความเข้าใจ			
17.	พระพุทธรูปในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารจัดเป็นงานประติมากรรมที่มีมิติ	ความเข้าใจ			
18.	รูปปั้นในภาพใดเป็นแบบการผสมศิลปะตะวันออกกับศิลปะตะวันตก	วิเคราะห์			
19.	จากภาพกรอบหน้าบันในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารนี้ได้รับอิทธิพลมาจากชาติใด	วิเคราะห์			
20.	ผลงานจิตรกรรมฝาผนังในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารใช้วิธีการเขียนภาพแบบใด	ความเข้าใจ			
21.	พระพุทธรูปในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารข้อใดที่ได้รับอิทธิพลมาจากเขมร	วิเคราะห์			
22.	จากภาพการนวดแผนไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จัดเป็นคุณค่าทางทัศนศิลป์ด้านใด	ประเมินค่า			
23.	ศิลปหัตถกรรมไทยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารข้อใดที่สร้างขึ้นเนื่องในสถาบันพระมหากษัตริย์	วิเคราะห์			
24.	ภาพผลงานศิลปะในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารข้อใดไม่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีน	วิเคราะห์			
25.	ข้อใดเป็นสถาปัตยกรรมไทย	ความเข้าใจ			

ข้อที่	ข้อสอบ	พฤติกรรม ด้าน พุทธิพิสัย	ระดับคุณภาพ		
			+1	0	-1
26.	งานทัศนศิลป์ประเภทใดที่สร้างสรรค์ด้วยวัสดุเปลี่ยนแปลงรูปทรงได้	ความเข้าใจ			
27.	งานทัศนศิลป์ที่ต้องคำนึงถึงความงามและความแข็งแรงทนทานคือข้อใด	วิเคราะห์			
28.	ผลงานทัศนศิลป์ประเภทใดต้องสร้างแบบหรือแม่พิมพ์	วิเคราะห์			
29.	ข้อใดไม่ใช่ลักษณะจิตรกรรมไทยแบบตะวันออก	ประเมินค่า			
30.	ข้อใดเป็นประติมากรรมลอยตัว	ความเข้าใจ			
31.	พระพุทธรูปในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารจัดอยู่ในความงามทางศิลปะประเภทใด	วิเคราะห์			
32.	คำว่า “หยาดน้ำค้าง” ในการสร้างเจดีย์หมายความว่าอย่างไร	ความเข้าใจ			
33.	งาน ” รัก ” มีโทนสีใดเป็นหลัก	วิเคราะห์			
34.	งาน ” รัก ” จัดอยู่ในงานศิลปะทัศนกรรมประเภทใด	ความเข้าใจ			
35.	การปิดทองล่องชาดมักจะลงพื้นด้วยการทาสีใด	ความเข้าใจ			
36.	งานทัศนกรรมในข้อใดที่ต้องอาศัยศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่องแสงเข้ามาปรับใช้ในการเสนอผลงาน	ความเข้าใจ			
37.	งานประดับกระจกไม่นิยมใช้กับวัสดุใด	ความเข้าใจ			
38.	ผลงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี (Thai Traditional Painting) หมายถึง รูปแบบประเภทใด	ความเข้าใจ			
39.	การใช้สีเอกรงค์ หมายถึงการใช้สีในลักษณะใด	ความเข้าใจ			
40.	สถาปัตยกรรมไทย หมายถึงข้อใด	ความเข้าใจ			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(.....)

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

คำชี้แจงกาเครื่องหมาย ✕ หน้าตัวอักษรที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

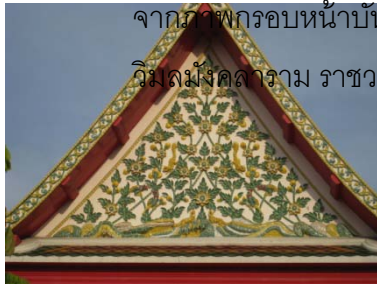
- การปิดทองพระพุทธรูปในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารแสดงถึงคุณค่าของศิลปะหัตถกรรมไทยในด้าน (ประเมินค่า)
 - คุณค่าด้านความงาม
 - คุณค่าด้านเศรษฐกิจ
 - คุณค่าด้านประวัติศาสตร์
 - คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย
- ผลงานศิลปะในข้อใดจัดอยู่ในสาขาทัศนศิลป์ทั้งหมด (ความเข้าใจ)
 - นาฏศิลป์ ภาพถ่าย การละคร
 - ภาพถ่าย ภาพพิมพ์ จิตรกรรม
 - ประติมากรรม สื่อประสม ภาพถ่าย
 - จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม
- การรับรู้เกี่ยวกับ ขนาด รูปทรง ผิว สี สัน จัดเป็นการแสดงออกทางทัศนศิลป์ด้านใด (ความเข้าใจ)
 - ความรู้ความเข้าใจ
 - การเห็น
 - การแสดงออกและการเห็น
 - ความรู้ความเข้าใจและการแสดงออก
- ประติมากรรมมีความหมายตรงกับข้อใด (ความเข้าใจ)
 - งานปั้นแกะสลักโดยทั่วไป
 - งานออกแบบเขียนแบบ
 - งานปั้นแกะสลักเกี่ยวกับพุทธศาสนา
 - งานวาดภาพเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง
- จิตรกรรมมีความหมายตรงกับข้อใด (ความเข้าใจ)
 - การวาดเขียน
 - การเขียนสีด้วยกัน
 - การเขียนด้วยถ่านชาร์โคล
 - การเขียนด้วยสีเทียนหรือสีชอล์ก
- เทคนิคการทาบ ติ เคาะ หล่อ จัดเป็นการสร้างงานประเภทใด (ความเข้าใจ)
 - จิตรกรรม
 - ประติมากรรม
 - สถาปัตยกรรม
 - ภาพพิมพ์

จากภาพผลงานจิตรกรรมในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารนี้มีกี่มิติ (ความเข้าใจ)

- 1 มิติ
- 2 มิติ
- 3 มิติ
- 4 มิติ

8.

จากภาพกรอบหน้าบันในวัดพระเชตุพน
วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารนี้ได้รับอิทธิพลมา

จากชาติใด (วิเคราะห์)

ก. จีน

ข. อินเดีย

ค. โปรตุเกส

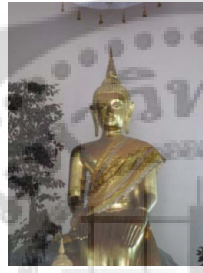
ง. ฮอลันดา

9. พระพุทธรูปในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารข้อใดที่ได้รับอิทธิพลมาจากเขมร (วิเคราะห์)

ก.

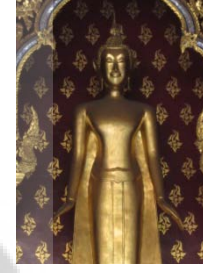
ข.

ค.

ง.

10. งานทัศนศิลป์ประเภทใดที่สร้างสรรค์ด้วยวัสดุเปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ (ความเข้าใจ)

ก. หัตถกรรม

ข. จิตรกรรม

ค. สถาปัตยกรรม

ง. ประติมากรรม

11. ผลงานทัศนศิลป์ประเภทใดต้องสร้างแบบหรือแม่พิมพ์ (วิเคราะห์)

ก. สื่อผสม

ข. ภาพพิมพ์

ค. สถาปัตยกรรม

ง. จิตรกรรม

12. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะจิตรกรรมไทยแบบตะวันออก (ประเมินค่า)

ก. การใช้สีร้อน

ข. ระบายสีแบบเรียบ

ค. ใช้สีค่อนข้างสดใส

ง. ตัดเส้นภาพเป็น 2 มิติ

13. ข้อใดเป็นประติมากรรมลอยตัว (ความเข้าใจ)

ก. อนุสาวรีย์

ข. เหยียน

ค. ตราสัญลักษณ์

ง. หน้าบัน

14. พระพุทธรูปในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหารจัดอยู่ในความงามทางศิลปะประเภทใด (วิเคราะห์)

ก. วิจิตรศิลป์

ข. หัตถศิลป์

ค. พุทธศิลป์

ง. ประยุกต์ศิลป์

15. คำว่า “หยาดน้ำค้าง” ในการสร้างเจดีย์หมายความว่าอย่างไร (ความเข้าใจ)

ก. การทำปลายของเจดีย์เป็นตุ่มกลม

ข. การทำให้แต่ละมุมของเจดีย์เกิดมุมเล็กๆ

ค. การสร้างปล่องกลมๆซ้อนกันหลายๆชั้น

ง. การหุ้มด้วยแผ่นทองเหลืองแล้วลงรัก

16. งาน “รัก” จัดอยู่ในงานศิลปะหัตถกรรมประเภทใด (ความเข้าใจ)

- ก. แกะสลัก ข. ประดับกระจก ค. เครื่องเงิน ง. เครื่องปั้นดินเผา

17. งานหัตถกรรมในข้อใดที่ต้องอาศัยศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์เรื่องแสงเข้ามาปรับไว้ในการผลิตผลงาน (ความเข้าใจ)

- ก. การทอผ้า ข. หนังสติ๊ก ค. ปิดทองล่องชาด ง. ดอกไม้ใบตอง

18. งานประดับกระจกไม่นิยมใช้กับวัสดุใด (ความเข้าใจ)

- ก. ผนังอาคาร ข. ฝ้าเพดาน ค. กระจก ง. ธรรมชาติ

19. การใช้สีเอกรงค์ หมายถึงการใช้สีในลักษณะใด (ความเข้าใจ)

- ก. ใช้สีเดียวไล่สีจากอ่อนแก่ ข. ใช้สองสีจัดองค์ประกอบเข้าด้วยกัน
ค. ใช้สามสีจัดองค์ประกอบเข้าด้วยกัน ง. ใช้สีที่ใกล้เคียงกันจัดองค์ประกอบ

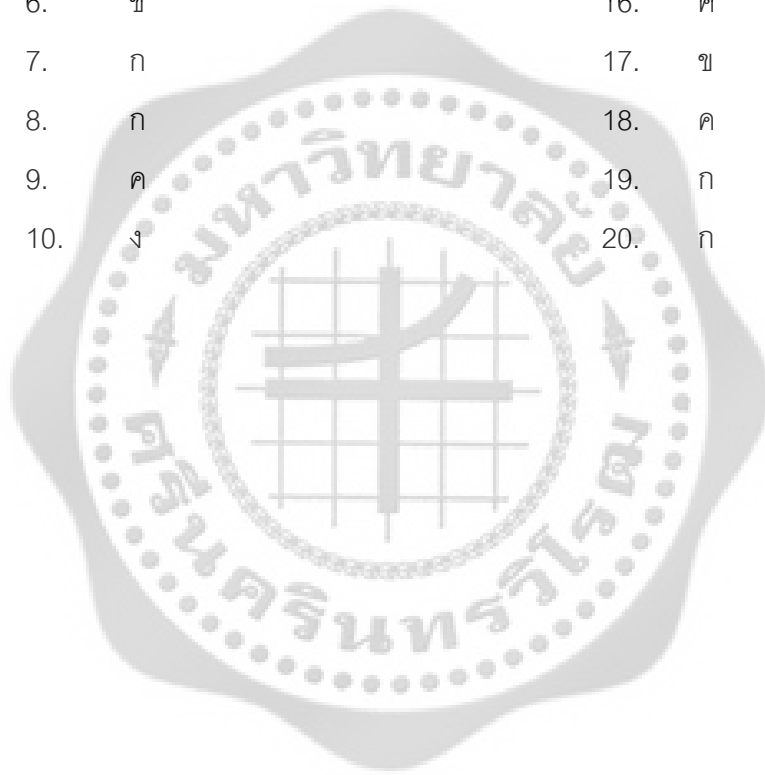
20. สถาปัตยกรรมไทย หมายถึงข้อใด (ความเข้าใจ)

- ก. ศิลปะการก่อสร้างของไทย ข. ชาติเจดีย์
ค. ธรรมเจดีย์ ง. อุเทสิกเจดีย์

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

1. ก	11. ข
2. ง	12. ก
3. ข	13. ก
4. ก	14. ค
5. ก	15. ก
6. ข	16. ค
7. ก	17. ข
8. ก	18. ค
9. ค	19. ก
10. ง	20. ก

ภาคผนวก ง

- ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
- ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
- คะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ก่อนและหลังเรียน

ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ตาราง 13 ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1	+1	-1	+1	0.33
2	+1	+1	+1	1.00
3	+1	+1	+1	1.00
4	+1	+1	+1	1.00
5	+1	+1	+1	1.00
6	+1	+1	+1	1.00
7	+1	+1	+1	1.00
8	+1	+1	+1	1.00
9	+1	+1	+1	1.00
10	+1	+1	+1	1.00
11	+1	+1	+1	1.00
12	+1	+1	+1	1.00
13	+1	+1	+1	1.00
14	+1	+1	+1	1.00
15	+1	+1	+1	1.00
16	+1	+1	+1	1.00
17	+1	+1	+1	1.00
18	+1	+1	+1	1.00
19	+1	+1	+1	1.00
20	+1	+1	+1	1.00
21	+1	+1	+1	1.00
22	+1	+1	-1	0.33
23	+1	+1	+1	1.00

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อที่	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
24	+1	+1	+1	1.00
25	+1	+1	-1	0.33
26	+1	+1	+1	1.00
27	+1	+1	+1	1.00
28	+1	+1	+1	1.00
29	+1	+1	+1	1.00
30	+1	+1	+1	1.00
31	+1	+1	+1	1.00
32	+1	+1	+1	1.00
33	+1	+1	+1	1.00
34	+1	+1	+1	1.00
35	+1	+1	+1	1.00
36	+1	+1	+1	1.00
37	+1	+1	+1	1.00
38	+1	+1	+1	1.00
39	+1	+1	+1	1.00
40	+1	+1	+1	1.00

ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ตาราง 14 แสดงค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.58	0.26
2	0.56	0.24
3	0.48	0.40
4	0.74	0.20
5	0.58	0.36
6	0.58	0.33
7	0.74	0.20
8	0.38	0.54
9	0.32	0.32
10	0.56	0.33
11	0.52	0.36
12	0.46	0.27
13	0.76	0.23
14	0.76	0.33
15	0.46	0.37
16	0.26	0.23
17	0.36	0.28
18	0.56	0.23
19	0.34	0.30
20	0.70	0.24

ค่าอำนาจความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน มีค่าเท่ากับ 0.57

คะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง ทักษะศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ก่อนและหลังเรียน

ตาราง 15 แสดงคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ทักษะศิลป์
 ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ก่อนและหลังเรียน

คนที่	คะแนนเต็ม (20)	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ผลต่างของ คะแนนก่อน และหลังเรียน	ผลต่างของ คะแนนก่อน และหลังเรียน ยกกำลัง (D ²)
1	20	9	12	3	9
2	20	9	13	4	16
3	20	10	13	3	9
4	20	8	12	4	16
5	20	10	13	3	9
6	20	11	14	3	9
7	20	12	16	4	16
8	20	10	14	4	16
9	20	8	12	4	16
10	20	9	12	3	9
11	20	10	14	4	16
12	20	9	13	4	16
13	20	9	13	4	16
14	20	10	14	4	16
15	20	9	13	4	16
16	20	10	13	3	9
17	20	10	14	4	16
18	20	11	15	4	16
19	20	12	17	5	25
20	20	10	14	4	16
21	20	12	17	5	25
22	20	7	12	5	25
23	20	11	15	4	16

ตาราง 15 (ต่อ)

คนที่	คะแนนเต็ม (20)	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ผลต่างของ คะแนนก่อน และหลังเรียน	ผลต่างของ คะแนนก่อน และหลังเรียน ยกกำลัง (D ²)
24	20	10	14	4	16
25	20	12	17	5	25
26	20	10	14	4	16
27	20	11	15	4	16
28	20	7	12	5	25
29	20	11	14	3	9
30	20	12	17	5	25
31	20	12	16	4	16
32	20	13	18	5	25
33	20	10	14	4	16
34	20	12	17	5	25
35	20	11	16	5	25
36	20	13	18	5	25
37	20	12	17	5	25
38	20	13	18	5	25
39	20	14	19	5	25
40	20	5	11	6	36

ภาคผนวก จ

- ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
- ภาพแหล่งการเรียนรู้ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ภาพแหล่งการเรียนรู้ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายบุรินทร์ พิมมงคล
วันเดือนปีเกิด	2 มกราคม 2522
สถานที่เกิด	71 หมู่ 11 ตำบลตลาดจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	147 หมู่บ้านพุทธตาน ซ.เพชรเกษม 81 ถนนมาเจริญ แขวงหนองแขม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 10160
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ผู้ช่วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ฝ่ายมัธยมศึกษา
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	โรงเรียนราชินี แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	ประถมศึกษา จากโรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธาราม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนพอเงินวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2540	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แผนกวิจิตรศิลป์ จากวิทยาลัยอาชีวศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2544	ปริญญาตรี ศป.บ.(ทัศนศิลป์ - เซรามิกส์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2555	ปริญญาโท กศ.ม (ศิลปศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ